2 CURACAO
Atacho eens met uitlevering

3 CURACAO
Operator Festival ontslagen

7 ARUBA
Zware eis voor moord Stefford

9 BONAIRE
Paniek om wurgslang

13 FINANCIEEL
Dollar krabbelt omhoog

AMIGOE

DONDERDAG 3 JUNI 1995 - JAARGANG 112 NR 126

Onafhankelijk dagblad voor de Nederlandse Antillen en Aruba - oplage 12.000 ex. - losse nummers 75 c. zaterdag met Napa Nafl1.-

Tongolese minister door beton gedood

LOME/NAIROBI — De minister van Buitenlandse Zaken van Togo, Boumbera Alassounouma, is vrijdag gedood door een vallend betonblok van driehonderd kilo.

Het ongeluk gebeurde terwijl de bewindsman toezicht hield op de werkzaamheden aan zijn nieuwe huis. Dat is vernomen van familie en regeringswoordvoerders. Alassounouma is een jaar minister van Buitenlandse Zaken geweest.

Den Haag: Groot deel archief Inlichtingen dienst vernietigd

DEN HAAG — Het archief van de vorig jaar opgeheven Inlichtingendienst Buitenland (IDB) is voor een belangrijk deel al vernietigd. Dit is in strijd met de archiefwet.

Minister-president Kok heeft op 16 mei in antwoord op vragen uit de Tweede Kamer geschreven dat 'gekozen is om de belangen van staatsveiligheid te laten prevaleren'. Koks brief is pas vrijdag boven water gekomen. De Nationale ombudsman heeft een klacht in behandeling van twee wetenschappers die historisch onderzoek verrichten naar het werk van de opgedoekte geheime dienst. Zij beschuldigen het ministerie van Algemene zaken (AZ) van tegenwerking en leugens. Volgens hen hield AZ vol dat het archief nog volledig intact was.

Bij aanslag in Egypte: negen doden

MINIYA — Negen burgers zijn gedood en ten minste drie raakten gewond bij een aanslag van moslim-militanten in de regio van Miniya in het zuiden van Egypte.

Volgens de politie werd de aanval uitgevoerd door de Jamma Islamiya, een extreme islamitische organisatie. Vijf militanten zouden plotseling het vuur hebben geopend op mensen die voor hun lokale moskee in Tandah bijeen waren gekomen.

In noordoosten Bosnie: Nederlanders zwaar gewond

SARAJEVO — Twee Nederlandse VN-militairen zijn zaterdag zwaar gewond geraakt toen hun gewapende pantservoertuig bij Tuzla, in het noordoosten van Bosnië, werd beschoten. Dit heeft de woordvoerder van de VN, Myriam Souchaki, meegedeeld.

Verdere details konden de VN nog niet geven. Volgens het Bosnische regeringsleger werd het voertuig in het dorpje Jajic, bij Kalesija, geraakt door een anti-tankgranaat.

F16 van VS neergeschoten, 120 Blauwhelmen vrijgelaten

Dutchbat in Bosnie aangevallen

SARAJEVO/ZAGREB — Bosnische Serviërs hebben zaterdagochtend bij de moslimenclave Srebrenica een observatiepost van Nederlandse Blauwhelmen aangevallen. Een woordvoerder van de Verenigde Naties zei dat de Nederlanders zich hebben moeten terugtrekken. Of er slachtoffers zijn gevallen, was de woordvoerder niet bekend. De Bosnische Serviërs hebben vrijdag 120 gevangen genomen Blauwhelmen laten gaan, maar zeggen niet van plan te zijn ook de andere gijzelaars vrij te laten. Overigens heeft de Veiligheidsraad dit nogmaals van de Bosnische Serviërs geëist. Deze hebben ook een F-16 van de NAVO neergehaald tijdens een patrouillevlucht. De piloot van het toestel zou ook in Bosnisch-Servische handen zijn.

Het was kennelijk de bedoeling van de Bosnische Serviërs de militairen van *Dutchbat* gevangen te nemen. Dit plan zou zijn mislukt door de snelle terugtrekking van de Nederlandse Blauwhelmen. Daarentegen hielden de Bosnische Serviërs in het dorp Ilijas bij Sarajevo opnieuw Canadese Blauwhelmen aan. Het aantal gegijzelde Canadezen bedraagt nu 53, aldus de VN. Ook zouden er elders weer Franse Blauwhelmen zijn gevangen genomen.

De Veiligheidsraad (V-raad) van de Verenigde Naties heeft vrijdagavond het neerschieten van een Amerikaans F-16 gevechtsvliegtuig in Bosnië veroordeeld en opnieuw de 'onvoorwaardelijke vrijlating' van 'alle gijzelaars' geëist die nog door Bosnische Serviërs worden vastgehouden.

De V-raad zei 'verbijsterd' te zijn over het neerhalen van de F-16. "Namens de (15) leden, veroordeel ik deze goedkope daad", verklaarde de voorzitter, de Duitser Detlev zu Rantzau. Over het neerhalen van het Amerikaanse toestel zei de voorzitter van de raad dat het NAVO-vliegtuig een routinevlucht uitvoerde om het naleven van het vliegverbod boven Bosnië te controleren, wat gebeurde krachtens VN-resoluties.

De raad had vernomen van de vrijlating van ongeveer 120 VN-militairen die waren vastgehouden door de Bosnische Serviërs. "De leden van de raad hopen dat dit het begin is van de vrijlating van alle gijzelaars", zei hij. De raad 'herhaalt zijn eis tot onvoorwaardelijke vrijlating en onmiddellijke terugkeer in veiligheid van alle gijzelaars', aldus de voorzitter.

De raad herhaalde dat het nemen van gijzelaars een 'onaanvaardbare schending' is van het internationale recht en met name het humanitaire recht. "Diegenen die deze wetten schenden moeten beseffen dat zij verantwoordelijk worden gehouden voor alles wat de gevangen genomen personen mocht overkomen", zei Zu Rantzau.

De V-raad begon een debat over de rapportage over Bosnië die secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali woensdag presenteerde. Alleen de Amerikaanse VN-ambassadrice Albright sprak van een 'nuttige' rapportage. De meeste diplomaten wachtten nog met een standpunt tot de resultaten bekend zijn van de bijeenkomst van de ministers van Defensie van de Europese Unie en de NAVO. Die zijn vandaag (zaterdag) bijeen in Parijs voor overleg over het versterken van de VN-troepenmacht in Bosnië door de vorming van een snelle interventiemacht, die voornamelijk uit Franse en Britse elitetroepen zal bestaan.

De vrijlating van een deel der gijzelaars gebeurt volgens de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic op dringend verzoek van de Servische president Slobodan Milosevic. Er bestond vrijdag de nodige verwarring over de vrijlating. Na een mededeling van Rode Kruiszijde werd later door de Bosnische Serviërs ontkend dat er plannen bestonden de gevangen Blauwhelmen vrij te laten. De Bosnische Serviërs gingen vrijdag daarentegen zelfs over tot de gijzeling van nog eens negentien Blauwhelmen en de ontwapening van dertig van hen.

Volgens het Nederlandse ministerie van Defensie zijn bij de actie van de Bosnische Serviërs tegen de Nederlandse Blauwhelmen in Srebrenica ongeveer zestig man betrokken. Zij zijn uitgerust met zware wapens. Zij maanden de Nederlandse Blauwhelmen de post binnen tien minuten te verlaten. Toen de Nederlanders dat weigerden werd met klein kaliber wapens en mortieren het vuur op hen geopend.

De twaalf Nederlandse militairen zochten dekking achter de observatiepost, waar ze versterking kregen.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* GENERAAL Van Kappen wordt op 20 juni op het hoofdkwartier van de VN in New York verwacht. Hij is benoemd tot militair adviseur van secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali. Voor zijn vertrek uit Curaçao had Theo Dol een gesprek met de brigade-generaal. pag.1

* DE ARUBAANSE kunstenaar Ciro Abath specialiseerde zich op de academie in Nederland in keramiek en plastische ruimtelijke vormgeving. Hij probeert dat over te brengen op de jeugd, een klus die niet meevalt zoals hij vertelde in een vraaggesprek met Nel Casimiri. p.3

* MUSICUS Cedric Dandaré gebruikt de Curaçaose cultuur als grondstof voor zijn composities. Op de cultuur pagina van deze week een uitgebreide reportage over dit begaafd lokaal talent, door Ieteke Witteveen. p.7

* FUNDACION Diabético Arubano luidt de noodklok in verband met het toenemend aantal gevallen van diabetis op het eiland. Dertig procent van de patiënten in het Dr. Horacio Oduber hospitaal bestaat uit patiënten met suikerziekte. Een reportage van Eef Hermers op pag. 9

Verder in Ñapa: de rubrieken Buitenland, Impresies, Onderwijs, Dieet en voeding, Kook mee met May, Boeken, Economie, Natuurlijk beter worden, Ziek en gezond en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Premier Eman en minister Roberto Croes in Caracas

■ *CARACAS — Premier Henny J. Eman van Aruba samen met zijn minister van Toerisme Robertico Croes tijdens een persconferentie in de Venezolaanse hoofdstad. Premier Eman bracht een officieel bezoek aan het nabuurland Venezuela. Hij maakte tijdens de persconferentie bekend dat er weer een veerpont-verbinding komt tussen Venezuela en Aruba. Verder kan de Venezolaanse bolivar vrijelijk op Aruba worden gebruikt.*

Op Guadeloupe

Crack uit Sint Maarten in beslag genomen

POINTE-A-PITRE/ MARIGOT — - De Franse douane heeft deze week op het vliegveld van de hoofdstad van het overzeese departement Guadeloupe, Pointe-à-Pitre, achttien ons crack in beslag genomen dat afkomstig is van het Nederlands-Antilliaanse deel van Sint Maarten. Dat hebben de Franse autoriteiten vrijdag meegedeeld.

De handelaar vervoerde de drugs in kleine plastic zakjes die hij op zijn huid had gekleefd. Het gaat om de grootste hoeveelheid crack die ooit op Guadeloupe in beslag is genomen. De consumptie van de drug is de laatste tijd op het Franse bovenwindse eiland sterk toegenomen. Crack ontstaat bij de bewerking van cocaïne, is sterk verslavend en leidt tot snelle lichamelijke achteruitgang.

De handelaar zit in voorarrest. Zijn naam en nationaliteit zijn niet bekendgemaakt. Volgens Roland Giroire, de regionale directeur van de douane op Guadeloupe, is Sint Maarten 'een brandhaard van de productie, het vervoer en de opslag van crack'. In augustus 1994 is op het Franse deel van Sint-Maarten 993 kilo cocaïne in beslag genomen.

Mogelijk interpellatie over beleid minister Gilds

Leger Suriname ontevreden

PARAMARIBO — Officieren en manschappen van het Surinaamse leger verwijten minister Gilds van Defensie 'laksheid en obstructie'. Het behoeft geen betoog dat handhaving of verslechtering van de status quo een zeer grote bedreiging vormt voor de nationale veiligheid, stellen zij donderdag in een brief aan de minister.

President Venetiaan en het parlement hebben een kopie van het schrijven ontvangen. De brief volgt op de bekendmaking van Gilds aan legerbevelhebber Arthy Gorre dat deze volgens afspraak op 5 juli zijn functie moet neerleggen. Volgens de officieren en manschappen heeft Gorre zijn hoofdtaak niet kunnen verrichten omdat de regering beloften niet is nagekomen. De bevelhebber zou het nationaal leger moeten herstructureren en transformeren, maar kwam niet verder dan 'het creëren van randvoorwaarden'.

De briefschrijvers zeggen niet aan de indruk te ontkomen dat Gilds de zaak heeft getraineerd. Zij laten weten geen verdere opsplitsing van het leger te tolereren. Er moet volgens hen een einde komen aan het onder curatele stellen van de bevelhebber.

De parlementariër Arnold Kruisland, lid van de coalitie, wil op korte termijn informatie over legerbevelvoering en de herstructurering van de strijdkrachten. Hij heeft hiertoe vrijdag een interpellatievoorstel ingediend bij de Nationale assemblee. Kruisland verwoordde ongeveer drie weken geleden het beroep van drie van de vier regeringspartijen op de regering om Gorre niet te laten opstappen voor de verkiezingen van mei 1996. De parlementariërs vragen de regering vooral de orde en rust in het nationaal leger te bewaren.

Milosevic: Alle VN-gijzelaars komen snel vrij

BELGRADO — De Servische president Slobodan Milosevic heeft zaterdag verklaard dat de komende dagen alle gegijzelden vrijkomen en naar Servië worden gebracht.

"Het bijeenbrengen van het door de Bosnische Serviërs gevangen genomen VN-personeel is aan de gang maar verloopt zeer langzaam. Zij moeten verspreid in kleine groepen naar een groot gebied", aldus Milosevic.

Clinton over Bosnië:

In bepaalde situaties inzet Amerikanen nodig

WASHINGTON — President Bill Clinton heeft vrijdag zijn suggestie verdedigd tot het inzetten van Amerikaanse troepen voor specifieke NAVO-acties in Bosnië.

Hij zei bezorgd te zijn over het lot van de neergeschoten Amerikaanse piloot van de door de Bosnische Serviërs neergehaalde F-16. Clinton verzekerde dat zijn politiek ongewijzigd resoluut blijft ten aanzien van voormalig Joegoslavië.

Onder bepaalde omstandigheden heeft **Washington** volgens de president de morele plicht tot militaire ondersteuning.

Parijs liet vrijdag weten het inzetten van Amerikaanse troepen te verwelkomen. De Franse president Chirac had een telefonisch onderhoud met zijn Amerikaanse ambtgenoot.

Ook SPLA-verzet gaat akkoord met twee maanden

Sudan-bestand verlengd

NAIROBI — De voornaamste groepering van niet-Islamitische rebellen in zuidelijk Sudan is in Nairobi akkoord gegaan met een verlenging van het bestand met de regeringstroepen met twee maanden.

Colonel John Garang, de leider van het Sudanese Volksleger (SPLA), stemde donderdag in met de verlenging tijdens een ontmoeting in Nairobi met de Kenyaanse president Daniel Arap Moi, zo is vrijdag bekend geworden. De SPLA handelde op verzoek van Moi en van de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter. Beiden hadden in de Sudanese burgeroorlog, die al twaalf jaar duurt, bemiddeld en in dit voorjaar een bestand bereikt. De Sudanese regering had al op 25 mei eenzijdig ingestemd met de verlenging.

Het SPLA heeft het regeringsleger ervan beschuldigd het bestand op 29 mei te hebben geschonden.

Toen zouden regeringssoldaten een SPLA-basis in Panriang hebben aangevallen. Daarbij zouden ze twee artsen hebben ontvoerd. Van Italiaanse zijde is de ontvoering bevestigd.

"Maar voorstel eerst nader bestuderen"

Minister Atacho in beginsel eens met wet 'uitlevering Antillianen'

WILLEMSTAD — Minister Atacho is 'in principe bereid' akkoord te gaan met een rijkswet die bepaalt, dat ook Nederlanders vanuit de Antillen en Aruba kunnen worden uitgeleverd aan een vreemde mogendheid. Nederlandse onderdanen die in Nederland wonen, kunnen al sinds januari '88 worden uitgeleverd. De Antilliaanse regering wil echter meer tijd hebben het voorstel, dat op 24 mei was ingediend, te bestuderen. Ondertussen heeft PNP-statenlid Suzy Römer de nodige vragen gesteld over het wetsvoorstel.

Op verzoek van de Antilliaanse regering zou de behandeling van de rijkswet gisteren van de agenda van de rijksministerraad zijn afgevoerd. Het door minister Voorhoeve (Antilliaanse/Arubaanse Zaken) ingediende voorstel arriveerde op 24 mei bij de Antilliaanse regering en kon onmogelijk in iets meer dan een week bestudeerd en van een goed doordacht commentaar worden voorzien, zo meldt de regeringsvoorlichtingsdienst.

Overigens blijkt uit een schrijven van minister Voorhoeve aan de Arubaanse gevolmachtigde minister Mito Croes, dat het wetsvoorstel al op 18 mei werd aangeboden. Uit dat schrijven blijkt ook, dat eind april tussen premier Eman en minister van Justitie Vos met Voorhoeve mondeling al overeenstemming werd bereikt.

In beginsel staat minister Atacho niet afwijzend tegenover het voorstel, zo zei hij gisteravond voor TeleCuraçao. De internationale ontwikkelingen maken het nodig dat regeringen 'hand in hand' optreden in de bestrijding van de criminaliteit. Een dergelijke wet bevordert de internationale strafrechtelijke samenwerking. Onder deze wet is het mogelijk dat een strafbaar feit wordt berecht in het land waar de rechtsorde is aangetast. "Het uitleveringsbesluit voorziet overigens in de voorwaarden waaronder uitlevering dient plaats te vinden," laat de regeringsvoorlichtingsdienst weten.

PNP-statenlid Suzy Römer vraagt premier Pourier en minister Atacho (Justitie) om opheldering over het eventueel goedkeuren van deze rijkswet. "Dat zou een fundamentele wijziging van ons rechtssysteem zijn," aldus de oud-minister van Justitie. Het wets-onderwerp is door de Antilliaanse regering nooit met het parlement besproken en Römer wil weten waarom niet en welke motieven ten grondslag liggen aan die 'fundamentele wijziging'.

Ook wil zij weten onder welke omstandigheden uitlevering zou gaan geschieden. "Naar welk land wordt een Antilliaan uitgeleverd als hij bijvoorbeeld via Curaçao een drugstransport van Colombia naar de VS uitvoert? En hoe zit die uitleveringsprocedure in elkaar? En zijn er voldoende waarborgen dat die Antilliaan in het buitenland een eerlijk proces krijgt? Zijn er beroepsmogelijkheden tegen de uitlevering en hoe het zit met de betaling van de enorme proceskosten van iemand die ten onrechte wordt uitgeleverd of waartegen onvoldoende bewijs wordt geleverd?"

Ook vraagt zij zich af of er een garantie is dat de persoon in kwestie een advocaat krijgt die van het betreffende rechtssysteem op de hoogte is. Tot slot wil Römer van de beide bewindsleiden weten naar welke landen een Antilliaan kan worden uitgewezen en waar deze – in het geval hij een gevangenisstraf krijgt opgelegd – zijn straftijd moet uitzitten.

Are U feeling IRIE

WILLEMSTAD — Gisteren, 2 juni, trad Third World voor het eerst in haar 22-jarig bestaan voor het Curaçaose publiek op. Er waren zevenhonderd fans aanwezig, niet alleen dreadlocks, maar vooral veel T-shirts en zelfs een enkele stropdas. Iedereen danste, iedereen was *ready 'n irie*.

■ *WILLEMSTAD — Third World op zijn best. Ondanks de teleurstellende opkomst van het publiek, slechts 700 toeschouwers trokken gisteren naar het Festival Center, heeft de reggaeformatie een uitstekende indruk achter gelaten. Goede zang, uitstekend gitaar-, orgel- en drumspel afgewisseld met een wervelende show. Third World heeft duidelijk laten zien waarom zij al 22 jaar tot de top van de reggaewereld behoort. Op de foto gitarist Cat, die ook met de mondharmonica uitstekend overweg kon.*

Nadat in het voorprogramma van dit door Magnum Productions georganiseerde concert Roots Revolution drie kwartier lang de iets meer recht toe recht aan reggae ten gehore had gebracht, waarbij Oswin Pikero speciale vermelding verdient voor zijn goede sax- en fluitspel, barstte de sfeer pas goed los toen Third World op het podium klom. In één ononderbroken uren durende golf werd de schare aanhangers overspoeld met de muziek van een band die dan misschien wel als reggaeformatie bekend mag staan, maar die bijzonder veel variëteit aan het genre toevoegt. En wie geen aanhanger was, werd het. Nou ja, ononderbroken golf? Een half uur na middernacht weigerde de generator dienst, die voor de overigens fantastische lichtshow zorgde.

Het publiek werd opgegeild met veel kreten à la *Are U ready, I say, are U feeling irie, Rastaman, Jah Love, Rastafari* en vlagen parfum van de bekende 'Maria Huana' en mist, véél mist van de rookbatterij; maar vooral door de swingende en spectaculaire show van de 'opa's' van de reggae. Die zich, ondanks het feit dat ze al meer dan twintig jaar in het circuit meedraaien, met aanstekelijk plezier overgeven aan de muze die ritme en melodie schenkt. De musici zijn uitermate veelzijdig, zoals de gitarist die een *sound* aan de mondharmonica onttrekt, waar Toots Thielemans jaloers van zou worden, de zanger die met even groot gemak zijn stembanden als de gitaar hanteert, maar vooral de toetsenist Ibo, die spant de k[...] De melodieusiteit die hij [...] zijn keyboard haalt, de [...] miek die zijn handen uit [...] conga's bevrijdt, zijn [...] die kopt in het nummer [...] 1981 *Cool meditation* en [...] als Lou Rawls en 'rap' [...] een straatjongen uit [...] York, bewijzen dat het [...] een tovenaar, een bard [...] *magician* betreft, een [...] ling waardoor een 'god[...] stroomt.

Het concert was een [...] reference van hun grote r[...] toire. Van *Try Jah Love*, een concert in 1981, wa[...] ook Stevie Wonder en [...] Marley optraden, spro[...] ze naar *Breaking up is [...] to do* van het 'Suns[...] Live album', kriskras [...] hun versie van Eric Clap[...] *Leila* en vooruit naar *Degrees in the Shade*, [...] *that we found love* en R[...] *Ambassadors*.

Het enige minpunt a[...] gehele avond was slecht[...] schaars opgekomen pub[...] Third World verdiende b[...] en mag zelfs één van [...] beste shows van de la[...] jaren op Curaçao gen[...] worden. Vele muziekliefh[...]bers hebben een prach[...] kans gemist om een we[...] formatie in actie te zien.

Magnum Productions [...]digde aan dat zij op 30 ju[...] en 2 juli voor het eerst i[...] Curaçaose geschiedenis [...] rodeo zullen organiseren [...] dat op 16 september I[...] Circle, een andere reg[...] formatie in het Festival C[...]ter zal optreden.

JH en[...]

Cokezakjes in maag bijna fataal voor Venezolaanse

WILLEMSTAD — Een Venezolaanse drugskoerierster, die ternauwernood aan de dood ontsnapte, is veroordeeld tot vijf maanden gevangenisstraf. De vrouw had 24 zakjes met cocaïne ingeslikt. Die dreigden te breken en slechts door snel chirurgisch optreden werd haar leven gered. De drugs waren bestemd voor Sint Maarten.

De vrouw, Celmira Castellanos, was in transito op de luchthaven Hato toen zijn enorme maagkrampen kreeg. De pijn werd op een gegeven moment zo ondraaglijk dat zij naar het toilet besloot te gaan. Twintig pakjes kwamen eruit, maar vier bleven in het lichaam achter. De maagkrampen hielden echter aan en de vrouw besloot vervolgens naar de politie op Hato te stappen met haar probleem.

De agenten besloten de vrouw onmiddellijk naar het ziekenhuis te vervoeren. Daar werden röntgenfoto's gemaakt en waren de vier zakjes duidelijk te zien. De dienstdoende chirurg belde vervolgens officier van justitie mr. Gorsira op, die toestemming moest verlenen om de zakjes chirurgisch te verwijderen. De zakjes stonden namelijk op het punt te breken. Een dergelijke grote hoeveelheid cocaïne zou tot de dood leiden van de vrouw. De officier van justitie aarzelde geen moment en gaf de chirurg toestemming operatief in te grijpen. Uit haar lichaam werden vervolgens de vier zakjes met in totaal 36 gram cocaïne verwijderd.

Tijdens de rechtszaak bleek dat de vrouw in Venezuela benaderd was door een zekere Eduardo Gomez, die haar een grote som geld had aangeboden voor het smokkelen van de drugs. De vrouw verkeerde in grote financiële problemen en ging maar al te graag op het aanbod in. Gomez kocht vervolgens ook de vliegticket naar Sint Maarten. Het was trouwens de eerste keer dat de vrouw een vliegtuig instapte en ook de eerste keer dat zij buiten Venezuela reisde.

Castellanos verklaarde voor de rechter dat zij geld nodig had om een operatie voor haar moeder te bekostigen en wat eventueel overbleef voor het onderhoud van haar kleine kinderen.

Officier van justitie mr. Gorsira kon begrip opbrengen voor de moeilijke situatie van de vrouw. Bij navraag bij de Venezolaanse huisarts van de moeder was gebleken dat zij inderdaad met spoed geopereerd moest worden. Gorsira was ook van mening dat de vrouw het slachtoffer was van de drugshandelaar Gomez. Omdat de vrouw zich vrijwillig bij de politie aangaf en haar verklaringen tijdens de verhoren nooit wijzigde besloot Gorsira slechts zes maanden gevangenisstraf te eisen. Rechter Stuger trok er nog een maand vanaf.

Ys in principe eens met Tuitt

Sint Maarten moet niet hoeven bedelen bij Land

WILLEMSTAD — Minister Etienne Ys is het in principe eens met de Sintmaartense gedeputeerde van Financiën Tuitt dat Sint Maarten zelfstandig geld moet kunnen lenen zonder tussenkomst van de centrale overheid. "Dat is ook waar wij naar streven met de oprichting van de Antilliaanse Bank voor Financiële Herstructurering."

Tuitt had tijdens de begrotingsbehandeling opgemerkt dat Sint Maarten dezelfde status als Curaçao ambieert: het zelfstandig kunnen aangaan van leningen zonder het Land om toestemming te hoeven vragen. Ys: "Ik ben het met hem eens dat Sint Maarten niet moet hoeven te bedelen bij de centrale overheid."

Het doel van genoemde Bank dat is dat de eilanden met 'objectieve personen op grond van kredietwaardigheid, betalingsbalans en tekorten een beroep doen op de beschikbare fondsen', aldus de minister. "Men zal dan niet langer bij ons aan hoeven te kloppen." Een van de redenen voor de oprichting van de Bank voor Financiële Herstructurering is juist om het politieke element te vervangen door objectiviteit. "Wij staan nogal als beruchte mensen te boek, die soms minder nobele motieven hanteren", zegt een lachende minister.

Het aangaan van lenin[gen] door de eilanden is even[eens] onderwerp van de door [de] minister aangekondigde v[...] jaarsnota. Ys wil echter [...] wachten tot volgend jaar [...] de richtlijnen voor het [...] gaan van kredieten. Hij h[...] eind deze maand al met [...] synopsis voor de dag [...] komen. ■

Vijf nieuwe leden Hof van Justitie

DEN HAAG/WILLEMSTAD — De rijksministerraad is vrijdag akkoord gegaan met de benoeming van vijf leden van het gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba. Het betreft de aanstelling van mr. G.P.M. Van den Dungen, mr. P.M. Knaapen, mr. A.W.M. Bijloos, mr. dr. B.M. Mezas en mevrouw mr. drs. T.D. Croes-Fernandez Pedra. Hun benoeming gaat op 1 augustus in.

G. Van den Dungen (43) is sinds 1989 verbonden aan de rechtbank te Zwolle, eerst als gerechtsauditeur, vervolgens als rechter-plaatsvervanger en sinds 1991 als rechter. P. Knaapen (44) is sinds 1986 verbonden aan de rechtbank te Den Bosch, eerst als gerechtsauditeur, vervolgens als rechter-plaatsvervanger en sinds 1987 als rechter. Sinds 1992 is mr. Knaapen kantonrechter in Eindhoven.

A. Bijloos (42) is al sinds 1991 verbonden aan de rechtbank te Den Haag, aanvankelijk als rechter-plaats[ver]vanger en sinds 1992 [als] rechter. B. Mezas (44) [is] sinds 1993 plaatsvervang[end] lid van het gemeenschap[pe]lijk Hof van Justitie v[an de] Nederlandse Antillen [en] Aruba. Mevrouw T. Cr[oes-]Fernandez Pedra (45) is [sinds] 1994 plaatsvervangend [lid] van datzelfde hof.

Caribbean Hotel verbreekt contract met operator Festival

WILLEMSTAD — Het Caribbean Hotel heeft het contract met de Mexicaanse hoteloperator Festival verbroken. General manager Jimmy Cozzo was niet blij met de resultaten van de afgelopen maanden, die financieel rampzalig verliepen. Vooral de lage bezettingsgraad was Cozzo een doorn in het oog. Cozzo heeft nu besloten om Festival te ontslaan en ook het *all inclusive* pakket behoort nu tot het verleden.

Festival nam met ingang van 1 januari de dagelijkse leiding van het hotel over. De operator, die ook hotels in Cancun en Venezuela beheert, besloot vervolgens het *all-inclusive* pakket in te voeren per 1 juni. Dit pakket houdt in dat de hotelgast voor één bedrag – voor Antillianen vastgesteld op 75 dollar – gratis verblijf, ontbijt, lunch, diner en drank krijgt de gehele dag. Met dit pakket, dat vooral in Barbados en Jamaica erg aangeslagen is, hoopte Festival grote groepen toeristen aan te trekken.

Het Caribbean Hotel zag het echter niet zitten. Cozzo was al geruime tijd ontevreden over de te lage bezettingsgraad en vooral de marketing van Festival liet veel te wensen over. Het hotel draaide de afgelopen maanden op toeristen, die aan de balie kwamen inchecken, en KLM-personeel. Reserveringen vanuit het buitenland waren dramatisch afgenomen en de slechte marketing van Festival in het buitenland was hier de oorzaak van.

Het slechte beleid van Festival heeft ook tot onrust onder het personeel geleid. Velen zagen hun arbeidsplaatsen in gevaar komen en maakten zich openlijk bezorgd of zij volgende maand nog wel hun salaris krijgen. Ook was het personeel niet te spreken over de slechte behandeling die zij ontvingen van de Mexicanen. Die keken neer op het Curaçaose personeel en vaak werd het personeel bedreigd met 'als je het hier niet leuk vindt zoek dan ergens anders werk'. Vele werknemers zagen het dan ook niet meer zitten en namen de afgelopen maanden ontslag.

Het vertrek van Festival betekent ook het einde van het *all-inclusive* pakket. Het pakket is vanaf afgelopen donderdag ingevoerd en het Caribbean Hotel zal haar afspraken honoreren. Dit betekent dat gasten, die in het hotel verblijven of gasten, die reeds hebben gereserveerd, maar nog niet zijn aangekomen, het pakket krijgen aangeboden. Nieuwe gasten zullen er echter geen beroep op kunnen doen en zullen naast het verblijf apart moeten betalen voor eten en drank.

Toeristische experts hadden trouwens veel bedenkingen tegen het *all-inclusive* pakket. Volgens hen gaat de winst volledig naar het hotel en boeren zij er goed bij. Het gevaar is echter dat vele café's, restaurants en uitgaansplaatsen de dupe hiervan worden, hetgeen op Barbados reeds te zien is. Vele kleine zaken hebben hun bedrijf reeds moeten sluiten, omdat de toeristen geen geld meer uitgeven buiten het hotel.

De vraag was ook of het Caribbean Hotel wel voldoende voorbereid was op het nieuwe systeem. In het buitenland worden tal van activiteiten in het hotel georganiseerd om de gasten daar te houden. Ook het aantal hostesses is veel groter dan in gewone hotels. Op Curaçao waren dergelijke veranderingen echter niet doorgevoerd. Vele experts vroegen zich dan ook af of het wel zou lukken.

Naar alle waarschijnlijkheid zal Festival het ontslag niet aanvaarden. De touroperator stelt zich op het standpunt dat zij een eenjarig contract heeft met het Caribbean Hotel en wil dit ook gehonoreerd zien. Een hoge vertegenwoordiger komt nog dit weekeinde op Curaçao aan om de problemen te bespreken.

Reden slecht onderhoud en overheidsbemoeienis

Stroomvoorziening blijft falen in meeste ontwikkelingslanden

WILLEMSTAD — De KAE voert vaak aan, dat in grotere landen (als Nederland) net zo vaak storingen voorkomen als op Curaçao, maar dat deze door de consument niet worden opgemerkt omdat direct wordt doorgeschakeld op andere centrales. Uit een beleidsnota van de Wereldbank blijkt dat falende elektriciteitsvoorziening in ontwikkelingslanden vaker het gevolg is van falend onderhoud en een te grote overheidsbemoeienis met de dagelijkse operaties.

In de meeste ontwikkelingslanden is de elektriciteitsvoorziening in handen van de overheid, zo staat in de nota *The World Bank's Role in the Electric Power Sector* van 1991. De Wereldbank leende in de jaren zeventig en tachtig voor honderden miljoen guldens aan ontwikkelingslanden ter verbetering van de elektriciteitsvoorziening. Hoewel de nota geen betrekking heeft op de Antillen, omdat zij aan de Antillen niet leende, zijn veel van de conclusies ten aanzien van de ontwikkelingslanden ook van toepassing op de lokale situatie.

De Wereldbank constateert, dat de stroomvoorziening in ontwikkelingslanden de afgelopen jaren niet veel verbeterd is en in veel gevallen zelfs verslechterd. In de periode 1979-1988 daalden de tarieven per kilowattuur van 5,2 naar 3,8 dollarcent per uur, maar tegelijkertijd verdwenen ook de service, bleven de technische en niet-technische verliezen en de brandstofkosten hoog en was het technisch onderhoud slecht. Het gebruik van inadequate meters, het onzorgvuldig opstellen van rekeningen en het niet innen daarvan was het resultaat van slechte commerciële operaties.

En terwijl de training van de staf en modernisering van de fabrieken vooruitging, ontstonden in die jaren ook steeds vaker conflicten doordat de overheid zich met de dagelijkse gang van zaken bemoeide. "Veel overheden hebben ook geprobeerd om de elektriciteitsvoorziening en andere nutsbedrijven te gebruiken om sociale gelijkheid te bevorderen. De ervaring leert dat dit niet alleen duur is, maar ook niet tot oplossingen in die richting leiden. Bovendien legt het subsidiëren van nutsvoorzieningen een enorme druk op de begrotingen en kunnen vaak alleen met forse belastingverhogingen worden gerealiseerd," zo schrijft de Bank.

Dat legt weer een druk op de mogelijkheid in de fabriek te investeren en een tekort aan produktie is het gevolg. Ironisch genoeg zijn het vaak de armste wijken die het eerste van de stroom worden afgesloten, constateerde de Wereldbank, dus van sociale 'gelijkheid' komt in de praktijk niet veel terecht.

Drugskoeriers uit Jamaica en St. Croix krijgen lichte straf

PHILIPSBURG — Twee buitenlandse drugskoeriers – één uit Jamaica en één uit St. Croix – zijn veroordeeld tot lichte gevangenisstraffen door rechter Ludo Goossens. Het was de laatste rechtszaak van Goossens in de Antillen, die nu terugkeert naar Nederland. Beide vrouwen waren aangehouden op de Juliana Airport toen zij drugs Sint Maarten in probeerden te smokkelen.

Een gebroken huwelijk, twee kleine kinderen en grote financiële problemen leiden ertoe dat de 32-jarige Jamaicaanse Karen Perry drugs ging smokkelen. Zij werd eind maart op de luchthaven van Sint Maarten aangehouden met ruim 5,7 kilo cocaïne. De drugs had zij op haar lichaam geplakt.

De officier van justitie kon begrip opbrengen voor de moeilijke situatie waarin de vrouw verkeerde. De vrouw zat in grote financiële problemen en probeerde door drugs te smokkelen aan wat geld te komen. Perry, die voorheen nooit in aanraking was gekomen met justitie, werd eigenlijk het slachtoffer van scrupuleuze drugshandelaars. Die maakten gebruik van de moeilijke financiële situatie van de vrouw en boden haar een fors bedrag aan om de verdovende middelen naar Sint Maarten te brengen. In eerste instantie weigerde de vrouw, maar na enige tijd ging zij toch op het aanbod in, omdat zij het geld hard nodig had.

Aan wie zij de drugs moest overhandigen wist de vrouw niet. Zij moest zich op een bepaalde manier kleden en zou dan op de luchthaven door iemand benaderd worden. Dit ging niet door, omdat zij vlak ervoor door de politie werd opgepakt.

Ook rechter Gossens had begrip voor de moeilijke situatie van de vrouw en veroordeelde haar – ondanks de grote hoeveelheid drugs – tot een gevangenisstraf van drie maanden met aftrek van voorarrest en een proeftijd van twee jaar. De vrouw moet van haar straf nog een maand uitzitten.

Ook de 30-jarige Pamela Brown uit St. Croix verkeerde in nagenoeg dezelfde omstandigheden. Ook zij had twee kleine kinderen en verkeerde in financiële problemen. Zij ging ermee akkoord om 46 kilo marihuana via Sint Maarten naar Miami te vervoeren. Op Juliana Airport aangekomen maakte de vrouw echter een nerveuze indruk. De politie besloot een onderzoek in te stellen en eiste dat haar koffers uit het vliegtuig werden gehaald. In de koffers werd de grote hoeveelheid marihuana gevonden.

De vrouw verklaarde verder volgens dat de eigenaar van de drugs, een zekere 'Tony', ook op de luchthaven aanwezig was. De politie liet de vrouw vervolgens gaan om te kijken of Tony contact met haar zou opnemen. De drugshandelaar rook echter onraad, stapte in een taxi en maakte zich uit de voeten.

Voor de rechter verklaarde Brown dat zij een bedrag van 400 dollar zou krijgen om de drugs naar Miami te smokkelen. Ook hier streek rechter Goossens over zijn hart en veroordeelde de vrouw tot een gevangenisstraf van vier maanden met aftrek van voorarrest. Zij moet nog twee maanden van haar straf uitzitten.

■ *WILLEMSTAD — Leerlingen van de Marieta Alberto ZMLK/MLK school werden donderdag 1 juni getrakteerd op een ochtendfeestje in een diskotheek te Salinja. De juf naar wie de school vernoemd is vierde op deze manier haar verjaardag. Ze maakten er een heus danspartijtje van.*

Premier Kok: geen premie

DEN HAAG/WILLEMSTAD — "Door nu het toezicht op te heffen, zet je een premie op niet tijdig rapporteren", oordeelde premier Kok vrijdag op de persconferentie na de ministerraad.

Hij zie dit naar aanleiding van de beslissing van de rijksministerraad om het hoger toezicht op het bestuur van Sint Maarten voorlopig te verlengen. Sint maarten staat sinds februari 1993 onder toezicht om de bestuurlijke en financiële chaos op het eiland te beteugelen. In september vorig jaar droeg de Nederlandse regering het toezicht vrijwel geheel over aan de Antilliaanse regering. Deze diende iedere vier maanden een voortgangsrapportage op te stellen. Het eerste verslag is inmiddels binnen, maar het tweede nog niet.

Verdachte mishandeling Suvek-umpire aangehouden

WILLEMSTAD — De politie heeft gisteren een 24-jarige man aangehouden, die verdacht wordt van het mishandelen van een softballumpire tijdens een jeugdwedstrijd in het ballpark van Suvek. De umpire is in het ziekenhuis opgenomen met ernstige verwondingen.

De mishandeling deed zich donderdagavond voor. Een fan gooide verschillende keren stenen op het veld, hetgeen een gevaar opleverde voor de spelers. Umpire Kenneth Bosk vroeg de fan vervolgens om te stoppen met het gooien van stenen.

De supporter ontstak in woede en sprong over het hek en viel de umpire aan. Acht andere vrienden gingen hem achterna en sloegen in op de umpire. Arbiter Jonis, die zijn collega te hulp snelde, werd eveneens toegetakeld. Toen de twee umpires zagen dat zij geen kans hadden tegen de negen mannen probeerden ze nog weg te rennen, maar zij werden achterhaald en moesten wederom een groot aantal slagen incasseren.

De politie, die inmiddels op de hoogte was gesteld, was vrijwel onmiddellijk aanwezig met enkele patrouillewagens en vond de twee mannen liggend op het veld. Bosk gaf achter elkaar over als gevolg van de vele slagen, die hij had gekregen. Beide mannen werden naar de polikliniek vervoerd.

100 Uur vrijwilligerswerk voor ongeoorloofd wapenbezit

WILLEMSTAD — Dirk Clever, eigenaar van een broodtruck te Savaan, verscheen de afgelopen week twee keer voor de rechter. Tijdens een inval had de politie een vuurwapen aangetroffen.

Clever, ex-militair, verklaarde dat het vuurwapen diende om zichzelf en zijn werknemers te beschermen na de vele overvallen op zijn broodtruck. Officier van justitie Cras was het hiermee niet eens en eiste een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 3 maanden en 100 uur vrijwilligerswerk.

Advocaat Marius Römer hield een fel betoog tegen de vuurwapenverordening, die in zijn ogen slechts diende om de criminelen te beschermen. "Het onschuldige volk is het slachtoffer van deze onredelijke wet. Criminelen bewapenen zich, maar het volk mag geen wapens aanschaffen om huis en haard te verdedigen."

Clevers zaak is de afgelopen tijd verschillende keren overvallen en daarbij zijn er zelfs schoten gelost. Een werknemer ontsnapte zelfs ternauwernood aan de dood toen een kogel hem rakelings miste.

Clever vond het toen welletjes en schafte zich een revolver aan om zichzelf en zijn medewerkers te beschermen. Vooral de werknemers voerden de druk op Clever op en dreigden zelfs hun ontslag te nemen indien hun veiligheid niet gegarandeerd werd.

Volgens advocaat Römer hebben criminelen uit de omgeving van de Savaan vervolgens de politie zelf op de anonieme *hotline* gebeld en de tip gegeven dat Clever een vuurwapen had aangeschaft. De politie deed een inval en vond het vuurwapen.

Römer blijft van mening dat zijn cliënt nooit een gevangenisstraf opgelegd kan krijgen, omdat hij het wapen slechts heeft aangeschaft om zichzelf en zijn werknemers te beschermen. "Clever had geen enkel crimineel motief. Hij wou slechts zijn eigendommen en personeel verdedigen."

Uitspraak volgende week woensdag.

Leven op Curaçao 9,7 procent duurder

WILLEMSTAD — In de maand april zijn de prijzen op Curaçao met 0,2 procent gestegen ten opzichte van de maand maart. Ten opzichte van vorig jaar april liep het prijsindexcijfer op van 106,3 naar 109,5. Dit betekent dat tussen oktober 1990 (prijsindexcijfer 100) en april '95 het leven 9,7 procent duurder is geworden, waarvan 3,1 procent in het afgelopen jaar.

Zo blijkt uit de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De verhoging met 0,2 procent in april is vooral te wijten aan stijgingen in de sectoren 'voeding' (plus 0,4 procent) en 'dranken en rookwaren' (plus 0,5 procent). Ook woninginrichting en huishouden steeg (plus 0,1 procent).

Ongewijzigd bleven de prijzen voor 'kleding en schoeisel', 'gezondheidszorg', 'vervoer en communicatie' en 'overige'. De sector 'recreatie en ontwikkeling' daalde met 0,1 procent.

Mis in Ascencion

WILLEMSTAD — Zondag 4 juni is het 'open huis' op Landhuis Ascencion. Dat begint om 10.00 uur met een oecumenische kerkdienst in de kapel van het landhuis. Het kinderkoor van de Albert Schweitzerschool zingt niet alleen tijdens de dienst maar zal ook erna een optreden op het landhuis verzorgen. Verder is er een verkoopexpositie van lokaal vervaardigd lederwerk en keramiek en muziek van een kaha di orgel. Het gratis toegankelijke open huis duurt tot 14.00 uur.

Wandeling Female Jaycees

WILLEMSTAD — De Female Jaycees Curaçao organiseren op zondag 4 juni een wandeling, die begint bij de UNA en via Hato, de Rooseveltweg, Mahumaweg en de Schonegevelstraat. Aanvang van de wandeling is 6.00 uur.

De wandeling maakt onderdeel uit van een fondsenwervend programma die de Jaycees organiseren met het oog op de 34e Nationale Conventie, die in oktober op Curaçao wordt gehouden. Daarbij zullen delegaties van de diverse Caribische landen en Zuid-Amerika vertegenwoordigd zijn.

Politie had moord op Coronet kunnen voorkomen

WILLEMSTAD — Het lakse optreden van de politie heeft mogelijk geleid tot de moord afgelopen zondag waarbij de drugsverslaafde Eddy Cornet het leven verloor. De politie werd vijf maal gebeld, maar kwam pas een uur later opdagen toen het misdrijf reeds had plaatsgevonden. Cornet werd door zijn broer met een hamer doodgeslagen.

De drugsverslaafde kwam tegen zeven uur 's ochtends onder invloed van alcohol en drugs thuis en bedreigde vervolgens zijn moeder. Hij eiste geld om drugs te kopen. De moeder belde daarop de politie, maar die kwam niet opdagen.

In paniek geraakt door het agressieve gedrag van haar zoon belde de moeder vervolgens haar dochter op, die maar liefst vier keer de politie vroeg om in te grijpen.

Intussen was de situatie in het huis geëscaleerd. De drugsverslaafde pakte een kapmes en viel daarmee zijn moeder aan. Een broer, die lag te slapen werd door het rumoer gewekt, en sprong tussenbeide. Eddy Cornet viel vervolgens zijn broer aan, die geen andere uitweg zag dan een hamer te pakken uit een gereedschapskist en hiermee zijn broer tweemaal op het hoofd te slaan.

Een uur later kwam de politie eindelijk aan en trof de drugsverslaafde aan op de grond liggend in een grote plas bloed. De broer werd aangehouden en zit tot nu toe vast op verdenking van moord. Vermeldenswaard is dat de broer geen drugsprobleem heeft en bekend staat als een harde werker.

De familie is nu woedend, omdat zij van mening is dat de politie het misdrijf had kunnen voorkomen. Nu zit de broer vast, terwijl die uit zelfverdediging moest handelen. Er zijn trouwens vaker klachten, dat de politie te laat komt opdagen en in vele gevallen zelfs gewoon verstek laat gaan.

Op zaterdag 3 juni 1995, zal via Telecuraçao een Intervieuw worden uitgezonden met de Staatssecretaris van personeelszaken

DRS. HAROLD ARENDS

verzorgd door de regeringsvoorlichtingsdienst.

Onderwerp: De rol van de overheid in de gemeenschap
Tijd: 20.30 uur (half negen 's-avonds)
Station: Telecuraçao.

AFSCHEIDSCOLLEGE

openbare uitnodiging

op vrijdag 9 juni om 18.00 uur vindt in de Aula van de UNA het afscheidscollege plaats van

dr. Arjen van Rijn

Lector Staats- en Bestuursrecht aan de UNA

Projectleider Milieurecht van de Leerstoel voor Milieu en Ontwikkeling Oud-secretaris van de Referendum Commissie Curacao

Secretaris van de Landelijke Commissie Herstructurering Nederlandse Antillen

getiteld:

De staatkundige herstructurering van de Nederlandse Antillen: geen woorden meer, maar daden!

Datum : vrijdag 9 juni 1995
Tijd : 18.00 uur
Plaats : Aula UNA
Toegang: Vrij

Na afloop wordt een borrel geschonken op de patio.

Mr. drs. Gerda Lieuw
Dekaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

ARTICA HOLDINGS N.V.

Established in Curaçao, Netherlands Antilles

Notice of
EXTRAORDINARY GENERAL MEETING OF SHAREHOLDERS
to be held on June 16, 1995.

Notice is hereby given that the Extraordinary General Meeting of Shareholders of the company will be held at offices of the company, 6 John B. Gorsiraweg, Curaçao, N.A. on June 16, 1995 at 10.00 0'clock a.m. (local time) in order to approve the following proposals:

- Proposal to amend the articles of incorporation of the company in accordance with the draft presented to the meeting.
- Proposal to authorize each and every lawyer practicing with the offices of civil law notary Van der Plank & Roos to apply to the Ministry of Justice for the declaration of no-objection on the draft deed to amend the articles of incorporation, to make whatever changes to such draft as the Minister may require, to execute the deed of the amendment of the articles of incorporation and furthermore to do all and everything that the attorny may deem useful or necessary in connection with the foregoing.

Shareholders may be represented at the meeting by a proxy appointed in writing, telegraphically, by telecopy or by telefax. For the exercise of their rights at the meeting the holders of bearer shares shall prove their ownership of the shares to the satisfaction of the chairman of the meeting. At any rate they may establish such ownership by depositing their shares (or a certificate of deposit of their shares, to the satisfaction of the board of managing directors) at the office of the corporation against a receipt, not later than on the day of the meeting, and by producing the receipt at the meeting.

Celarius Holdings N.V.
Managing Director

Buena Vista popelt om Don Bosco

- door Jeroen Heuvel -

WILLEMSTAD — In de pastorie van Buena Vista gonst het van de activiteiten voor de buurtjongeren. Zo zeer dat de lokalen en het sportveldje uit hun voegen dreigen te barsten. De pastoor zag dit jaren geleden aankomen en begon met het bouwen van een grote multifunctionele ruimte. Echter, wegens gebrek aan middelen wil dat werk maar niet vlotten.

De multifunctionele ruimte heeft al een naam: *Sentro Hubenil Don Bosco*, genoemd naar de man die anderhalve eeuw geleden zoveel heeft gedaan voor de kansarme jeugd. De door hem gestichte congregatie der Salesianen telt momenteel meer dan zestigduizend actieve volgelingen, zowel Salesianen als leken, verspreid over zo'n honderd landen. De pastoor van Buena Vista legt niet te veel nadruk op het religieuze aspect van Don Bosco. Het allerbelangrijkst is dat de jeugd uit de buurt een vaste plek heeft waar ze op een structurele manier onder begeleiding aan de eigen vorming kan werken.

Er zijn al eens eerder Salesianen op Curaçao geweest. In 1897 kwam een groep via Venezuela, waar ze drie jaar eerder waren neergestreken, om te Santa Rosa een weeshuis te beginnen. In 1917 is deze groep weer van Curaçao vertrokken. Een combinatie van factoren maakte het de volgelingen van Don Bosco moeilijk zich te handhaven, zoals de eis van de toenmalige kerkelijke overheid dat de Salesianen Nederlands moesten spreken tegen de jongeren en het gegeven van de grote algehele armoede in de Eerste Wereldoorlog. Het duurde tot 1980 eer er weer een Salesiaan kwam, en wel naar Buena Vista. Die is in 1985 afgelost door Stanislaw Brudek, de huidige pastoor, met diens broeder in Don Bosco, Louis Secco. Deze Pool en Italiaan kunnen zich behoorlijk redden in het Papiaments.

De buurtgroepen die gebruik maken van de ruimte die de parochie *La Birgen Milagrosa* biedt, zijn grofweg onder te verdelen in groepen van buiten af, zoals de stichting ANS (zie het aparte kader bij dit artikel) en parochiegroepen. De activiteiten voor de groepen zijn cultureel, religieus, sociaal en sportief van aard. Er wordt gitaar- en kuartales gegeven, een koor oefent er, er is een groep die zich bezig houdt met bijbelstudie, kommunikantjes worden voorbereid, er is een groep die dagelijks eten bereidt en rondbrengt voor de ouderen in de buurt die niet meer zelf kunnen koken, er zijn groepen die vakantieplannen voor verschillende leeftijdsgroepen bedenken en uitwerken, er wordt gevolleyed, gevoetbald en basketbal gespeeld. Het plan is om binnenkort te beginnen met een computercursus voor schoolverlaters en met lessen over hoe je met een krappe gezinsbegroting om kunt gaan. Op het culturele vlak zal er ook aan toneel en volksdans gedaan worden. De zaal zal tevens voor grootse culturele manifestaties geschikt zijn. De animo is groot genoeg.

■ *Een overzicht van de indeling van de multifunctionele ruimte.*

De Curaçaose stichting Don Bosco, de rechtspersoon die het bouwwerk uitvoert, heeft vanaf het leggen van de eerste steen acht jaar geleden tot nu toe ruim een half miljoen gulden aan donaties ontvangen en in het centrum geïnvesteerd. Die donaties zijn gekomen van een inmiddels overleden Venezolaan (twee ton), van de plaatselijke raffinaderij, een bank, enkele gedeputeerden, de Salesianen uit Nederland en een Latijnsamerikaanse vrouwenvereniging, om er enkele te noemen. Uit de meest recente begroting (20 april 1995) blijkt dat er drie ton, inclusief loon, nodig is om het karwei af te maken. "Maar een deel van dat loonbedrag kunnen we laten vervallen indien dat werk door vrijwilligers gedaan kan worden", zegt pastoor Brudek. Dat is geen loze kreet, gezien de vele hulpvaardige handen die in het verleden al hebben geholpen. Vijf jaar geleden is zelfs de familie, moeder inclusief, uit Polen overgekomen om het werk dat toen gestaag vorderde een stuk lichter te maken. "Indien we binnenkort weer aan de gang kunnen gaan, zullen ze, zoals ze al hebben beloofd, weer overkomen om mee te helpen." En in een adem voegt Brudek er aan toe dat "ook alle lokale hulp is meer dan welkom, natuurlijk." Hij doelt niet alleen op de vrijwillige handen maar ook op de goodwill van handelaren in en leveranciers van ramen, deuren, tegels, keukens en schildermateriaal.

Aan het enthousiasme af te meten waarmee de jongeren nu aan de activiteiten meedoen en gebruik maken van de weinige faciliteiten die er zijn, zal het multifunctionele jeugdcentrum, dat er voorlopig nog onbruikbaar bij ligt, wellicht van onschatbare waarde blijken te zijn, als het eenmaal open is. Als, niet in de zin van indien, maar in de zin van wanneer. Wordt dat al de grote vakantie van dit jaar, of pas Pinksteren volgend jaar?

Don Giovanni Bosco

Don Giovanni Bosco, geboren op 15 augustus 1815 te Castelnuovo bij Turijn, Italië, was een prjester en is vooral bekend als een apostel van de verwaarloosde volksjeugd. Het werk onder de jeugd, dat hij in 1841 in de achterbuurten van Turijn begon in de vorm van eenvoudig godsdienstonderwijs, is in grote veelzijdigheid uitgegroeid en heeft zich verbreid over veel landen.

Voor de verwaarloosde jeugd heeft Don Bosco allerlei instellingen in het leven geroepen: patronaten, zondagsscholen, voogdij- en verbeteringsgestichten, opvoedingsinstituten en weeshuizen, ambachtsscholen, huishoudscholen, avondscholen, kweekscholen voor onderwijzeressen en opleidingsscholen voor priesters. Voor de leiding van al die jeugdwerken stichtte hij in 1859 de *Congregatie der Salesianen* en samen met Maria Mazzarello de *Congregatie der Dochters van Maria van Bijstand*. Als een instituut voor nazorg is gesticht de *Vereniging van Medewerkers der Salesianen*, terwijl daar naast de *Internationale Unie van Oudleerlingen* bestaat, waarvan het doel is met terzijdestelling van nationale overwegingen de actie van de Salesianen voor de volksjeugd te steunen.

Het karakteristieke van Don Bosco's opvoedingssysteem is gelegen in de methode die bij het werk wordt toegepast en de geest waardoor het geleid wordt. Die methode heet de *preventieve methode*, (onlangs in het Papiaments gepubliceerd). Hij wilde door voortdurend liefdevol toezicht en wederzijdse vertrouwelijkheid en de geest van godsvrucht, zonder dwang of straf, proberen fouten en ontsporingen te voorkomen en het goede aan te wakkeren en te vervolmaken. Hij is op 31 januari 1888 overleden. Don Bosco is door paus Pius X op 24 juli 1906 zalig verklaard en door paus Pius XI op 1 april 1934 heilig verklaard.

PRoM

Peterstuyvesanders Radulphianen en MIL'ers over prominente zaken

De tweewekelijkse rubriek waarin Havo/Vwo-leerlingen van gedachten wisselen over onderwerpen variërend van wereldnieuws tot gebeurtenissen op school. Aflevering 2: Radulphus College.

De coördinator van het RC voor PRoM, Fifi Allée, stelt voor om het over jeugdzwangerschap te hebben. Per jaar raken zo'n 7 à 9 leerlingen zwanger. 80 Procent van die meisjes verdwijnt voortijdig van school. Onlangs nog een moeder van 12 jaar.

Eén leerling-moeder die wel nog op school zit, is eindexamenkandidaat. Zij is drie keer zwanger geweest en moeder van twee kinderen. Zij is niet de enige leerling die moeder is van meer dan één kind. In deze PRoM is zij niet aan het woord, noch een andere schoolgaande moeder. De leerlingen die Fifi Allée voor deze keer heeft verzameld, zijn geen van alle ouder en ze zijn het er unaniem over eens dat jeugdzwangerschap onverantwoord is.

Sandro (V4) zegt dat er niet meer sprake kan zijn van onwetendheid wanneer de leerlinge van een tweede kind in verwachting is. Hij vindt de vader, meestal ook een leerling, die zijn verantwoordelijkheid verruilt voor het hazepad "geen jongen maar een mietje. Sex moet je niet te vlug hebben." Volgens hem schort er nog veel aan de voorlichting, niet zo zeer op school als wel thuis.

Dat mag dan zo zijn, voor déze Radulphianen geldt dat niet. Corine (H3) kan er wel met haar ouders over praten, net als veel van haar vriendinnen. Vertrouwen tussen ouders en kinderen is van vitaal belang. Sommige ouders raden hun dochter de pil aan, voor het geval dát. In de meeste huishoudens wordt er volgens haar echter niet over gesproken. "Ik ben gek op kleine kinderen, maar ik ga eerst studeren, vóór mijn 27ste begin ik niet aan een baby." "En mocht je onveilig hebben gevreeën, dan kun je altijd nog abortus plegen, als je er maar vroeg genoeg bij bent."

■ *Oonagh Evertsz*

■ *Wesley Felida*

■ *Zamorah Getrouw*

■ *Corine Rademaker*

Oonagh (V2) is het daar niet mee eens. Abortus mag alleen maar als het meisje verkracht is bij voorbeeld, niet als je uit vrije wil met elkaar naar bed bent gegaan, "want abortus is moord". Corine is het met haar eens dat je in een kind dat uit een *rape* is geboren, de dader blijft herkennen. Wesley (H2): "Je mag abortus niet als voorbehoedsmiddel gebruiken." Dan kun je beter de morning-after pil slikken. Hij is soms een beetje jaloers op volwassen vaders. "Ik zou het ook best wel willen zijn, maar nu niet. Nu ben ik er nog veel te jong voor." Hij hoort de jongens bij de snacks snoeven over hoe vaak ze het al gedaan hebben.

Hoe komt het dan, zwangerschap op jonge leeftijd? "Peerpressure", zegt Corine. Dianne (brugklas): "Als je jonge ouders hebt, dan hebben zij het ook op jonge leeftijd gedaan, dan krijg je het voorbeeld van je eigen ouders. Ik heb soms wel moedergevoelens, maar ik wil mijn eerste pas als ik 31 ben." Dat is de leeftijd waarop haar moeder en ook haar grootmoeder het eerste kind kreeg. Ze begrijpt niet dat mensen die vroeger een strenge opvoeding hebben gehad, nu, als ouder, niet meer streng voor hún kinderen zijn.

■ *Dianne Berry*

Zamorah (brugklas): "Met jonge ouders is het juist makkelijker erover praten." Een te jonge moeder doet vooral het kind verdriet, vindt zij. "Je moet je kind toch goed kunnen verzorgen, eten geven, een dak, een bed, liefde?" En waarom mogen jongens wel van alles doen en vinden zij het stoer om te vertellen dat ze al met meer dan tien meiden naar bed zijn gegaan, terwijl meiden die het met twee of meer doen, meteen voor hoer worden uitgemaakt? Deze vraag gooit Allée in het hoenderhok. "In Zweden worden jongens-vaders verplicht een huishoud- en opvoedcursus te volgen. Misschien een idee voor hier?"

■ *Sandro Maduro*

jh

Activiteiten Na School

WILLEMSTAD — Eén van de vele groepen die gebruik maakt van de beschikbare lokalen in de pastorie van Buena Vista is de stichting Activiteiten Na School (ANS). Ruthsella Pors is directrice en coördinator.

De stichting is actief in zes wijken op Curaçao. Doel is om basisschoolkinderen die niet na school worden opgevangen waardoor ze het gevaar lopen doelloos rond te slenteren, een verantwoorde opvang te bieden. De kinderen kunnen onder begeleiding huiswerk maken (maar het is geen bijles-klas) en leren spelenderwijs zogenaamde muzisch/ludische activiteiten. De begeleiders bestaan onder meer uit kleuterleidsters, (ex-) onderwijzers en stagiaires, die werken op semi-vrijwillige basis. In elke wijk komen gemiddeld dertig kinderen per middag.

Ruthsella Pors: "Toen we in 1991 in Buena Vista het start gingen, begonnen we in het buurthuis van die wijk. Maar vanaf half 1993 ging het buurthuis dicht; in ieder geval voor de groep van toen zo'n zestig kinderen. Ook andere groepen konden niet meer in het buurthuis terecht, omdat het ineens verhuurd werd voor geld. Gelukkig konden we naar de pastorie verhuizen. Omdat er veel buurtgroepen gebruik maken van de faciliteiten hier, wordt het hartstikke druk."

Dagelijks lopen ongeveer tweehonderd kinderen en jongeren binnen voor een cursus of voor sport bij voorbeeld. De ruimte is nu te klein geworden. Ruthsella is bereid om op welke manier dan ook mee te helpen aan het operationeel maken van het jeugdcentrum Don Bosco. "Ik heb al een muzisch/ludische activiteit in gedachten om de kinderen mee te laten helpen met verven en de tuin te onderhouden. Deze plek mag beslist niet verloren gaan."

IPK: Meer aandacht voor Nation Building in onderwijs

WILLEMSTAD — Nation Building is een van de onderwerpen die deel dienen uit te maken van volwassenducatie. Dat is de mening van IPK, die het particulier initiatief wil stimuleren. Het onderwijs over Nation Building is tot op heden erg oppervlakkig, constateert IPK. Dat moet veranderen met het oog op de uitslag van het referendum, waarbij de bevolking van Curaçao zich uitspraak voor behoud van de Antillen als land.

Inisiativa Partikular Korsou (IPK) denkt verder dat crisis van de Curaçaose samenleving op het niveau van de buurt en de familie moet worden bestreden. De organisatie is er voorstander van dat de overheid met een beleid komt dat gericht is op activering van de wijken.

Ook moet dat beleid gericht zijn op drop-outs. Vorming en sociaal-culturele activiteiten dienen aan te sluiten op de belevingswereld van deze groep, aldus IPK.

In een persbericht wijst de organisatie op de Dag van de Volwassene, die sinds 1988 jaarlijks op 4 juni wordt gehouden. Curaçao was het eerste land in de regio dat de Dag van de Volwassene erkende.

Sinds haar oprichting in 1981 heeft IPK zich in samen werking met de Caribische zusterorganisatie CARCAE beziggehouden met volwasseneducatie. CARCAE verleende in dat kader technische assistentie bij het organiseren van workshops en cursussen.

Bario pa Bario over de wijk Santa Maria

WILLEMSTAD — Het radioprogramma van Erwin Rafaëla *Bario pa Bario, t'esei ta Korsou* (Z'86) wordt zaterdag 3 juni opgenomen in het Sentro di Dama in de wijk Santa Maria. De uitzending begint om 17.00 uur. Er zullen bekende buurtbewoners aan het woord komen, zoals Mi Filé, Shon Me Balerianus, Joe Mathilda, Charles Davelaar en Margaretha 'Shon Mama' Balentina.

Santa Maria is wijk die een natuurlijk groeiverloop heeft gekend. De meeste bewoners bouwden hun eigen huis; kinderen gingen in de buurt van de ouders ook een huis bouwen. Inmiddels is de wijk uitgegroeid tot een van de grootste van Curaçao en fungeert als centrum voor wijken als Buena Vista, Juan Hato, Mahuma, Stenen Koraal en Seru Fortuna. Het is ook een van de wijken die over een eigen commercieel centrum beschikt.

Het culturele leven in Santa Maria kan als rijk worden bestempeld. In de volksmond worden straten vernoemd naar de meest bekende straatbewoner, zoals Hanchi Meri, Hanchi Mari Pachitu.

De sociale controle in de wijk was groot en betekent veel voor de vorming van de jonge generatie van Santa Maria. Er bestaan veel clubs en sportverenigingen. Te denken valt aan padvinderij, voetbal- en baseball-clubs. Tevens valt de religieuze invloed van broeders en zusters niet uit te vlakken.

Herhaling cursus 'Plan je toekomst'

WILLEMSTAD — The Unforgettable Institute herhaalt wegens enorme belangstelling de cursus *Programá bo mes futuro, mañan ta mas importante ku awe*, plan je toekomst, morgen is veel belangrijker dan vandaag. De cursus vindt zondag 4 juni plaats in het centrum van The Unforgettable Institute, hoek Rio Canarioweg/ Menegrandeweg en begint om 9.00 uur. De kosten voor de cursus zijn 95,00 gulden.

Keukenvloer is defect

Geen Hi-Winds gasten in nieuwe Marriott Hotel

ORANJESTAD — "Wij zijn zo verschrikkelijk teleurgesteld", zegt Scott Ringer, general manager van het nieuwe Marriott Hotel, dat niet op tijd klaar is om de eerste gasten te ontvangen. Dit hadden de professionele windsurfers moeten zijn, die inmiddels op Aruba zijn aangekomen om deel te nemen aan de negende Aruba Hi-Winds. Zij moeten dus ergens anders logeren.

Ook de bijna tweehonderd amateurwindsurfers die voor een aantrekkelijke prijs in het Marriotthotel zouden verblijven, moeten voor volgende week, de week na de wedstrijden voor de professionals, een ander onderkomen vinden: "Gelukkig hebben wij alle reserveringen kunnen overzetten naar het Holiday Inn Hotel."

Het blijkt dat de vloer van de keuken de grote boosdoener is. De tegels zitten niet aan elkaar vast. "Gisteren zijn twee Nederlandse ingenieurs aangekomen om te proberen om met siliconeninjecties te proberen de vloer goed te krijgen. Lukt dat niet, dan moet alles eruit gesloopt worden en een hele nieuwe vloer gelegd. Een enorme tegenvaller."

Hoewel de meeste kamers wel voor gasten klaar zijn, wil Ringer toch niet dat zijn hotel met zo'n slechte start begint. Daarom zijn ook de geplande parties voor de Hi-Winds gasten in het hotel op het laatste nippertje gewijzigd: nu wordt de openingsparty voor de professionals op de plezierboot Tattoo gehouden, zegt Ringer. "Maar alle andere feestjes die op het strand zijn, gaan gewoon volgens plan door, want er zijn stroomaansluitingen."

De meeste Hi-Winds pro's komen dit weekeinde op Aruba aan; zij zijn te herkennen aan hun huurauto's beladen met surfplanken, masten en gieken. Vanaf dinsdag aanstaande wordt er voor Fisherman's Huts geraced. Er staat al een groot platform in zee voor de starters en de persmensen. Voor de windsurfers is de verhuizing van het Marriott Hotel naar het Holiday Inn Hotel niet zo erg vervelend: het is per slot van rekening het buurhotel. Als er genoeg wind is kan Hi-Winds toch niet stuk.

Minister Croes op school

■ *ORANJESTAD — Minister Eddy Croes van Onderwijs (midden) die enkele maanden geleden begon met iedere week een aantal scholen van Aruba te bezoeken, is nu bijna op alle scholen geweest. Op deze foto luistert hij, in gezelschap van zijn coördinator, directeur Onderwijs en leerkrachten, aandachtig naar een uiteenzetting over de stand van zaken op school.*

CAS-brochure stop met roken

ORANJESTAD — In verband met de Internationale Dag Zonder Tabak op 31 mei overhandigde Leo Yarzagaray van consumentenbond CAS parlementsvoorzitter Marco Christiaans gisteren een boekje met daarin een handleiding hoe binnen vijf dagen men roken te stoppen.

De Statenvoorzitter zei verheugd te zijn met een dergelijk initiatief en verklaarde dat de 21 Arubaanse volksvertegenwoordigers een goed voorbeeld proberen te geven door in de vergaderzaal van het parlement niet te roken.

In verband met deze anti-rook dag, door de World Health Organization (WHO) als zodanig uitgeroepen, stuurde ook minister Lili Beke van Volksgezondheid een boodschap naar de media. Daarin staat dat in een sigaret meer dan 100.000 chemische elementen zitten. De bekendste en gevaarlijkste zijn: koolmonoxide (het zelfde gas als wat uit de uitlaatpijp van en auto komt), nicotine (een drug dat voor de verslaving zorgt) en teer (dat onder meer kanker veroorzaakt).

"Roken is slecht voor de gezondheid. Onze regering zal blijven werken aan een bewustwordingsproces om de bevolking om met roken te stoppen. Laten wij de jeugd en het lijden die de oorzaak zijn van roken voorkomen. Houd van jezelf en je familie en rook niet!," zo eindigde minister Beke haar boodschap.

Vonnis 6 jaar in moordzaak Paesch

ORANJESTAD — De 20-jarige K.J. hoorde rechter Behrens gistermorgen 6 jaar gevangenisstraf vonnissen wegens diefstal met geweld en de dood ten gevolge hebbende. Het totaal aantal dagen welke J. inmiddels in voorarrest heeft doorgebracht vanaf 25 maart 1994, wordt in mindering gebracht.

Officier van Justitie Hartjes eiste tijdens behandeling van de zaak 8 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf tegen de op Sint Maarten geboren J., die wordt verdacht van doodslag c.q. moord op Juan Paesch. Deze bejaarde man werd op 6 april 1993 levenloos aangetroffen in zijn huis te San Nicolas.

Van de spoorloos verdwenen portemonnee van Paesch en de moordenaar ontbrak elk spoor. Pas toen enige tijd later een paar jongens werden voorgeleid en gegevens loslieten over de portemonnee van de vermoorde Paesch, leidden de tips tot de aanhouding van J., die inmiddels alweer verhuisd was van Aruba naar Saba.

Samengevat is op 6 april 1993 het volgende gebeurd. J. werd aangesproken door Paesch om in zijn huis een borreltje te komen drinken. De jongen stemde toe en ging het huis binnen. Het tweetal dronk en er werd zelfs een nieuwe fles alcohol gehaald. Over wat er daarna gebeurde, zijn de meningen verdeeld. Eén van de eerste verklaringen van J. was dat hij werd lastig gevallen door Paesch en zichzelf verdedigde door hem met een stuk hout op zijn hoofd te slaan. Later verklaarde J. dat hij zich niet alles meer kon herinneren wat er die dag in San Nicolas gebeurde.

Opvallend daarbij was de opmerking van rechter Behrens dat hij zijn twijfels had over de verschillende verklaringen van J. Advocate Fingal typeerde dit echter, gezien de omstandigheden, als 'normaal'. Zij noemde in dit verband de ongelukkige combinatie van overvloedig gebruik van alcohol, obscene handelingen door Paesch en een epileptische aanval van J. Al deze factoren zouden voor een 'verwarrende situatie' hebben gezorgd.

Gistermorgen noemde rechter Behrens het - mede gezien de opgedane persoonlijke indrukken van de jeugdige J. - 'moeilijk voor te stellen' hoe hij tot een dergelijk ernstig misdrijf in staat is geweest. De rechter uitte tevens de wens dat J. gedurende zijn detentie behandeling en begeleiding krijgt.

Ondanks de ernst van het gepleegde feit, hield de rechter met het bepalen van het vonnis rekening met de jeugdige leeftijd van J. "Omdat zijn familieleden - waaronder echtgenote en kind - op Saba woonachtig zijn, zal J. zijn gevangenisstraf van 6 jaar zwaarder ervaren."

INGEZONDEN

Kwestie Van Trikt is een principiële

MET AANHOUDENDE verbazing heb ik kennis genomen van het ingezonden stuk van ing. E. Briesen in *Amigoe*. De heer Briesen probeert in zijn verhaal de indruk te wekken dat de rechter de beslissingen van de voormalige minister van Economische Zaken goedkeurt om de directeur van Directie Economische Zaken toestemming te geven om zitting te nemen in de raad van commissarissen van één of meer privé (commerciële) instellingen. Tevens dat de huidige minister van Economische Zaken, Robertico Croes, onterecht zou hebben opgetreden tegen Van Trikt.

Dat is geenszins het geval en getuigt nogmaals van gebrek aan inzicht of van de niet oprechte bedoelingen van de voormalige minister. Het gaat in deze zaak specifiek om de vraag of het bestuurlijk correct is dat de directeur van een uiterst belangrijke overheidsdienst (tegen betaling) commissaris en adviseur mag zijn van een commerciële instelling. Het gaat om de vraag of in het geval van Van Trikt sprake is van belangenverstrengeling.

Minister Robertico Croes is van mening dat er wel sprake is van belangenverstrengeling en heeft daarom de directeur verzocht ontslag te nemen uit deze betaalde functies die niet compatibel zijn met zijn functie als directeur. Wat de rechter gedaan heeft, is het afkeuren van de wijze waarop een aantal disciplinaire maatregelen is genomen. De rechter heeft evenwel nog geen uitspraak gedaan over de vraag of er sprake is geweest van een *conflict of interest*.

Het ging en gaat de huidige minister niet om de persoon van de directeur, maar om de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van het overheidsapparaat. Elke burger en instelling op Aruba moet erop kunnen vertrouwen dat zijn belangen eerlijk worden behandeld en dat hij en zijn organisatie 'gelijke kansen' heeft in de ogen van de overheid. Als invloedrijke overheidsfunctionarissen tegen betaling andere belangen dienen, dan de belangen waar de overheid voor staat, dan ontstaat er terecht twijfel over de eerlijke en gelijke behandeling van allen door de overheid.

Briesen en de voormalige premier hebben al herhaaldelijk en ook in eerdergenoemd stuk in *Amigoe*, te kennen gegeven de belangenverstrengeling goed te keuren. Briesen laat trots weten dat hij de betrokken directeur bewust toestemming heeft gegeven om, tegen betaling, zitting te nemen in genoemde raad. Daarmee geeft hij aan de belangenverstrengeling en haar consequenties voor de geloofwaardigheid van het overheidsapparaat en de normvervaging in het apparaat, niet te begrijpen of het daar volledig mee eens te zijn! Daarmee geeft hij tevens aan dat hij bewust heeft meegewerkt aan de afbreuk van de deugdelijkheid van het bestuur op Aruba. Als Briesen meent dat dit een normale praktijk is, moet hij één voorbeeld geven van een democratische en de principes van deugdelijk bestuur respecterende regering, die zijn ambtenaren bewust toestemming geeft om (niet als vertegenwoordiger van de regering) zitting te nemen in organisaties, welke belangen niet overeenstemmen met die van de overheid.

Wat principieel fout is blijft fout. Het gaat hier om de principiële vraag en om de geloofwaardigheid van het overheidsapparaat en niet om de persoon. Schuilen achter een rechterlijke uitspraak die niet over de principiële vraag gaat, draagt ook niet bij tot de geloofwaardigheid van de overheid.

Drs. Duke Croes
Lid AVP-fractie in de Staten
(Aruba)

Cursus voor bedrijfsartsen

ORANJESTAD — De Sociale Verzekeringsbank (SVB) organiseert volgende week een cursus voor bedrijfsartsen. Dit gebeurt in samenwerking met docenten van de Amerikaanse Universiteit van Alabama.

De cursus vindt plaats in het kader van optimalisering van de kennis op het gebied van de bedrijfsgezondheidszorg. Voor huisartsen wordt een speciale sessie gehouden. De cursusdagen zijn 5, 6, 7, 8 en 12 juni in het Radisson hotel. De opening geschiedt op 5 juni om 14.00 uur door minister Lili Beke van Volksgezondheid.

■ *ORANJESTAD — Gisteren werden de leden van de Task Force, die als taak heeft te controleren of bedrijven de arbeidswetten nakomen, door minister Lili Beke geïnstalleerd. Dit deed zij namens minister van Arbeid Eddy Croes die niet aanwezig kon zijn. De Task Force zal zich concentreren op minimumloon, het aantal werkuren, betaling van SVB en belastingverplichtingen en toelatings- en werkvergunningen voor buitenlanders. Leo Maduro is coördinator van de Task Force.*

Nilda Koolman: 'Veel comfortabeler'

Buvo gebruikt weekeinde om naar Lagoenweg te verhuizen

ORANJESTAD — Bureau Voorlichting, 'Buvo' afgekort en genoemd, is gisteren begonnen aan een grote verhuizing naar de Lagoenweg nummer 11, het pand waar voorheen Directie Arbeid zat. Het nieuwe gebouw is weliswaar verder van de ministers in het Bestuurskantoor dan tot nu toe het geval was, maar het is wel 'een stuk comfortabeler' zegt een enthousiaste Nilda Koolman, hoofd van Buvo.

Beneden op de begane grond van het Bestuurskantoor is Buvo echt uit z'n jasje gegroeid. Momenteel werken circa 16 personen bij de dienst die de algehele overheidsvoorlichting verzorgt; dat zijn secretarieelmedewerkers en onder andere de fotografen die elke keer opdraven wanneer er een lintje moet worden doorgeknipt door een autoriteit of een plakkaat wordt overhandigd. De donkere kamer, de doka, blijft nog even in het oude pand. Verder verhuist alles en iedereen mee naar de Lagoenweg.

In een praktisch leeg kantoor, waar alleen nog een telefoon staat, vertelt Koolman dat ze 'verheugd' is dat de dienst waarvoor zij verantwoordelijk is naar een ander gebouw verhuist. "Wij waren al een tijdje op zoek naar iets anders," legt ze uit. "Vooral naar meer ruimte, want we zaten als sardientjes in een blikje, zó krap was het. Het nieuwe onderkomen is zondermeer een stuk comfortabeler."

In het nieuwe pand komen alle medewerkers te zitten en worden alle faciliteiten die Buvo in huis heeft gehuisvest, waaronder een videomontagekamer. Later wordt er ook de nieuwe doka geïnstalleerd.

Dit weekeinde moet alles gebeuren: de inboedel moet over er op de Lagoenweg moet het allemaal een nieuw plaatsje krijgen. "Zodat we maandag weer gewoon volop aan de slag kunnen," zegt Koolman. Maandag krijgen alle media weer alle persberichten en foto's die Buvo normaliter dagelijks verspreid.

Is het niet een nadeel dat Buvo nu een stuk verder van het Bestuurskantoor komt te zitten? "Niet echt," zegt het hoofd. "Natuurlijk is het zo dat we in de oude situatie slechts een trap op en een trap af hoefden. Nu is het iets verder, hoewel nog altijd op loopafstand."

In 1987 verhuisde Bureau Voorlichting naar het Bestuurskantoor. Na bijna acht jaar wordt er dus weer verkast. Koolman zucht: "Ik hoop dat dit voorlopig de laatste keer is dat wij moeten verhuizen, want het is wel een hels karwei, hoor." En persbericht vermeldt dat de telefoon- en faxnummers van Buvo niet gewijzigd worden.

Zware eis van 12 jaar voor brute moord te Seroe Janchi

ORANJESTAD — Maar liefst 12 jaar luidde de eis van officier van justitie Lugo gistermiddag tegen H.M. (27) wegens de moord op Carlos Esibelio Stefford (28) op zaterdagmorgen 4 maart 1995 te Seroe Janchi. Opvallend was de opmerking van rechter Giltay: "Het beeld ontstaat dat u een gewelddadig baasje bent". Waarop verdachte M. antwoordde: "Ja, als je mij meerdere malen lastig valt, word ik heel agressief." De rechter wees M. er vervolgens op dat hij verantwoordelijk is voor de dood van een medemens. "En dat is het állerergste wat iemand kan overkomen."

De behandeling van de zaak in het gerechtsgebouw in Oranjestad duurde lang en was ingewikkeld. Niet zozeer om het gebeurde maar omdat er veel bijnamen van verdachte, betrokkenen en getuigen werden genoemd. De zaak was tevens ingewikkeld omdat verdachte in de nacht van de moord heftige ruzie kreeg met zijn 'aardsrivaal' R.G. maar uiteindelijk Stefford - die helemaal niets met de vechtpartij van doen had - een kogel in zijn hals schoot. Het onschuldige slachtoffer overleed ter plaatse.

Wie deze zaak goed wil begrijpen, heeft een stukje voorgeschiedenis ter informatie nodig. Verdachte H.M. en R.G. hebben namelijk al jarenlang regelmatig ruzie. Volgens officier van justitie Lugo proberen ze al 2 jaar te bewijzen wie de sterkste is. "Het begon onschuldig maar het is helemaal uit de hand gelopen. Alle problemen worden met de vuist uitgevochten", aldus Lugo. M. zou G. bovendien verschillende malen in zijn huis te Seroe Janchi hebben 'opgezocht'.

In de nacht van 3 op 4 maart hadden M. en G. weer eens fikse ruzie. Ditmaal rond 04.45 uur, buiten bij Club Visage. Toen M. in de gaten kreeg dat hij het onderspit delfde, nam hij de benen, stapte in zijn auto en reed weg, samen met zijn vriend R.R. Onderweg zou M. tegen R. hebben gezegd: "Nu zul je zien wat er gaat gebeuren." M. reed vervolgens naar het huis van zijn broer, ging naar binnen en kwam naar buiten met een klein, zwart wapen. Hij laadde het wapen, stapte in de auto, bestuurde de wagen met één hand en zei herhaalde malen: "Nu zul je zien wat er gaat gebeuren."

Bij aankomst op de ventweg voor Club Visage, stopte M. de wagen en richtte onmiddellijk het wapen op G. die daar nog steeds stond. G. reageerde snel door zich achter een andere man te verschuilen, die M. smeekte om niet te schieten. M. reed vervolgens weg, waarop G. kans zag de grote verkeersweg bij Visage over te steken en zich in de struiken bij het Bushiri Beach Resort te verschuilen.

Nadat M. tevergeefs bij Bushiri en nachtclub 'Exit' op zoek ging naar G., reed hij een uur later naar diens woning te Seroe Janchi. Bij aankomst zag hij een man -Stefford - naar buiten komen. M. richtte het wapen en schoot een kogel in de hals van de nietsvermoedende Stefford, die ter plaatse overleed. G., voor wie de kogel hoogstwaarschijnlijk bedoeld was, lag binnen te slapen. Na het schot te hebben gelost, reed M. weg. 's Morgens om 08.10 uur werd hij aangehouden.

Officier van Justitie Lugo benadrukte in haar pleidooi dat M. in een periode van ongeveer één uur - in het bezit van een geladen wapen - op verschillende plaatsen is gestopt om G. te zoeken. "Hij had dus meer dan voldoende tijd om zich te bedenken maar heeft dat niet gedaan." Volgens Lugo is daarmee bewezen dat M. de moord met voorbedachte rade opzettelijk heeft gepleegd.

Zowel uit het reclasserings-, psychologisch als psychiatrisch rapport blijkt dat M. volledig toerekeningsvatbaar is. Rechter Giltay signaleerde in de rapporten 'de tendens' dat als bovenstaande situatie zich zou herhalen, M. weer op een zelfde manier zal proberen deze situatie 'op te lossen'. "Wat op 4 maart is gebeurt, was afgrijselijk en mag zich nooit meer herhalen. Maar deskundigen zijn er niet zeker van dat herhaling bij deze persoon nooit meer voor zal komen," zo zei hij.

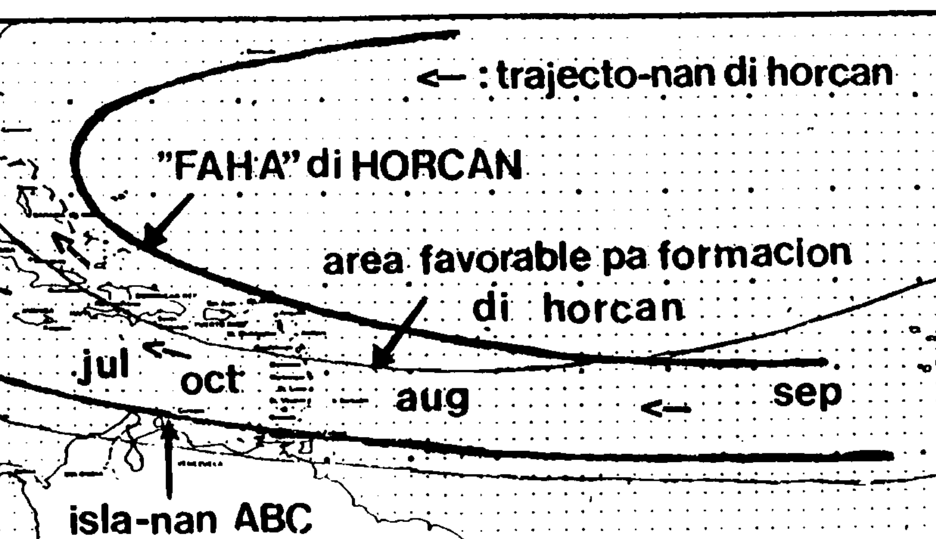
Nadat Giltay de verdachte de retorische vragen stelde of hij zich realiseert wat de zwangere echtgenote van het slachtoffer en hun zoontje nu dagelijks mee moeten maken, en of M. er wel eens over heeft nagedacht wat de consequenties van de brute moord zijn, werd de zitting gesloten. Uitspraak is op vrijdag 16 juni.

Prijs voor beste 'salesman'

■ *ORANJESTAD — Jordan Every (midden met envelop) heeft van de oudercommissie van 'Colegio Frère Bonifacius' een weekend-stay aangeboden gekregen in het Playa Linda Hotel omdat hij in het kader van een speciale schoolactie de meeste kalenders wist te verkopen. Verder verzorgde Pizza Hut een overheerlijke 'treat' aan alle zesde klassers omdat zij - als groep - het grootste aantal zelfgemaakte kalenders verkochten.*

Orkaan-traject

■ *ORANJESTAD — Op deze door Bibi Arends beschikbaar gestelde tekening is met vette strepen de orkaangordel aangegeven. De ABC-eilanden (isla-nan ABC) vallen net buiten deze gordel.*

Orkaanseizoen 1995 officieel begonnen

ORANJESTAD — Het orkaanseizoen 1995 is officieel begonnen. Zo maakt Bibi Arends, lid van de Calamiteitencommissie, in een verklaring bekend. "Ben ik op een orkaan voorbereid?" is volgens Arends de vraag die iedereen zichzelf moet stellen.

De prognose-cijfers voor 1995 zijn tien procent hoger dan het activiteitengemiddelde van orkanen in de afgelopen 43 jaren. Het staat (nog) niet vast welke gebieden dit jaar door een orkaan of orkanen getroffen worden.

Voor dit seizoen is een prognose voor het Caribische gebied gemaakt. Zo komen er waarschijnlijk 10 tropische stormen, waarvan 6 tot orkaan uitgroeien. Arends heeft deze cijfers van een prognose, gemaakt door William Gray, *professor of Atmospheric Science* van de Colorado State University.

Twee van de 6 orkanen kunnen volgens de prognose tot grote orkanen worden gerekend. Ook de schade gedurende het orkaanseizoen 1995 zal hoger liggen dan het gemiddelde van de afgelopen 40 jaren. Gray zal op 7 juni, op grond van de laatste meteorologische gegevens, nagaan of hij zijn prognose handhaaft of deze moet wijzigen.

Volgens Arends is een orkaan een zeer zeldzaam verschijnsel voor de ABC-eilanden. De eilanden liggen geografisch in de 'hoek' van het Caribisch gebied, net buiten de orkaangordel. Hierdoor zijn orkanen zelden over of langs de eilanden getrokken. De geschiedenis heeft echter geleerd dat orkaanbezoek wel mogelijk is en dat deze mogelijkheid niet uitgesloten kan worden voor de toekomst.

Arends zegt verder dat een orkaan een natuurverschijnsel is dat voorkomen noch afgewend kan worden. Het enige wat men er tegen kan doen is voorbereidingen treffen. Er moet een plaats gezocht worden waar men veilig is en voorbereidingen moeten getroffen worden om enkele dagen te overleven zonder stroom en water.

Drugsvangst van 50 kilo
Cocaïne met straatwaarde van 12 miljoen dollar

ORANJESTAD — De Sectie Verdovende Middelen (SVM) sloeg gisteravond weer een goede slag door in een apartement te Bushiri 50 kilo cocaïne in beslag te nemen. De partij cocaïne heeft een straatwaarde van ruim 12 miljoen dollar.

De inval werd gedaan nadat informatie was verkregen van de drugskoeriers die vorige week in hun gehuurde auto voor het Sonesta Hotel werden aangehouden. Toen werd 30 kilo cocaïne in een woning te Savaneta in beslag genomen. De cocaïne was verpakt in koffers en klaar om door koeriers naar Nederland te worden gesmokkeld. Antillianen, Colombianen en Amerikanen werden in deze zaak aangehouden.

In het apartement te Bushiri waar de drugskoeriers logeerden, werd de 50 kilo cocaïne gevonden. Het appartement is het eigendom van de eigenaar van een autoverhuurbedrijf. Het apartement ligt aan de weg van Cunucu Abao naar Oranjestad. De SVM vond behalve de drugs ook een aantal benodigdheden om de cocaïne te verpakken alsmede koffers en een ultra modern wapen, een Magnum kaliber 45 met lange loop.

Mishandeling van echtgenote

ORANJESTAD — De recherche stelt een onderzoek in naar de toedracht van een ongeval dat bij Bushiribana plaatsvond. Een Colombiaanse toeriste S.F.N. (28) werd met verwondingen aan heup en knieën met veel blauwe plekken naar het hospitaal gebracht. De politie werd door het hospitaal gewaarschuwd.

In eerste instantie verklaarde de vrouw dat zij van de ruïne te Bushiribana was gevallen, maar later verklaarde zij dat haar Amerikaanse echtgenoot B.M.K. (39) haar van de ruïne zou hebben geduwd. De vrouw voelde er echter niet voor om aangifte tegen hem te doen.

Aardschok op Aruba

ORANJESTAD — Vrijdagmiddag om acht minuten over twee uur werd op Aruba een lichte aardschok gevoeld. Uit diverse reacties blijkt dat de schok, die volgens de Fundacion Venezolana de Investigaciones y di Servicio Sismologicas (Funvisis) in Caracas een kracht van 4.1 op de schaal van Richter had, overal op Aruba werd gevoeld. Het epicentrum lag op 12.4 graden Noord en 70.8 graden West van Aruba, ongeveer 90 kilometer Zuidwest van Oranjestad.

Uit sommige reacties bleek dat mensen meenden dat een zware truck voorbijreed. Ook werd gesproken van een geluid dat op een donderslag leek. Gedurende twee seconden was een duidelijke trilling waar te nemen. De trilling was het gesprek van de dag. Het nieuwe gebouw van Napa autoparts te Shaba liep een scheur op, andere schade werd niet gemeld.

Maria Curiel 25 jaar in dienst SKOA

ORANJESTAD — Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (SKOA) huldigde deze week Maria Curiel, die 25 jaar in dienst was. Curiel trad op 1 juni 1970 in dienst van de ASCA die toen belast was met de administratie van de katholieke scholen. Zij werd met de betaling van het onderwijzend personeel belast. In 1971 werd de administratie van de scholen door SKOA overgenomen; Curiel ging toen in dienst van genoemde stichting.

Spreekt brief Voorhoeve tegen
Minister Vos ontkent afspraken uitlevering

ORANJESTAD — Minister Watty Vos van Justitie ontekent ten stelligste dat hij en premier Henny Eman tijdens het bezoek aan Nederland eind april afspraken hebben gemaakt met KabNA-minister Joris Voorhoeve over een wetswijziging die uitlevering van Arubanen en Antillianen mogelijk maakt. Dat verklaarde de bewindsman van Justitie in de nieuwsuitzending van TeleAruba gisteravond.

Volgens Vos zal de Arubaanse regering deze kwestie volgende week aan de orde brengen wanneer de kabinetten van Aruba en de Nederlandse Antillen elkaar ontmoeten in het kader van de Samenwerkingsregeling. Het doel is om gezamenlijk tegen deze gang van zaken te protesteren.

In een brief van 18 mei aan gevolmachtigde minister Mito Croes, schrijft Koninkrijksminister Voorhoeve dat over dit voorstel al eind april overeenstemming werd bereikt met de Arubaanse premier Henny Eman en minister Watty Vos. Bij de brief sloot Voorhoeve een ontwerp Algemene Maatregel van Rijksbestuur tot wijziging van het Nederlands-Antilliaans Uitleveringsbesluit.

Het was opmerkelijk dat de bewindslieden Eman en Vos nooit eerder één woord hebben gezegd over afspraken met betrekking tot de wijziging van het Uitleveringsbesluit. Vos ontkent nu krachtig dat er een akkoord bestaat. De *Amigoe* kon vanmorgen geen contact krijgen met de woordvoerder van KabNA in Den Haag.

Telefoonkaarten met waarde van 1 mille gestolen

ORANJESTAD — De beheerder van de SETAR Teleshop te Palmbeach deed aangifte van diefstal van telefoonkaarten ter waarde van 9830 florin. Ook werd cash geld ter waarde van 3361 florin gestolen. Een raam aan de voorkant van het gebouw werd opengebroken om toegang te verkrijgen. De brandkast werd opengebroken. De zaak is bij de recherche in onderzoek.

PORCH SALE

Is het te duur?
stel ons dan Uw prijs voor !
Alles MOET weg !!

Zaterdag 3 & Zondag 4 juni, 1995
Vanaf 9:00 A.M. t/m 7:00 P.M.

Kaya Chango #4 (tegenover Triniteit College)
Telf. 379430

DAMESKLEDING BOUTIQUE

Omgeving Jongbloed/Brievengat
zoekt
ERVAREN VERKOOPSTER
(23 jaar of ouder)

Sollicitatie: onder letter T aan het buro van dit blad.

"77 SHOPPING CENTER KIEST"

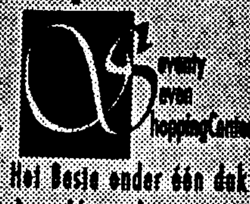
"DE VADER VAN HET JAAR"!

Oscars Papa heeft heel veel haar op zijn borst. Mijn papa nog niet.

Elton, 6 jaar

Laat uw zoontje of dochtertje opschrijven wat Papa voor hem of haar betekent. De leukste, origineelste, gekste tekst wordt beloond met 250,- gulden en ...... Papa wordt voor een heel jaar: "Vader van het jaar!" Lever de tekst z.s.m. in bij een van de winkels van het 77 Shopping Center. Op zaterdag 17 juni zal de winnaar bekend worden gemaakt. Sluiting donderdag 15 juni.

Het Beste onder één dak
Jan Noorduynweg

WAARSCHUWING

De commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan **WACAO: OP WOENSDAG 07 JUNI 07.00 UUR TOT 18.00 UUR.**

Onveilig zeegebied ± 4.000 mtr. uit de kust.

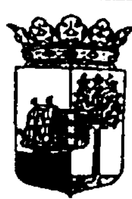
TREMENDO
WANDELSPEURTOCHT
ORGANISA
PA
ANITA SPAR
tel 682844/673119
DIA : 11 JUNI 1995
ORA: 06.00 MAINTA
NA CUBAWEG 131
PRIJS: FL 10,00
LO TIN DIFERENTE
PREMIO
©bon pa mente i kurpa

THE ORIGINAL
Bartender Nights
NOT TO BE MISSED
Calypso
COCKTAIL BAR

Wednesday June 7th

YOUR CELEBRITY BARTENDERS WILL BE,
Mr. Ernst Soliana and *Mr. Rob Blaauw*
ADVOKATENKANTOOR WINKEL SOLIANA & GRUL
ADVOKATENKANTOOR HALLEY BLAAUW & NAVARRO

GORDON'S DRY GIN
Starting at 7:30p.m.
Calypso Cocktail Bar
Pietermaai 25
Tel.617180
SLAAPCENTRUM CURAÇAO

HET HOOFD VAN DE DIENST ARBEIDZORG

maakt bekend dat op
zondag 4 juni 1995
van
9.00 uur - 12.00 uur v.m.
op Landhuis Groot Sta Martha
planten en andere artikelen
te koop zullen zijn.

VAKANTIEWERK

Gevr. begin juli - begin aug.(1mnd.)
een nette verantwoordelijke jongeman

voor alle voorkomende werkzaamheden in app. complex, incl. auto verhuur. In bezit van rijbewijs (HAVO-/MBO niveau) min. leeftijd 20 jr.

Info.: Tel. 682259

Een zeer modern assurantietussenpersoon zoekt enthousiaste

VERKOPERS M/V

MET VERZEKERINGSERVARING EN DIPLOMA'S

- *ZEERE GOEDE VERDIENSTE*
- *FULLTIME OF DEELTIJD*
- *UITGROEI TOT ZELFSTANDIGE ONDERNEMER IS MOGELIJK*
- *ASSURANTIE "B" EN /OF AANTOONBARE ERVARING IS VEREIST*
- *LEEFTIJD 25-40 JAAR*
- *IN HET BEZIT VAN EIGEN AUTO*

UW BRIEF MET CURICULUM RICHTEN AAN :

ORION ASSURANTIEN N.V.
POSTBUS 4777
CURACAO

"EEN GOED ADVIES IS ONBETAALBAAR !"

GRANDIOZE MINI-BAZAAR

bij hubo

Sta. Domingoweg #10.

Zaterdag 3 juni 1995

vanaf 8:30 's morgens tot 5:30 's middags NON-STOP

BEKENDMAKING

KODELA maakt hierbij bekend dat i.v.m. onderhoudswerkzaamheden aan haar **WATERDISTRIBUTIENET** ter optimalisering van haar waterdistributie en zodoende een betere service te verlenen, **op MAANDAG 5 JUNI 1995 VAN 21.00 UUR tot 04.00 UUR van DINSDAG 6 JUNI 1995 de wijken:**

RIO CANARIO-WEIS-GOSIEWEG-GROOT KWARTIER-COMMANCHESTRAAT-SNIPWEG-CHUCHUBIWEG-REIGERWEG-CHONCHOROGAIWEG-CAS CORAWEG en SEMIKOK,

problemen zullen ondervinden met lage druk of geen **WATER** zullen hebben. Ook dient men er rekening mee te houden dat er tijdens en na de werkzaamheden kans is op **BRUIN WATER** hetgeen van tijdelijke aard zal zijn. **KODELA** zal alles in het werk stellen om het ongerief tot een minimum te beperken en biedt bij voorbaat haar verontschuldiging aan.

BEKENDMAKING

KODELA maakt hierbij bekend dat i.v.m. onderhoudswerkzaamheden aan haar **WATERDISTRIBUTIENET** ter optimalisering van haar waterdistributie en zodoende een betere service te verlenen, **op MAANDAG 5 JUNI 1995 VAN 21.00 UUR tot 04.00 UUR van DINSDAG 6 JUNI 1995 de wijken:**

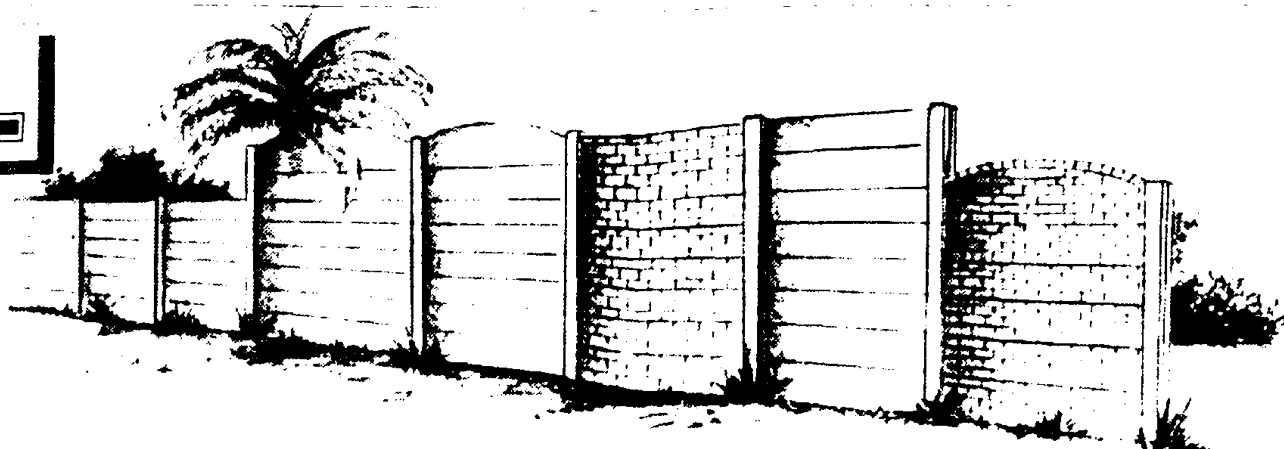
KAMINDA ELEKTRISHEN-DIVIDIVIWEG-DOMINGUITOWEG-SALIÑA HARBOUR VIEW-AMANDELWEG-MAMAYAWEG-CARAWARAWEG-BOTTELIER-SORSAKA-CARACASBAAIWEG-ROI SANTU en THIEL,

problemen zullen ondervinden met lage druk of geen **WATER** zullen hebben. Ook dient men er rekening mee te houden dat er tijdens en na de werkzaamheden kans is op **BRUIN WATER** hetgeen van tijdelijke aard zal zijn. **KODELA** zal alles in het werk stellen om het ongerief tot een minimum te beperken en biedt bij voorbaat haar verontschuldiging aan.

INSTANT WALL

- Prefab bouwsysteem van beton
- Lokaal vervaardigd
- Eenvoudig te installeren
- Uitermate geschikt voor tuinmuren
- Leverbaar in diverse modellen

Voor inlichtingen en een prijsopgave kunt U bellen of faxen naar;
telefoon 602264 of 675544
fax 679569.

AGENDA

Politie:	110
Brandweer:	110
Taxicentrale:	8845
Hospitaal:	114
Bejaardentehuis:	8350
WEB nv:	115
Telbo/Landsradio:	7000
Informatie:	119
Storing:	120
Aanname telegram:	121
Aidslijn (ma.+di. 19.00-20.00 uur):	7055

* * * * * * * * *

OPENBARE BIBLIOTHEEK
openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
ma. van 14.00-18.00 uur; di. t/m do. van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; vrl. van 08.00-12.00/14.00-17.30 uur.
Rincon:
wo. van 14.00-18.00 uur en vrl. van 14.00-17.30 uur.

* * * * * * * * *

POSTKANTOOR
(openingstijden)
zegelverkoop:
Kralendijk (tel.: 8508): ma. t/m do. van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vrl. van 07.30-12.00/13.30-16.00.
Rincon (tel.: 6214): ma. t/m vrl. van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur.
geldloket:
(postwissels, Postspaarbank, Sigu-cheque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: ma. t/m vrl. van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur.

* * * * * * * * *

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel (tel. 8896).
Rotary: wo. 12.30 uur - Restaurant Jardín Tropical (Shopping Center La Terraza).

* * * * * * * * *

BRIDGECLUB UPS & DOWNS
Voor inlichtingen kan men terecht bij wedstrijdleider **F. de Wit (tel. 5398).**

* * * * * * * * *

SLACHTHUIS LVV
(tel. 4393)
open van ma. t/m vrl. van 06.00-14.30 uur. In verband met planning van te voren aantal slachtdieren bij keurmeester melden.

* * * * * * * * *

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol, naast Dierenasiel)
spreekuren ma., wo. en vrl. van 13.30-14.30 uur en volgens afspraak.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel. 4255 te bellen (A. Binksma, J.R. Jansen, R.J.M. van Gent en A.W. Joma).

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
Bonaire Animal Shelter Foundation
(Lagunweg 26. Tel. 4989)
openingstijden ma. t/m za. van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur.

* * * * * * * * *

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
Aanvangstijd kerkdienst: **zo.** om 18.00 uur - Kaya Melmel 36.

* * * * * * * * *

KLACHTEN/BEZORGING:
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel. 8204; na 18.00 uur: 8342).

* * * * * * * * *

Op Bonaire kwekerij van wurgslangen

Lee Zucker: levensgevaarlijke situatie die wettelijk geregeld moet worden

KRALENDIJK — Een echte eigen fauna heeft Bonaire niet. Sommige 'vreemde' diersoorten zoals geiten, ezels, trupialen en spotvogels zijn in de afgelopen jaar een deel geworden van het landschap. Maar het zijn ongevaarlijke dieren die geen ongemakken opleveren voor de mens. De toegenomen welvaart en de economische activiteiten zijn er evenwel de oorzaak van dat nu op Bonaire twee winkels gevestigd zijn, die handelen in dieren. Een is een zaak die zegt elk dier te kunnen leveren tegen betaling en op speciaal verzoek. De andere is een commerciële kwekerij van slangen. Dat zegt Lee Zucker, bestuurslid van de Stichting Dierenasiel Bonaire.

Zucker zegt, dat onlangs eekhoorns die als huisdier op Bonaire werden geïmporteerd uit hun kooi ontsnapten. Zij weet dat enkele van deze beesten in de loop van de tijd onder ellendige omstandigheden zullen sterven. Maar het kan ook zijn, dat de eekhoorns zich gaan voortplanten en een onwelkome plaag gaan vormen (door het gebrek aan natuurlijke vijanden; HL).

Ook zegt Zucker, dat er momenteel veel apen als huisdier worden aangekocht. Zij weet dat baby-apen pas gevangen kunnen worden als de moederaap dood geschoten wordt. Apen kunnen ook gevaarlijk zijn en om beide redenen is Lee Zucker blij, dat handel in apen volgend jaar in de Antillen illegaal is.

WURGSLANG

Wat Lee Zucker van het dierenasiel echter alarmerend vindt is het kweken van slangen – en met name de wurgslang python – op Bonaire. Uiterst gevaarlijk voor de bevolking, het woon- en leefmilieu, zegt Zucker. Het kweken van deze levensgevaarlijke slangen is overigens legaal en de ondernemer gebruikt daarvoor 'veilige' kooien, zegt Zucker. Zij gelooft echter niet, dat de bevolking zo naïef kan zijn om te denken dat er geen ongelukken kunnen plaatsvinden. Kunnen ontevreden werknemers of vandalen geen schade brengen die kan leiden tot gebreken in de beveiliging, zodat de beesten kunnen ontsnappen, vraagt zij.

Pythons zijn vleesetende slangen, die hun slachtoffer omstrengelen en wurgen tot de dood door verstikking volgt. De grotere soorten pythons kunnen wel 10 meter lang worden en 140 kilo wegen. De kleinste soort is met een meter al volgroeid. Een ontsnapte vrouwelijke python kan als ze drachtig is wel 30 tot vijftig eieren leggen die na twee tot drie maanden uitkomen.

Ze zouden op Bonaire goed gedijen, waar een overvloed van voedsel is, bestaande uit leguanen en hagedissen. Pythons zijn natuurlijk geschapen om efficiënt te kunnen doden. Zelfs als 'huisdier' is de python regelmatig in het nieuws in de Verenigde Staten of Europa, omdat ze per ongeluk echte huisdieren hebben gedood. Maar soms ook kleine kinderen, zegt Lee Zucker.

GEEN WETGEVING

Zucker weet, dat het houden en kweken van uitheemse dieren niet illegaal is. Pythons, apen, tarantula's en leeuwen kunnen op Bonaire allemaal gekweekt en gehouden worden. Het levert geld op en sommige mensen vinden het een leuke activiteit. Het probleem is echter, dat er geen enkele wetgeving is over het houden van levensgevaarlijke dieren. Wie draagt verantwoordelijkheid en wie handelt de zaken af, als er iets verkeerd gaat? vraagt Zucker zich af.

Haar angst is niet denkbeeldig. De op het eiland Guam in de Stille Oceaan ingevoerde bruine slang, overwoekert het eiland. Hawaii wordt geteisterd door (ingevoerde) wilde zwijnen en ratten afkomstig van het vaste land. Van het zich snel voortplantende konijn dat op een onzalig moment is ingevoerd in Australië en daar geen natuurlijke vijanden had, worden er jaarlijks miljoenen als ongedierte gedood en zij blijven een ramp voor het werelddeel. Lee Zucker weet nog veel meer voorbeelden te geven.

Het is niet het eind van de wereld als Bonaire het tehuis wordt voor de wurgslang python of voor eekhoorns, of dat de leguaan en de trupiaal zullen uitsterven. De bevolking zal echter geïnformeerd moeten zijn en er zal serieus overwogen moeten worden, dat er altijd ongelukken kunnen gebeuren.

De *Amigoe* van 24 april 1995 vermeldde dat op Aruba met ingang van februari 1955 een nieuwe wet van kracht is, die het bezit van beschermde dieren strafbaar stelt. Wie een beschermd dier in zijn bezit heeft moet dan bij de Veterinaire Dienst laten registreren. Bonaire heeft altijd het voortouw genomen in deze regio, waar het aankwam op de bescherming van milieu, flora en fauna. Lee Zucker, bestuurslid van het Bonaireaanse dierenasiel, hoopt, dat Bonaire nu het voorbeeld van Aruba zal volgen.

3 Meter lange Boa Constrictor

KRALENDIJK — Het is niet denkbeeldig, dat slangen zeer goed gedijen op Bonaire. Het eiland heeft daar ervaring mee. In augustus 1974 werd drijfjacht gemaakt op een ontsnapte boa constrictor. Deze wurgslang had een lengte van meer dan 3 meter.

Hoe de slang precies op Bonaire is gekomen, weet eigenlijk niemand. Hij was als pasgeboren (boa's worden levend gebaard, in tegenstelling tot Pythons die eieren leggen) beginnend boa constrictor door vrienden achtergelaten bij de Amerikaanse Harriet Burkhardt die op Santa Barbara woonde. In 1971 ontsnapte het slangetje van nauwelijks 35 cm en ondanks het zoeken, was de slang in geen velden of wegen meer te bekennen.

Drie jaar later, speelden drie jongetjes uit Noord di Saliña aan de rand van de wijk, tot ze de schrik van hun leven kregen. Ze stonden plotseling oog in oog met een meer dan drie meter lange armdikke boa constrictor. De gillend wegvluchtende jongetjes zorgden voor heel wat consternatie. Onmiddellijk werd een groep gevormd van wijkbewoners die onder leiding van dierenkenner wijlen Jules Heitkonig jacht maakten op de slang.

Vooral het feit dat de slang een wurgslang was en de drie meter lengte sprak tot de verbeelding. Na enkele dagen zoeken werd de slang gevangen door Heitkonig. Die nam het op in zijn dierentuintje en voerde de slang bij tijd en wijle een levende kip. De belangstelling om een kijkje te nemen bij de slang was zo groot, dat Heitkonig 'kijkuren' instelde. De op een steenworp afstand van Heitkonigs zaak liggende basisscholen, hielden jaarlijks hun schoolreisjes naar de 'slang van Heit'.

COMMENTAAR

HET NIEUWE BESTUURSCOLLEGE dat op 2 juli bestuursverantwoordelijkheid gaat dragen, zal volgens Jopi Abraham de technische bijstand geleidelijk gaan verminderen. Abraham ziet een te groot deel van de ontwikkelingsgelden besteed worden aan de kosten van deze technische bijstand, terwijl hij nauwelijks ziet dat eigen mensen opgeleid worden om de taak van de technische bijstander over te nemen.

Wie de caravan technische bijstanders beziet, die de laatste 20 jaar Bonaire heeft aangedaan, kan niet anders doen dat de PDB-leider gelijk geven. Vooral op het gebied van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) en Onderwijs is er enorm veel geld over de balk gesmeten, zonder dat daar iets positiefs tegenover stond.

Toch had de PDB-leider wat genuanceerder kunnen spreken over de groep van technische bijstanders die momenteel op Bonaire verblijft. Die is niet te vergelijken met de technische bijstanders die de afgelopen twee decennia op Bonaire werden aangetrokken. In een betrekkelijke korte tijd is een volkomen uit de hand gelopen chaotische toestand op de Inspectie van Belastingen in het reine gebracht. Niet alleen van uitermate groot belang voor de financiële huishouding van het eilandgebied, maar tevens de aanzet tot een structurele verbetering. Die is bereikt door de opleiding van een flink aantal Antilliaanse medewerkers – dat misschien niet de naam van *counterpart* had – maar toch kort geleden vol trots werd gepresenteerd als de 'nieuwe oogst' van de Bonaireaanse Inspectie.

Er is dus wel degelijk gezorgd, dat de taak van de technische bijstander overgenomen kan worden. Maar er is veel en veel meer veranderd op belasting-technisch gebied. Er is meer openheid gekomen, er zijn gratis cursussen gegeven voor eigen mensen op de inspectie, maar ook voor particulieren en kleine ondernemers die hun kennis wilden vergroten.

Deze technische bijstanders – een enkele uitzondering daargelaten – hebben zich daadwerkelijk ingezet voor Bonaire en laten na hun contractperiode geen leegte achter, maar opgeleide Bonaireanen die in staat zijn om de eerder ingezette verbeteringen in het belang van de gemeenschap uit te voeren.

Tene Bonaire limpi wil papieren zakken zonder invoerrechten

KRALENDIJK — In een brief aan de minister Ys van Financiën vraagt de stichting Tene Bonaire Limpi (TBL) om de invoerrechten op papieren boodschappenzakken te laten vallen. Dat doorkruist namelijk de strijd tegen de plastiek zak. Het verzoek van de TBL wordt ondersteund door gezaghebber Goedgedrag en de gedeputeerden Beukenboom en Domacassé.

De stichting Tene Bonaire Limpi begon in september 1994 met een actie tegen het weggeven van plastiek zakken bij het inpakken van boodschappen in de supermarkten. Het was een onderdeel van een grote actie *Clean up the World*. Het merendeel van de plastiek zakken kwam namelijk terecht in cactussen, planten en bomen langs de weg. Na verloop van tijd werden de plastiek zakken zwerfvuil. De actie met de supermarkten bleek een succes en het verschil in de knoeks en langs de wegen was duidelijk zichtbaar.

Enkele maanden geleden is echter een aantal supermarkten weer overgegaan tot het gratis uitgeven van plastiek zakken. De reden is, dat de papieren zakken door de hoge invoerrechten aanzienlijk duurder uitkwamen dan de plastiek zakken. Het Bestuurscollege van Bonaire onderkent het probleem en steunt in deze de TBL volledig. Met de brief die de TBL nu aan minister Ys heeft geschreven, wil de stichting een verlaging van de invoerrechten op de zakken bewerkstelligen.

Wanneer de minister toezegt, zal dat volgens de voorzitter van de TBL, Diana Gevers, een schoner Bonaire en vermoedelijk zelfs een schoner Antillen opleveren.

Hagemeyer komt met Prodent op scholen

WILLEMSTAD - Importeur Hagemeyer introduceerde als distributeur op het eiland van het bekende merk Prodent tandpasta een uitmuntend initiatief. Deze week werden twee kleuterscholen, de 'Hardin di Mariposa' en de 'Girasol' kleuterschool bezocht waar aan de kinderen tubes tandpasta en tandenborstels werden verstrekt. Tevens gaf een mondhygiëniste een heldere uitleg over de noodzaak van regelmatige verzorging van de tanden.

Roosje Sabat van Hagemeyer: "Als bedrijf zijn wij ons er bewust van geworden dat wij ook een extra taak hebben die nu niet zozeer in de commerciële sfeer ligt, maar op het terrein van de volksgezondheid. Het belang van een goede tandverzorging wordt door velen in onze maatschappij in ieder geval nog steeds flink onderschat."

Hagemeyer pleegde onlangs een algemeen marktonderzoek omtrent mondhygiëne op Curaçao. Sabat: "Wij kwamen tot de ontdekking dat veel peuters en kleuters op het eiland het belang van een goede tandverzorging niet van huis uit meekrijgen. De school is dan mijns inziens de aangewezen plaats om de kleintjes daar 'spelenderwijs' alsnog op te wijzen. Wij denken hiermee tevens een stukje bewustwording te creëren.

■ *Kleuters van 'Hardin di Mariposa' luisteren aandachtig naar de mondhygiëniste.*

Frezacur onderscheidt Curaçao Inc. voor inzet

■ *WILLEMSTAD - Kortgeleden bood Frezacur, de Freezone Association of Curaçao een plakkaat aan aan instanties die zich op enigerlei bijzondere wijze hebben ingezet voor de Vrije Zone en de ontwikkeling hiervan. In dit kader ontving op het kantoor van Curaçao Inc. algemeen directeur Richard Lopez Ramirez het bijzondere kleinood uit handen van Lalit Vaswani, directielid van Frezacur. Tijdens deze overhandiging waren tevens Alf Monaghan van het Business Development Scheme, Matt Moran, directeur van het Trade Development Institute of Ireland en Aimee Lourens-De Lannoy, liaison officer van Frezacur aanwezig*

TE HUUR AANGEBODEN

[illegible]

met 3 slaapkamers, 1 badkamer. Gedeeltelijk gemeubileerd in rustige buurt (Banda ariba). Voor inf. tel. 677523

---

looking for a sleep-in maid with valid permit. English or Dutch speaking.

Tel. 374354

TE KOOP

Time Sharing week te Cadushi Cliff (ook bruikbaar in het buitenland) $ 10.000

Tel. 652933/672004

TE HUUR
Ruime luxe
APPARTEMENT,
in goede buurt.
Volledig gemeubileerd.
Een slaapkamer + porch.
Eigen ingang en privacy met airco.
Nafl. 1000,- per maand incl. TDS, gas, 2x per week schoonmaak.
Tel. 677046 na 20 uur.

Vrije School

[illegible]

KLEUTERKLAS

aanmelden op [illegible] 675856

tussen 19.00 - 21.00 [illegible]

KIK'S CARS

Tel. 674166

A good season to rent a car

Chelsea's Take-out, indische en Surinaamse gerechten, Bami of Nasi met Kip vanaf 6.50 open: dinsdag t/m zondag, 11.30 am t/m 5.00 pm. Maandag gesloten. Tel; 627271, Wl Compagniestraat 1, Mundo Nobo

---

TE HUUR
DIRECTIEWONING
3 slpk./ 2 badk. Grote open keuken, woonkamer, familyroom en eetkamer met uitzicht op zwembad, garage en opslagruimte. Beschikbaar 15 juni
Info: 604761

TE KOOP

VW GOLF DIESEL BJ. 1988

Vaste prijs: NAF. 7.500,-

Tel. 370435

LANDHUIS BRIEVENGAT

Zondag 4 juni en woensdag 7 juni

BLANCHE DE BLANC NIGHT

fl. 2,50 per glas

Zondag: Chips en D.J. Tinashi
Woensdag: Mash & D.J. Tinashi

Jedereen is welkom! U kunt ook rijsttafelen.

ANITA SPAR
SENTRO DI SALU
CUBAWEG 131
TEL. 682844
673119

Loke bo ta kome ta importante pa bo salu. Movemon tambe ta munga un rol den bo salu. Ku tur esaki nos ta judabo. Sinti bo liber pa bin na nos.

TE KOOP
Wegens overcompleet, Donkerbruine hoekcombinatie in uitstekende conditie. Prijs nader overeen te komen. Tel. 367442 voor afspraak om te bezichtigen.

De lekkerste ROTIE'S

pom, pastei, bami, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst

kunt u elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen. Vraag naar het gerecht van de week. Koraal Partir kav. 87
Tel. 674103

Gehele inventaris van een Kleding Boutique te Koop. o.a. showcase, rekken, spiegels, kleding enz.

Inlichtingen tel. 671252

TE KOOP

2 airco split systeem, Airo Master 24000 BTU slet walls.
Vitrine kast met licht, staande rekken.
Garage ophaal deur 7'x9' met remote control, licht bakken 4x40 W

Heuvelweg 12 Julianadorp
Tel. 689332

PLAZA HOTEL
RESTAURANT & CASINO

Gezin op Curaçao zoekt een vaste oppas voor 4 kinderen (1-5 jaar)

1. Leeftijd tussen 23 en 45 jaar.
2. In bezit van een rijbewijs en zwemdiploma.
3. Handig in het huishouden (o.a. koken)
4. Sterke persoonlijkheid
5. Flexibele instelling en variabele werktijden

Belangstellenden kunnen maandagmiddag, 5 juni aanstaande vanaf 16.00 tot 17.30 p.m. Langs komen bij de afdeling Personeelszaken van het Plaza Hotel. Gelieve een pasfoto mee te nemen!!

Te Koop

[illegible]

van bouwjaar '91, in zéér goede staat.
Vraagprijs
Nafl. 11.600,00

Kaya Cocolishi # 41
Tel. 366463

Workshop in Tai chi chuan

gegeven door : Jeff Pentz
Donderdag 8 Juni: 6.00 - 7.30 lecture demonstration
Lessen op vrijdag zaterdag en zondag

Toegankelijk voor beginners en gevorderden.

Voor inlichtingen :

Ecole De Danse, Salina Aboustraat 5
Tel : 655747 - 654756

---

25 jaar Stichting R.K. Centraal Schoolbestuur

MBO ELIGIA MARTIER

Een nieuwe kans - een nieuwe opleiding!!!
Wij starten in augustus met de

OPLEIDING "AKTIVITEITENBEGELEIDING"

Dagopleiding - Middelbaar Beroepsonderwijs
Duur: 3 jaar

De AB-er moet: *goed kunnen omgaan met mensen
*vaardig zijn in veel soorten aktiviteiten
*creatief zijn in het bedenken van zinvolle aktiviteiten.

Toelatings-eisen
* BVO-diploma D-niveau
* BVO-diploma B-niveau (kernvakken 7gem./Ned.taal 7)
[illegible]
* Overgangsbewijs 3 naar 4 HAVO/VWO
* MBO-diploma
Leeftijd: niet ouder dan 25 jaar.
Tot de toelatingsprocedure behoort ook een motivatiegesprek.

INSCHRIJVING:
Data: 5 t/m 16 juni (ma t/m vrij)
Tijd: 8.00 - 12.00u
PLaats: Eligia Martier MBO
Lagoweg z/n Suffisant, tel. 685207

Voor meer informatie kan men bellen of langskomen!

In gerestaureerd Hart van Otrobanda,

TE HUUR:
2 pers.
APPARTEMENTEN

voor Stage/vakantiegangers etc. volledig ingericht vanaf 1.50,- per dag incl. water en electra. Ook gereduceerd maandtarief.
Inlichtingen:

Telef/fax: 628520

GEVESTIGD
per 1 juni
DR. PASCAL SAHOURY
ANESTHESIOLOOG
Gespecialiseerd in pijnbestrijding
Behandeling volgens afspraak bij de
DR. J. TAAMS KLINIEK
Warawaraweg 4
Tel. 379466

Curaçao Caribbean Hotel & Casino
Presents

** MEGA **
HAPPY HOUR

Daily from 5 pm till 9 pm!!!
* *All drinks 1/2 price*
* *Live Entertainment*
* *Free Snacks!*

Call 625000 ext. 6010 for more information

Curaçao Caribbean Hotel & Casino

TE KOOP AANGEBODEN
MITSUBISHI LANCER GLX
1991 (blauw)
power steering, airco automatic, nieuwe banden, nieuwe compressor
km stand 72.000
Vraagprijs fl. 16.500,-
Tel. 672027

Het Bestuur van de Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs

vraagt per 1 augustus 1995 voor de Dr. Albert Schweitzer MAVO, een:

1) leerkracht Aardrijkskunde + Geschiedenis of leerkracht Aardrijkskunde + Nederlands } voor ± 21 uur

2) Amanuensis

Eisen:

- Minimaal 3e graads bevoegd
- bij voorkeur ervaring in het voortgezet onderwijs;
- bij voorkeur belijdend lid van één der protestantse kerken.

Sollicitaties met uitgebreid curriculum vitae, referenties, opgave van godsdienst, copie diploma's e.d. te richten aan het Bestuur, Postbus 3555, alhier, tot uiterlijk 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie.

Inlichtingen: de direkteur v.d. Dr. Alb. Schweitzer MAVO, de heer L.E. Fricke, tel.: 618191; de onderwijsfunktionaris, de heer H.J. van Breugel, tel.: 378174.

Bingo Bingo Bingo

S.O.V. ASIENTO

Ta anunsia ku
djadumingu 4 di yüni 1995
e Bingo kustumbra ta tuma luga pa miembro i entrodusido.

Orario: 14.30 - 19.00

Verenigde protestantse gemeente van Curaçao

Zondag 4 juni a.s. zullen de drie VPG-kerken gesloten zijn. Er vindt een gezamenlijke dienst plaats in Hoffi Brakkeput. Aanvang 10.00 uur a.m. Na de dienst zal men samen blijven tot ongeveer 2 uur.
Degenen die niet over vervoer beschikken kunnen met bussen mee. De bussen vertrekken om 09.30 uur vanuit de Ebenezer Church en de Emmakerk. De bus voor mensen van de Fortkerk zal bij "De Tempel" staan.
Het is een uitdaging om samen op weg te zijn.
Komt u dus allen naar onze dienst in Hoffi Brakkeput op 4 juni 1995 om 9.30 's morgens.

TE HUUR
aangeboden

APPARTEMENT
op Cas Grandi kavel Z-62. 1 slaapkamer, grote porch, open keuken met bar, grote tuin. Exclusief water en licht.

[illegible]

Tel. 684899

PORCHSALE

Zondag 4 juni a.s. tussen 9.00 's morgens en 5.00 's middags te CAS CORAWEG 70 (tegenover het Radulphus College)

DIE HET EERST KOMT HET EERST MAALT

Lundia wandmeubel	F.	450,-
Polstoel	F.	450,-
Garderobe	F.	195,-
[illegible]	F.	40,-
[illegible]	F.	165,-
[illegible]	F.	225,-
[illegible]	F.	225,-
[illegible]	F.	135,-
[illegible]	F.	1.195,-

[illegible] houten [illegible]/ bamboe porcelein/lampen/matras/ manou kapstok en spiegel/hondenhok en NOG VEEL MEER..........

Informatie: [illegible] / 372666

E. MORENO BRANDAO & SONS, INC.
en
ISA SALES AND AGENCIES, INC.
kondigen hierbij namens
ISUZU MOTORS OVERSEAS DISTRIBUTORS CORPORATION
in Japan, aan dat ze overeen zijn gekomen dat vanaf 1 mei 1995
E. MORENO BRANDAO & SONS, INC.
de exclusieve agent op Curaçao en Bonaire is van de beroemde truck's merk
ISUZU

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 4 juli 1995 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van een van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijke Wetboek:

A. een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao te "GROOT PISCADERA", bekend als kavel B-37, ter grootte van 2.519 m2, nader omschreven in meetbrief nummer 823 van 26 november 1969, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als St. Michielsweg 29.

B. een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao, deel uitmakende van de gronden van "GROOT PISCADERA", ter grootte van 1.530m2, nader omschreven in meetbrief nummer 388 van 14 november 1978, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als St. Michielsweg 24.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op vermeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33 Tel.: 613199 - 613655

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 4 juli 1995 des voormiddags om 11 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van een van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 29 december 2038 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curacao, bekend als Blok L kavel nummer 33 van het verkavelingsplan "STENEN KORAAL", ter grootte van 1.430m2, ander omschreven in meetbrief nummer 408 van 30 november 1978, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Kaminda Turkuas 26 en 26A.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655

Vierde seizoenszege Groot Kwartier Stars

WILLEMSTAD — Groot Kwartier Stars pitcher Egbert Polonius hield het negental van Sta. Maria Pirates zeven van de acht gespeelde innings op nul punten en legde daarmee de zo noodzakelijke basis voor de vierde seizoenszege voor zijn ploeg. Een belangrijk succes voor Groot Kwartier, dat nu met een gedeelde tweede plaats deel uitmaakt van de kopgroep in de AA-klasse baseball.

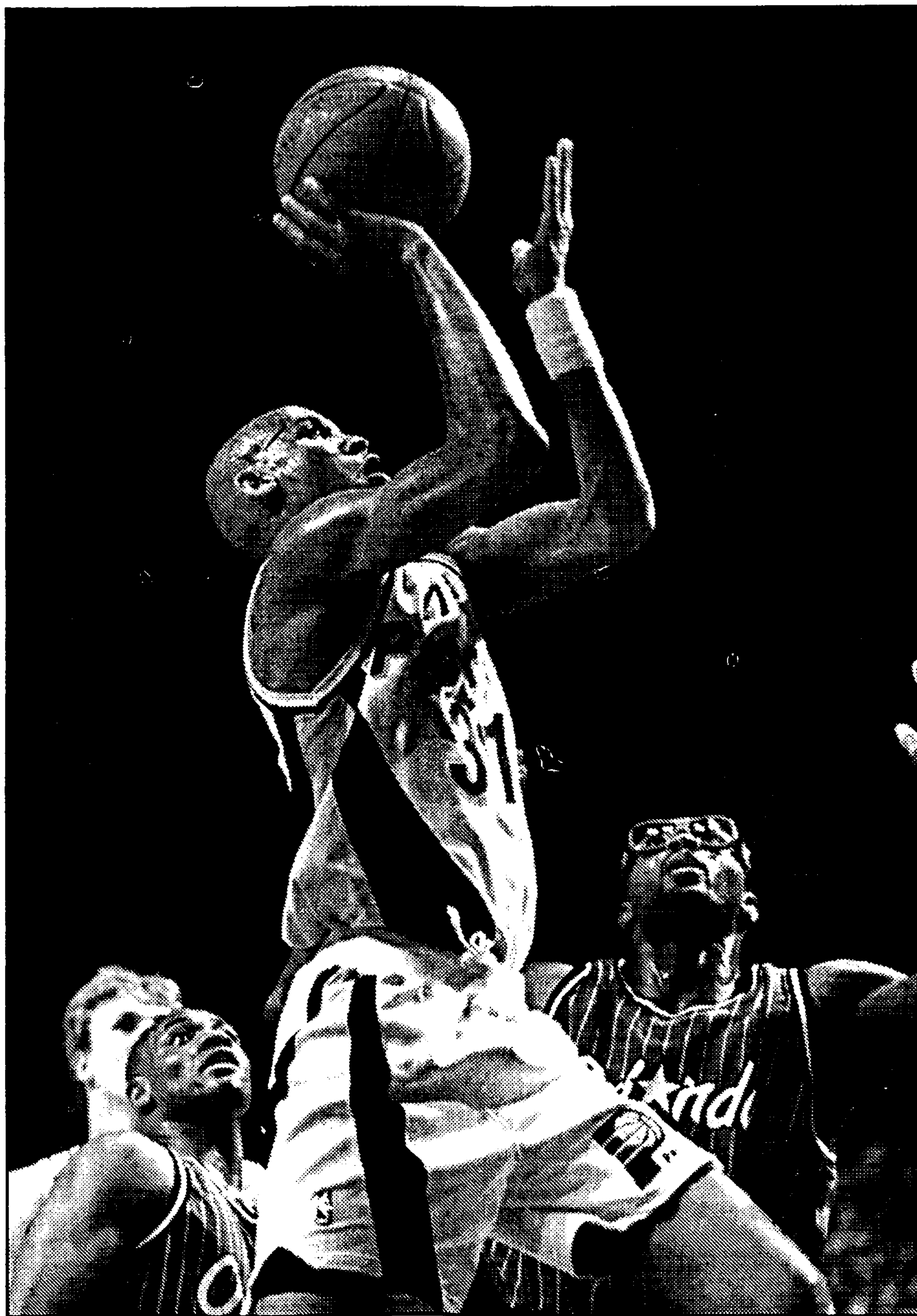
Polonius zag zich slechts in één inning met onoverkomelijke problemen geconfronteerd; de derde slagbeurt waarin de Pirates viermaal scoorden en de leiding namen met 4-1. Hij moest honkslagen incasseren van Irving Sambo, Ramphis Trinidad en Ramsey Betorina en bovendien een sacrifice-fly van Ruben Snoyle, die als slagman enorm goed op dreef is in deze eerste competitieronde. Polonius was in de resterende vijf innings echter haarscherp. Verder dan een tweetal honkslagen kwamen de Piraten niet.

Intussen kon Groot Kwartier zich concentreren op het offensief. In de vierde inning was het al goed raak. De score werd in die inning gelijk getrokken, waarbij goed gebruik werd gemaakt van de door de tegenpartij geboden kansen in de vorm van een deadball, twee fouten van de derde honkman, twee vrije lopen en een wild pitch. De enige honkslag in deze inning was van Hensley Chacuto. In de vijfde inning kreeg Chacuto weer een worp van Sta. Maria pitcher Richinel Allee vol op het slaghout en legde ditmaal vier maal zoveel kracht in voor een vierhonkslag.

In de zesde en zevende inning nam Groot Kwartier verder afstand; eerst werden twee runs gescoord op een mislukte poging van de binnenvelders van Sta. Maria een double play uit te voeren en in de zevende werd er nog een punt bij gevoegd op honkslagen van Lourens en Edward Cannister.

De eindcijfers waren als volgt: 8-9-9 en 4-6-4. Polonius legde de gehele route af voor GK Stars; de nederlaag kwam op naam van de tweede werper van Sta. Maria die Michelangelo Celestina in de vierde inning verving. Roderick Eustatia wierp verder één inning voor de Pirates. Besten aan slag waren: Hensley Chacuto (4-3) en Ruben Snoyle (3-2).

De eerste ronde wordt vandaag afgesloten met de volgende wedstrijden: Sta. Rosa Indians - Wild Cats; Mahuma Tigers - Groot Kwartier Stars; Royal Scorpions - Amstel Brewers. Op zondag wordt meteen een aanvang gemaakt met de tweede ronde.

■ *INDIANAPOLIS —Reggie Miller schiet over Penny Hardaway van de Orlando Magic. Miller scoorde gisteren 36 punten en leidde de Indiana Pacers naar een 123-96 overwinning. De stand in de best-of-seven-serie is 3-3. Het beslissende duel vindt morgenavond om 7 uur plaats in Orlando.*

Monsterscore Indiana Pacers

INDIANAPOLIS — Met de monsterscore van 123-96 wonnen de Indiana Pacers gisteren de zesde play-off-wedstrijd tegen Orlando Magic. De finale van de Eastern Conference van de NBA wordt morgen beslist, dan is de zevende wedstrijd, in Orlando, Florida.

Reggie Miller was de grote ster in Indianapolis, hij maakte 36 punten, 20 daarvan in het eerste kwart waarin Magic al op ruime achterstand werd gezet. Bij de rust leidde de thuisclub met 65-40 en was de angst voor uitschakeling geweken. Rik Smits was met 22 punten goede tweede op de wedstrijdformulieren.

"We gaan naar Disney World", juichte Miller. In Orlando, thuishaven van basketballers en stripfiguren, volgt morgen de apotheose. De winnaar van het zevende duel speelt in de NBA finals, tegen titelverdediger Houston Rockets, opnieuw in een best-of-seven serie.

Orlando vertrouwt dan op het thuisvoordeel. "Maar dan moeten we agressiever spelen dan vanavond", zei megaster Shaquille O'Neal.

AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel. 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; di.- en do.-morgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrl. van 20.00-22.30 uur; za. van 14.00-17.00 uur en zo. van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWÉ
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training voor de jeugd** vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGÍA
(Tel. 612573)
lessen:
do. van 19.30-23.00 uur - **Sentro di Bario Janwé.**
zaterdag van 09.00-12.00 uur - **IPK-gebouw** (naast Martinus mavo, Plasa Brion).

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur training *in line skates* en *skeelers op de Koredor* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie **tel.: 377289** (vragen naar Kees).

ZATERDAG

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
19.30 uur Amstel Brewers vs Royal Scorpions - **sportzaal Sentro Deportivo Kòrsou** (Brievengat).

ZONDAG

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
10.30 uur Sta. Rosa Indians vs Sta. Maria Pirates;
14.30 uur Groot Kwartier Stars vs Royal Scorpions - **Tio Daou Ballpark.**
10.30 uur Amstel Brewers vs Mahuma Tigers;
14.30 uur Lagun Stars vs Wild Cats **-Stadion Johnny Vrutaal.**

SOFTBAL
Slow Pitch
Liga Divi Divi
10.00 uur Ata Nos Aki vs Calenitas Sugar;
12.00 uur Lovers vs Clase Aparte;
14.00 uur Athletics vs Danger;
16.00 uur Forti vs Heartbreakers - **Brievengat Ballpark** (Andres Belloweg).
Liga Van Engelen
10.00 uur Aquilas vs Quisqueya;
12.00 Dal Pega vs Baranka;
14.00 Ennia vas Glacial;
16.00 uur Red Label Sluggers vs Navegantes;
18.00 uur Swift vs Uniko - **Suvek Ballpark** (Van Engelen).

MINI-OLYMPIADE
aanvang vanaf 08.00 uur - **sportzaal Sentro Deportivo Kòrsou (Brievengat).**

ATLETIEK
(Federashon di Atletismo di Kòrsou)
14.00 uur FAK-kampioenschappen - Kas Grandi.

VOETBAL
(Vesta)
10.00-17.35 uur veteranen-toernooi **-Sentro Deportivo Jo Mathilda** (Vesta).

Oetsjakov verhindert derde zege Richard

GRESSONEY — De derde dagprijs lag in het verschiet voor Pascal Richard, maar Sergei Oetsjakov dacht er anders over. Met nog zeker zevenhonderd meter voor de wielen begon de Oekraïner al aan de sprint in Gresonney. Zijn Zwitserse vluchtmakker ontbeerde de kracht voor de tegenaanval.

Richards poging na de dertiende en negentiende etappe ook de twintigste van de Giro d'Italia op zijn naam te brengen mislukte. De Zwitser, die een dag eerder de ingekorte rit in Chianale had gewonnen, liep door de explosieve uitbraak van de Oosteuropeaan vijf tellen achterstand op. Pjotr Ugrumov eindigde als derde, met in zijn wiel Evgeny Berzin en Oliverio Rincon. Leider Tony Rominger verspeelde op zijn tegenspartelende concurrenten achttien seconden, maar het rose tricot rafelde niet. Alleen pech kan 'de Muis' van zijn primeur afhouden. Sinds de tweede dag – het eerste rose was voor sprinter Mario Cipollini – domineert de 34-jarige houder van het werelduurrecord de 78e editie van de Giro, die door Romingers overmacht bepaald niet de geschiedenisboeken ingaat als boeiend en spannend.

■ *PARIJS — Muster retourneert een bal in zijn partij tegen de Spanjaard Carlos Costa. De Oostenrijker won in drie sets. Voor de Oostenrijker was het zijn 31e opeenvolgende overwinning op gravel. De Argentijn Vilas is houder van de langste serie. Hij won in 1977 53 opeenvolgende wedstrijden op gravel. Het absolute record is in handen van de Amerikaanse Chris Evert met 125.*

Muster blijft winnen

Medvedev in een vijfsetter langs Alberto Berasategui

PARIJS — Alberto Berasategui is geen killer meer op gravel. De 21-jarige Bask werd gisteren in de derde ronde van Roland Garros uitgeschakeld. Andrei Medvedev had in de slopende vijfsetter een tikkeltje meer inhoud, 6-3, 3-6, 6-4, 5-7, 6-3. Berasategui, elfde geplaatst, verliet Roland Garros een week eerder dan vorig jaar, toen hij als ongeplaatste speler in de finale verloor van Bruguera.

Medvedev stuit in de vierde ronde op Thomas Muster. De Oostenrijker, door de Fransen 'Tom Monster' genoemd, behaalde gisteren zijn 31e opeenvolgende overwinning op gravel. Hij versloeg Carlos Costa in drie sets, 6-4, 7-5, 6-2. Costa speelde grillig. Bij vlagen briljant, op andere momenten onvoorstelbaar zwak. Muster boog in de tweede set een achterstand van 2-5 om. De labiele Spanjaard gaf de strijd direct op.

Met zijn zege evenaarde Muster de reeks van Mats Wilander uit 1982 en '83. Koploper is hij niet. De Argentijn Vilas is houder van de langste serie. Hij won in 1977 53 opeenvolgende wedstrijden op gravel. Björn Borg schreef series van 44 en 34 op zijn naam. Het absolute record is in handen van de Amerikaanse Chris Evert met 125. "Records doen mij niets", aldus de noorderse Oostenrijker. "Titels wel." Hij heeft er, inclusief de vijf van dit jaar, 28, waarvan 27 op gravel.

"Hij zal als God moeten spelen om van mij te winnen", blufte Medvedev (20) na zijn overwinning op Berasategui. De in Duitsland wonende Oekraïner stond in mei 1994 vierde op de wereldranglijst, maar stapte als achttiende de Grand Slam in Parijs binnen. Twee knieoperaties en een polsbreuk wierpen hem ver terug. Sinds hij in april coach Boris Breskvar overnam van zijn vriendin Anke Huber, is hij op de weg terug.

Tegen Berasategui zat Vrouwe Fortuna bij Medvedev op de bank. In de vierde set was hij op 3-4 en 15-40 één klap verwijderd van verlies. "De wedstrijd draaide om die twee breekpunten", gaf Medvedev aan. "Ik speelde alles of niets. Het werd alles. Dat was mijn geluk. Alberto had tot dat moment het duel onder controle. Er knapte iets in hem toen ik 4-4 maakte."

Berasategui had in 1994 een fantastisch jaar. Hij won zeven toernooien en was daarmee tweede achter Pete Sampras (tien toernooizeges). Hij verdiende ruim één miljoen dollar, steeg naar de zevende plaats op de wereldranglijst en plaatste zich voor de Masters en Grand Slam Cup.

Toch nam de tenniswereld de kleine Bask niet serieus. Zijn zeges behaalde hij op gravel in kleine Europese of obscure Zuidamerikaanse toernooitjes. Respect bestond er voor de titels in Nice en Stuttgart, de overige vijf deed de tenniswereld schouderophalend af. Op gravel was Berasategui onweerstaanbaar met 63 overwinningen tegen vijftien nederlagen, op alle andere baansoorten was hij een vlieg, 2-10. Op de Australian Open en Wimbledon verscheen hij nog nooit, op de US Open één keer.

Dit jaar is hij geen schim van de sluipmoordenaar op gravel die hij vorig jaar was.

Bebeto mag voor Deportivo spelen

MADRID — De FIFA heeft de Braziliaanse aanvaller Bebeto toestemming gegeven vandaag met zijn club Deportivo La Coruña de belangrijke competitiewedstrijd tegen Real Madrid te spelen. Bebeto is ook opgenomen in de Braziliaanse selectie voor het vierlandentoernooi in Londen, dat in het Pinksterweekeinde begint.

Winnaar French Open staat eigenlijk reeds vast: Nike

PARIJS — En de winnaar is... Nike. De Grand Slam in Parijs is deze week begonnen op de banen van Roland Garros, maar de grootverdiener aan de Porte d'Auteuil staat dank zij de uitgekiende marketing al vast. Nike, het geesteskind van de gesjeesde Harvard-student Jim Knight, gaat met zware artillerie de concurrentieslag in. Het merk bracht een fonkelnieuwe commercial uit met Agassi en Sampras, de nummer één en twee van de wereld. Bij de vrouwen lanceerde het bedrijf Mary Pierce. Fraai gestileerde glamourfoto's overspoelden het tennispark. De Française is de aanvoerder van het *Big Babe tennis*, de nieuwe generatie na Steffi Graf.

"Tennis is dying", schreef Sports Illustrated een jaar geleden als necrologie. Knight (47) haalt de schouders op. Met zijn bedrijf gaat het beter dan ooit. De verkoopcijfers bereiken records. "Er was een lichte recessie, gaf hij toe, maar dat had niet alleen zijn weerslag op de sportbranche. Vandaag is alles weer vergeten en vergeven.

Knight bond Agassi in januari voor tien jaar aan zijn firma. Op het prijskaartje stond het bedrag van 100 miljoen dollar. Tijdens de Australian Open in Melbourne showde de speler uit Las Vegas zijn nieuwe kledinglijn. De naam? *Tennis sucks*. Zwarte schoenen, zwarte slobberbroek, verticaal gestreept shirt. Fluorescerend racket, mariniérskapsel en ringen in beide oren.

Voor de sponsor was de revival van Agassi een geschenk uit de hemel. Sampras, die deze week werd uitgeschakeld door de Oostenrijker Schaller, was voor veel geld losgeweekt van Tacchini, maar zijn smetteloze imago verkocht minder dan Agassi als *rock 'n roll* tennisser. In Key Biscayne 1994 trok Agassi Brad Gilbert aan als coach.

Gilbert leerde Agassi te werken op de tennisbaan. Bovendien bracht hij zijn credo over. Die was eenvoudig: Er zijn vijf dagen in het jaar dat je iedereen verslaat, er zijn vijf dagen in het jaar dat je van niemand wint en op de andere dagen moet je bewijzen dat je de beste tennisser bent. Hij voegde er een PS aan toe: Als je op 60 procent van je mogelijkheden speelt met een uitgekiende strategie, win je veel wedstrijden; als je op 100 procent speelt zonder tactiek, verlies je veel matches.

Agassi won in september de US Open 1994 en Gilbert was *The Man*. Diens eerste woorden na de historische zege: Australian Open. De sponsor betaalde Agassi grif de in het vooruitzicht gestelde bonus van twee miljoen dollar en verdubbelde in de laatste vier maanden van 1994 de omzet van de eerste acht maanden. Agassi won in januari de Australian Open 1995 en Gilbert, bijnaam CNN wegens zijn gewoonte een opslagdoorbraak aan te kondigen, is sindsdien onbetaalbaar.

Op 10 april loste Agassi Sampras af als nummer één van de wereld. *A dream came true*, kwijlde Agassi. Lang stond hij er niet bij stil. Zijn doel is de vooroorloge Don Budge, de laatste Amerikaan die alle Grand Slams won.

Dat lukte Connors niet, dat lukte McEnroe niet. Agassi won Wimbledon, US Open en Australian Open. Maar nog nooit Roland Garros. Het gravel in Parijs is wel eens beschreven als het moderne podium van de Griekse tragedie. Voor Nike mag Roland Garros 1995 een tranenverwekker zijn. Zolang Agassi daarin de hoofdrol vertolkt.

Nederland bezorgd over arrestatie in India:

Bestrijdster kinderarbeid

DEN HAAG — Tal van Nederlandse organisaties, waaronder FNV en NOVIB, hebben gezegd verontrust te zijn over de arrestatie van de bekende Indiase activist tegen kinderarbeid, Kailash Satyarthi.

De voorzitter van SACC, de Zuidaziatische coalitie tegen kinderdwangarbeid, werd donderdag in New Delhi opgepakt en moet dinsdag voorkomen. De ontwikkelingshulp- [illegible] NOVIB meldde [illegible] gearresteerd [illegible] van een Indiase tapijtenproducent. Het bedrijf werd in een documentaire die de Duitse televisie eerder dit jaar uitzond in verband gebracht met kinderarbeid. Daarbij werd ook Satyarthi geïnterviewd. De uitzending leidde er toe dat het bedrijf een miljoenencontract met het Zweedse Ikea misliep.

De organisaties hebben inmiddels minister van Buitenlandse Zaken Van Mierlo verzocht via de ambassade in New Delhi opheldering te vragen over Satyarthi's arrestatie.

Besluit van Nederlands Openbaar Ministerie:

Mensenhandel aangepakt

DEN HAAG — De Nederlandse justitie gaat mensenhandel streng ver- [illegible] komt [illegible] contactpersoon die [illegible] gaat bezighouden [illegible] in mensen.

[illegible] voorname- [illegible] vrouwen die in de [illegible] terecht komen. [illegible] procureurs- [illegible] leiding van het [illegible] Ministerie, heeft [illegible] bekendgemaakt. [illegible] in vrouwen [illegible] legt justitie de [illegible] wortel van de [illegible] misdaad, [illegible] woordvoerder van [illegible] uit de Oost- [illegible] landen begint de georganiseerde criminaliteit namelijk vaak met vrouwenhandel.

PROSTITUTIE

De criminelen dwingen de vrouwen tot prostitutie en doen dat veelal met geweld of onder bedreiging van geweld. De bendes lokken hun slachtoffers onder valse voorwendselen naar Nederland en buiten hen vervolgens uit. De vrouwen moeten extreem hoge percentages van hun inkomsten afdragen en zeer lange werkdagen maken. Het gaat hier om een combinatie van zware georganiseerde criminaliteit, van seksueel geweld en van schending van de mensenrechten, aldus het OM.

Uitgaansverbod in Sri Lanka

COLOMBO — De [illegible] zaterdag voor [illegible] bepaalde tijd een uitgaansverbod ingesteld in de [illegible] zuidelijke stad Galle in Sri Lanka.

[illegible] nadat in de nacht van vrijdag op zaterdag twintig winkels van leden van de Tamil-minderheid in brand waren gestoken. Versterkingen van het leger en de marine zijn opgeroepen om de rust en orde in de stad te handhaven, zei een politiewoordvoerder. De aanvallen met brandbommen kunnen volgens de politie verband houden met de moord op een vooraanstaande Buddhistische monnik.

Deze werd vorige week in de noordoostelijke stad Dimbulagala vermoedelijk gedood door rebellen van de Tamil Tijgers. Hij zou vandaag (zaterdag) begraven worden.

■ *LUANDA — Met vereende krachten wordt in de Angolese hoofdstad Luanda een tankwagen van de Verenigde Naties weer aan de praat gebracht. Blauwhelmen en Angolese burgers zetten er hun schouders onder om dit varkentje te wassen. Blauwhelmen van de Verenigde Naties moeten toezien op het ten uitvoer brengen van het vredesverdrag tussen de Angolese regering en het UNITA-verzet waarmee een einde kwam aan twintig jaar bloedige burgeroorlog.* (AFP-satellietfoto)

Door Russen tijdens offensief in zuid-Tsjetsjenië:

Artsen zonder grenzen verjaagd

MOSKOU/BRUSSEL — De hulporganisatie Artsen Zonder Grenzen (AZG) is door de Russen niet langer gewenst in de steden Chatoj en Marketi in zuid-Tsjetsjenië. Russische strijdkrachten hebben AZG-medewerkers een ultimatum gesteld tot vrijdagmiddag. Na dat tijdstip konden zij de steden niet meer verlaten.

Vanuit Brussel laat AZG weten dat de Russische autoriteiten de organisatie het werken in een deel van de afvallige Kaukasus-republiek onmogelijk maken. In Marketi, dat woensdag door Russische troepen is veroverd werd het chirurgisch team van AZG uit zijn ondergronds ziekenhuis verdreven door het Rusische leger.'

In Chatoj, dat het doelwit is van intense Russische bombardementen, opereerde het medisch-chirurgische team sinds een week in de kelder. Beide teams zien zich nu genoodzaakt het gebied te ontruimen.

GEBLOKKEERD

De toevoer van medische hulp naar zuid-Tsjetsjenië was al sinds 23 mei volledig geblokkeerd, aldus AZG in een persbericht. De hulporganisatie verwacht binnenkort de beslissende aanval op Chatoj: "De talrijke vluchtelingen die er een veilig heenkomen zochten, zitten in de val door intense bombardementen, oprukkende troepen en het Kaukasusgebergte."

Russische gevechtsvliegtuigen hebben vrijdag opnieuw posities van opstandelingen in het zuiden van Tsjetsjenië zwaar onder vuur genomen. Er werd ook zwaar gevochten rond het dorp Vedeno waar de Tsjetsjeense leider Dzjochar Doedajev na de Russische verovering van Grozny zijn nieuwe hoofdkwartier had ingericht. ■

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en vandaag droog. Morgenochtend mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Matige tot vrij krachtige, overdag af en toe krachtige oostelijke wind (tussen acht en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:
Een volgende zwakke *tropical wave* nabij Trinidad zal in de loop van zondag met het 'samenhangend weergebied' ten noorden van de Benedenwindse eilanden langstrekken. Dit systeem kan echter toch voor een lichte toename van de vochtigheid boven onze eilanden zorgen waardoor voornamelijk morgenochtend een plaatselijke bui tot ontwikkeling kan komen.
Afgelopen vrijdagavond om 08.00 uur l.t. ontwikkelde zich in het extreem westelijk deel van het Caribisch gebied de eerste 'tropische depressie' van dit seizoen. Hedenochtend om 08.00 uur l.t. bevond het centrum van deze depressie zich nabij 19.5 noord en 85.0 west ofwel 260km ten zuiden van Havana, Cuba. De depressie beweegt zich in Noord-noordwestelijke richting met een voorwaartse snelheid van ongeveer 20km/uur. Dit systeem vormt geen enkele bedreiging voor de Benedenwindse eilandnen.
De lichte aardbeving die afgelopen vrijdagmiddag op het eiland Aruba werd gevoeld had volgens El Observatorio Cajigal te Caracas Venezuela een epicentrum nabij 12.4 graden noord en 70.8 graden west ofwel 90km westnoordwest van Oranjestad, Aruba. De gemeten intensiteit bedroeg 4.1 op de schaal van Richter op een diepte van 1160 meter beneden de zeespiegel.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

	Vanmorgen 08.00 L.T.	Afgelopen 24 uur		
Station	**Het weer**	**Max**	**Min**	**Neerslag mm**
Aruba	licht bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	licht bewolkt	32	28	0.0
Curaçao	licht bewolkt	33	28	0.0

Prijskaartje van tien miljoen voor Pentagon:

Darkstar: Verkenner zonder man aan boord

PALMDALE — Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft donderdag in Californië in besloten kring een nieuw verkenningsvliegtuig, de *Darkstar*, gepresenteerd dat vliegt zonder piloot. Dit is vrijdag vernomen uit ingelichte bron.

Het schotelvormige toestel kost tien miljoen dollar per stuk en moet nog proefvluchten uitvoeren. Het kan volgens militaire autoriteiten zelfs bij slecht weer een basketball opmerken van anderhalve km hoogte. "De volgende eeuw zullen wij vaker op pilootloze vliegtuigen vertrouwen om de mannen buiten gevaar te houden", verklaarde luchtmachtgeneraal Kenneth Israel.

Het vijf meter lange en 23 meter brede vliegtuig heeft een kruissnelheid van 290 km/uur. Het is ontworpen om automatisch op te stijgen en te landen en kan op eigen houtje vluchten tot acht uur maken. Het door Martin-Lockheed en Boeing ontwikkelde toestel wordt via de satelliet bestuurd door controleurs op de grond.

Pientere 'black box' beschermt auto

Voor de **autobezitter** die er genoeg van heeft dat zijn heilige koe gestolen wordt en spoorloos verdwijnt, biedt Carangel Holding in samenwerking met onder meer de Nederlandse Veiligheidsdienst uitkomst. Met een in het voertuig gemonteerde zwarte doos, vol met technisch vernuft en *satellietcontact* met een Europees netwerk van meldkamers, is elk gestolen mobiel of vaartuig direct op te sporen.

De nauwe relatie van de Nederlandse Veiligheidsdienst met justitie en politie staat bovendien garant voor een snelle opsporingsprocedure. Het systeem is ook toe te passen op persoonsbescherming: Invaliden in een rolstoel die onverhoopt in de problemen komen of bij voorbeeld dijkwerkers die in het water vallen, kunnen direkt worden getraceerd.

Nieuw in vergelijking met andere satelliettracermethoden is dat het pientere doosje vanuit de meldkamer signalen kan ontvangen die bij voorbeeld de startonderbreker in werking stelt, zodat de dief na een keertje tanken niet verder kan rijden. Bovendien gaat bij inbraak het alarm, dat onmiddellijk in de meldkamer wordt geregistreerd, waarna tot opsporing kan worden overgegaan.

De verzekeringsbranche heeft inmiddels grote belangstelling getoond. Het bedrijf voert gesprekken met verzekeraars over aantrekkelijke polisvoorwaarden voor de abonnee. De verzekeringsmaatschappijen zien ieder jaar opnieuw het aantal diefstallen van voer- en vaartuigen stijgen. Zo werden in 1993 40.000 personenauto's gestolen en bedroeg de schade 800 miljoen gulden. Ook 3.000 vrachtauto's raakten zoek. De schade hiervan is niet gepubliceerd, maar kan -afhankelijk van de lading- al snel in de miljarden lopen.

"Het systeem zal de kansen om een auto weg te halen, aanmerkelijk verkleinen", meent Van der Velden, een van de directeuren van Carangel. Hij verwacht ook niet dat de georganiseerde misdaad snel een adequaat antwoord heeft op deze beschermengel. 'Tenzij je de auto in een loden trailer rijdt', zodat de satellietverbinding met de meldkamer verbroken is.

■ WILLEMSTAD - Mevr. Rubia Etienne vierde kortgeleden het heugelijke feit dat zij 25 jaar geleden in dienst trad bij de dr. Capriles Kliniek. Op de foto staat Rubia Etienne afgebeeld met haar beide kinderen Gerlisa en Ruckley.

Hollywood woedend op Bob Dole

Vooraanstaande **showbusiness-figuren** in Hollywood hebben deze week de kritiek van de republikeinse fractieleider Bob Dole op 'amorele, gewelddadige' films van de hand gewezen. Ze spraken van een politieke stunt om de steun van extreem-rechts te krijgen voor zijn presidentiële kandidatuur.

Dole's 'schallende oproep aan de showbusiness om de Amerikaanse sociale structuur niet langer te ondermijnen met gewelddadige, op seks gerichte films en bedreigende rap-teksten wekte een storm van kritiek. Studiobazen, regisseurs, filmcritici en gewone mensen uit het vak noemden Dole een *hypocriet* omdat hij tegen wapencontrole is maar censuur propageert. Ze bezwoeren dat Hollywood niet van zijn 'dwalingen' zal terugkeren op afroep door een presidentskandidaat.

Peter Bart, hoofdredacteur van het show-vakblad Variety, zei dat functionarissen van de grote studio's de aanval van Dole zien als botte politiek. Oliver Stone, regisseur van *'Natural born killers'*, een van de films die Dole aanviel, zei: "Dit is de grootste schijnheiligheid van senator Dole, die het verbod op aanvalswapens wil intrekken, en Hollywood de schuld geeft van het geweld in onze maatschappij."

Stone sprak van 'een vorm van McCartyïsme in de jaren negentig', een verwijzing naar de anti-communistische heksenjacht die Hollywood veel schade berokkende in de jaren vijftig.

Anderen wezen er fijntjes op dat Dole volgens een medewerker de films 'Natural born killers' en 'True romance' niet eens had gezien, films die hij veroordeelde als 'nachtmerries van verdorvenheid'. En zij vroegen zich af of hij een even gewelddadige film als 'True lies' van Arnold Schwarzenegger als prima familievermaak afficheerde omdat die werd gemaakt en vertolkt door een spierbundel met republikeinse sympathie. Aanhangers van de republikeinen zijn blijkbaar niet dik gezaaid in Hollywood.

Bestuurbaar ruimtewagentje

TNO Den Haag heeft een **computerprogramma** ontwikkeld waarmee via simulatietechnieken een ruimtewagentje op afstand kan worden bestuurd. Iemand op Aarde kan hiermee een karretje bij voorbeeld op de planeet Mars laten rijden. Het *'virtual reality-systeem'* is in opdracht van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA ontworpen.

Nieuw aan de afstandsbediening is dat de bestuurder vanuit zijn werkstation een precies beeld heeft van het wagentje en zijn omgeving. Hij kan sturen alsof hij aan boord zit. Dreigt het karretje op een rotsblok te lopen, dan ziet de bestuurder de hindernis opdoemen en is het zaak het wagentje er omheen te sturen.

Het landschap moet dan wel van te voren door de computer zijn ingelezen, zodat alle obstakels ook inderdaad bekend zijn. In uiterste gevallen kan het wagentje ook zelf zijn omgeving verkennen, maar dan moeten de gegevens eerst naar de Aarde worden geseind alvorens de bestuurder weet waar het karretje wel en waar het niet kan rijden.

Een van de problemen met het besturen van een apparaat over een zo grote afstand is dat de opdrachten van Aarde naar Mars soms tot 40 minuten onderweg zijn. Om het karretje niet in het wilde weg te laten rijden heeft TNO daarom een *vertraging* ingebouwd. De bestuurder ziet kloven en rotsen dus 40 minuten eerder dan het karretje, dat de opdrachten pas uitvoert als het daadwerkelijk bij de hindernis is aangekomen.

Testmagazine uitgetest

Het blad **Testmagazine**, dat in een oplage van 5,9 miljoen in Nederland huis-aan-huis verspreid wordt voorlopig uitgetest. Het dient zich voortaan te onthouden van reclame zoals die tot dusver gevoerd wordt. Dat stelt de Reclame Code Commissie na een klacht van de Consumentenbond.

In Testmagazine 4 werden produkten aangeprezen zoals knoflookpreparaten en voedingssupplementen [illegible] voor de gezondheid.

De Consumentenbond vond dat het blad reclame verpakte als objectieve redactionale artikelen. Bovendien verwees het blad ten onrechte naar onderzoeken van instanties als de Consumentenbond. De Reclame Code Commissie kwam bovendien tot de conclusie dat Testmagazine zich niet heeft gehouden aan procedures die gevolgd moeten worden bij reclame met zogeheten vergaande *medische* claims. Volgens de Consumentenbond moet dergelijke reclame ter [illegible] worden voorgelegd aan de Keuringsraad Aanprijzing Gezondheidsprodukten.

Pensioen voor Noriega

Ex-legerleider **Manuel Noriega** krijgt een maandelijks pensioen van de Panamese regering van ongeveer 2200 gulden. Noriega zit momenteel een gevangenisstraf uit van 40 jaar in de Verenigde Staten voor allerlei *drugsdelicten*.

Noriega's advocaat Ramiro Fonseca zei tegen verslaggevers dat de voormalige sterke man recht heeft op het pensioen omdat hij 27 jaar in het nationale leger heeft gediend. De regering keert een oude-dagsvoorziening uit aan iedereen die 25 jaar of meer bij de overheid heeft gewerkt. Noriega heeft volgens Fonseca nog 150.000 gulden tegoed van de autoriteiten in Panama-Stad. Na de Amerikaanse invasie van Panama in 1989 werd de voormalige legerleider opgepakt en wegens zijn illegale activiteiten veroordeeld in de VS.

Illegaal walvisvlees

Het **Internationale Walviscomité** (IWC) heeft besloten de handel in walvisvlees te beperken en aan strengere controle te onderwerpen. Het comité nam een resolutie aan, die bepaalt dat willekeurig *DNA-proeven* op walvisvlees kunnen worden genomen. Op deze manier hoopt het IWC de illegale handel in beschermde soorten tegen te gaan.

Milieu-activisten vertelden het IWC tijdens zijn jaarlijkse vergadering, in Dublin, dat het vlees van beschermde walvissen in Zuid-Korea en Japan voor bedragen wordt verkocht die oplopen tot meer dan 300 gulden per kilo.

Volgens het *Wereld Natuur Fonds* (WWF) is dankzij DNA-testen ontdekt dat er een bloeiende handel in vlees van illegaal gevangen walvissen bestaat tussen Japan, Taiwan en Zuid-Korea. Daarbij gaat het om 500 ton vlees per jaar, aldus het WWF.

Bisschop in de fout

Bisschop Hansjörg Vogel van Basel heeft vrijdag zijn ontslag aangeboden. Paus Johannes Paulus II heeft het ontslag met onmiddellijke ingang aanvaard. In een open brief bekent Vogel dat hij een vriendin heeft die zwanger is. De 44-jarige roomskatholieke bisschop was pas zestien maanden in functie.

In de brief aan de geestelijken en gelovigen in zijn bisdom schrijft Vogel dat de *druk* van het bisschopsambt hem tot de relatie heeft gebracht met de vrouw die hij van vroeger kende. "Deze verhouding heeft tot een zwangerschap geleid", aldus Vogel. Hij verwacht dat zijn ontslag in de rooms-katholieke kerk tot een nieuw debat over het celibaat zal leiden.

Lama besmet met open tbc

Bij een lama van een **dierenweide** in het Nederlandse Noordwijk is open tbc ontdekt. Het beest overleed twee weken geleden. Ook twee geiten die zijn besmet worden afgemaakt. De lama had *runder-tbc*, een vorm die ook voor mensen zeer besmettelijk is.

De omwonenden zijn gewaarschuwd en kunnen via een speciaal GGD-telefoonnummer informatie krijgen. Omdat er minimaal twee maanden zit tussen de besmetting en het uitbreken van de ziekte, is het nog onduidelijk of mensen zijn besmet. Het is zeer uitzonderlijk dat een lama open tbc heeft. Besmetting via de mens is niet uitgesloten.

Enige weken voor het overlijden van de lama was in het park ook al een exemplaar dood aangetroffen. Omdat bij dit dier geen vermoeden van besmetting bestond, verrichtte het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) geen onderzoek.

"Wij sluiten niet uit dat we alle dieren, ook de damherten, van dit gemeentepark moeten afmaken", meent J. Minderhoud, veterinair inspecteur van de Volksgezondheid.

Meteen nadat duidelijk werd dat de laatste lama mogelijk tbc had, is er een extra hek geplaatst tussen dieren en bezoekers. Ook staan in het park waarschuwingsborden. Uit een eerste test bij de verzorgers is duidelijk geworden dat zij niet besmet zijn. Bij omwonenden zijn ook nog geen symptomen van tbc ontdekt.

Diploma's bij Brandweer

■ ORANJESTAD — Bij de Brandweer Aruba hebben 21 personeelsleden met succes het examen voor brandwacht eerste klasse afgelegd. De opleiding nam vier maanden in beslag en werd gegeven door instructeurs van de Brandweer Aruba zelf. Op de foto de cursisten, samen met de instructeurs, brandweercommandant Juan Lopez en Gabi Werleman, de coördinator van de minister van Justitie.

Panter bijt peuter

Een panter uit **Burgers' Zoo** in Arnhem heeft woensdagmiddag de pink van een peuter van twee jaar afgebeten. Het Arnhemse kind moest opgenomen worden in het ziekenhuis. Directeur A. van Hooff van de dierentuin zei vrijdag dat er sprake is van een heel vervelend ongeluk, hoewel niemand gezien heeft hoe het precies gebeurd is.

Het kind was met een buurvrouw naar de dierentuin. Volgens deze vrouw zag het jongetje, dat bekend staat als zeer beweeglijk, kans om onder een afrastering door te kruipen. Hij liep naar het hok van de panter en stak zijn handje door het gaas. Op dat moment beet de panter zijn pink af.

De dierentuindirectie zal de veiligheidsmaatregelen bij de wilde-dierenverblijven naar aanleiding van het ongeluk bekijken. Volgens Van Hooff kan een ongeluk als dit echter nooit helemaal voorkomen worden.

Blauwe vlag voor veilig strand

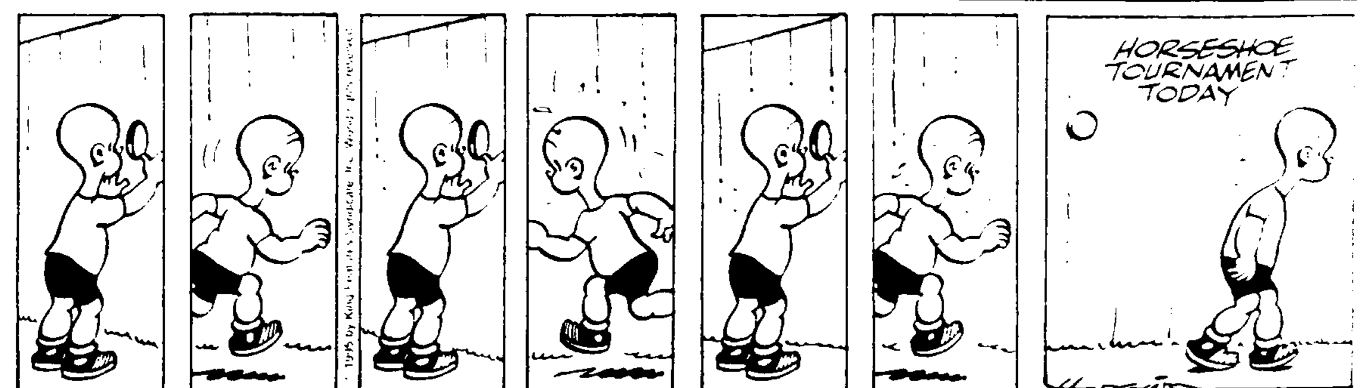
Wellicht een idee voor **Curaçao?** De Zeeuwse Commissaris van de Koningin, drs W. van Gelder, heeft deze week in Ouddorp aan 13 stranden en vijf havens de *blauwe vlag* uitgereikt. Dat is een internationale onderscheiding voor stranden en havens die hebben aangetoond veilig en schoon te zijn.

In heel Europa ontvangen in 18 landen 1157 stranden en ruim 400 havens deze onderscheiding. De toekenning geschiedt door de Europese Milieufederatie FEEE onder auspiciën van de Europese Unie. De vlag is slechts voor een jaar geldig.

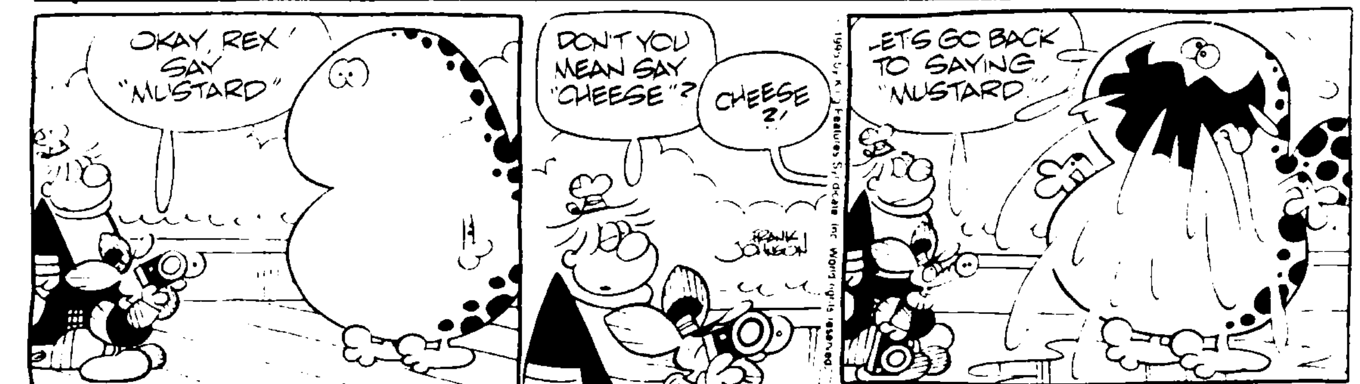
Het doel van de blauwe vlag-campagne is overheden en burgers ervan bewust te maken dat kust- en watersportgebieden groot belang hebben bij een schoon milieu. Het mogen voeren van een blauwe vlag kan een impuls betekenen voor recreatie en toerisme.

Om voor de vlag in aanmerking te komen, moet een strand onder meer zwemwater hebben van uitstekende kwaliteit, moet het worden schoongehouden en moeten er voldoende afvalbakken en toiletten zijn. Voor de havens geldt onder meer dat water en kade schoon moeten zijn, en dat er reddings- en blusmaterialen aanwezig zijn.

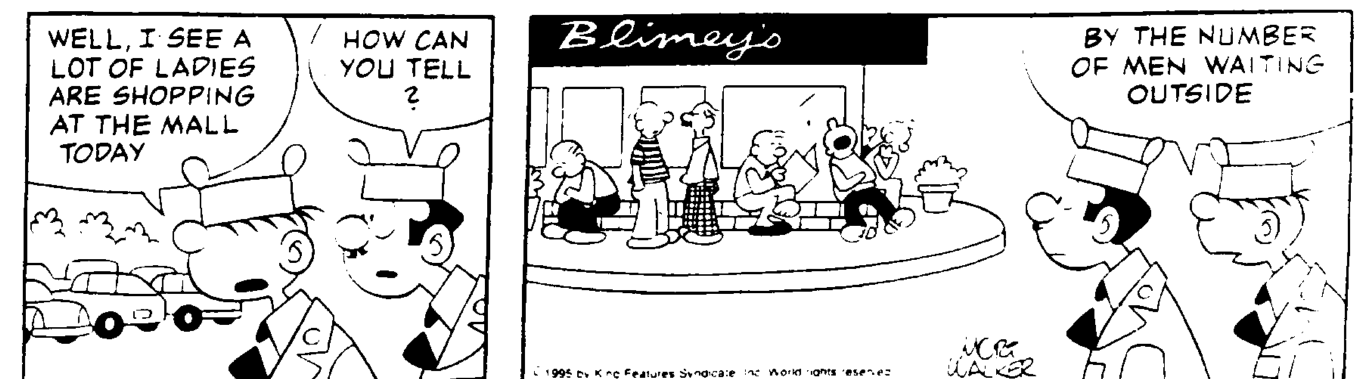
HENRY By Dick Hodgins

BONER'S ARK By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY By Mort Walker

REDEYE By Bill Yates & Mel Casson

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

11de Trekking **donderdag 1 juni 1995**

[illegible]

11de trekking op donderdag 1 juni 1995

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door M. M. Vitor namens de Procureur-Generaal, de getuigen en de Onderdirekteur van de Landsloterij,

De Onderdirekteur van de Landsloterij,

S. L. Capella

LANDSLOTERIJ NED. ANTILLEN

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
25522	7.500	22952	4.000	4003	2.000
25523	**1.000.000**	**22953**	**125.000**	**4004**	**90.000**
25524	7.500	22954	4.000	4005	2.000

EXTRA PRIJS	
4474	**20.000**

Getuigen:
J. Th. WILSON
O. I. NAHR

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—15.00 continu (maandag t/m vrijdag)
ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolas : 8.00—12.00 en 13.00—16.00
BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Drukkerij „De Curaçaosche Courant" N.V.

AGENDA

ARTSEN

VERENIGING VAN TANDARTSEN

dienstdoende arts 3-4 juni van 12.00-13.00 uur: **S. Gadargi, Caracasbaalweg 164. Tel.: 616665** Spoedgevallen page 310-0622.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST

3 juni 1995 vanaf 08.00 uur tot 5 juni 1995 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Sentro Mediko Sta. Rosa. Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen 677733 of 603609 b.g.g. 112, 696266 of 696337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Ten Holt-Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Oleana-Ayubi en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST

2 juni 1995 vanaf 17.00 uur tot 5 juni 1995 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Sentro Mediko Seru Fortuna. Tel.: 684122 of 689312; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen 617142 b.g.g. 112, 696266 of 696337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

3DE DISTRICT BANDABAO

2 juni 1995 vanaf 17.00 uur tot 5 juni 1995 om 07.00 uur:
Dokter Cummins, Sentro Mediko Barber. Tel.: 641658 of 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen 642855 b.g.g. 112, 696266 of 696337.**
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Tweed en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'

Santa Maria 17. tel. 682344/682947, 682412/682574. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Wachtzuster na 17.00 uur tel. 603661.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van 08.00-08.30/14.30-15.00 uur
- Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
- Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. **Sokudi: tel. 367824.**
- Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
- Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 671628; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur.
- **Inloopspreekuur** voor zuigelingen en kleuterzorg: vr. van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat; tel. 373582.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

Schottegatweg Noord 43. Tel. 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: elke do. van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: elke di. van 12.30-14.45 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

Zaterdag 3 juni:
Otrobanda: De Savaan, De Savaan 109-A. Tel.: 69770.
Punda: Vredenberg, Socratesstraat 3.
Zondag 4 juni:
Otrobanda: Union, Breedestraat 137.
Punda: Sta. Rosa, Sta. Rosaweg 56. Tel.: 377679/377650.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

Kantoor Gosieweg 15, tel. 692231/692232; open van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16, tel. 649422; open van 08.00-16.00 uur.
Wachtzuster vanaf 2 juni 17.00 uur t/m 9 juni 07.00 uur tel. 685381 of page 310-1179.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

Fontein 35, tel. 648077/648387; open van ma. t/m vr. van 07.00-17.00 uur.
Wachtzuster tel. 642798 of 601760.
Consultatiebureau diabetici: elke wo. van 09.00-11.00 uur. Voor informatie tel.: 648077.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**
Artsendienst Bandabou:	**641658**
SOS-lijn (psych. hulp):	**127**
RCC (nood op zee):	**637911**
Dierenasiel:	**654300**
Dierenartsdienst:	**614000**
Thorax Centrum:	**685917**
Medisch Centrum Blaauw: (24 uur bereikbaar)	**695505 695547**
Fundashon Lechi di Mama:	**672289 375628 375023**

VERLOF BEGRAFENIS

(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 3 juni:
R. Martines, Mahoema Kaya H-337.
zondag 4 juni:
S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP

(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel. 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op ma. en vr. van 14.00-16.00; di. t/m do. van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op wo. van 13.00-15.00 uur.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA: zo.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BOCA SAMI (San Michiel): za.: 18.00 uur; zo.: 08.00 uur.
BARBER (H. Joseph): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT (O.L. Vrouw van Lourdes): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): za.: 18.30 uur; zo.: 09.00 en 11.30 uur.
COROMOTO (O.L. Vrouw van Coromoto): za.: 19.00 uur; zo.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): za.: 19.30 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zo.: 10.00 en 19.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): za.: 19.00 uur; zo.: 11.00 en 18.00 uur.
LAGOEN (H. Johannes); zo.: 10.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): ma. t/m za.: 08.00 uur; zo.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zo.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
St. Ana (St. Anna, basiliek): zo.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia (H. Familie): zo.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (O.L. Vrouw van de Rozenkrans, kathedraal): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
STA. MARIA (Maria van altijd durende bijstand): za.: 18.30 uur; zo.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
STA. ROSA (Santa Rosa de Lima): za.: 18.30 uur; zo.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SERU FORTUNA (San Martines de Porres): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (St. Franciscus): zo.: 17.00 uur.
SOTO (St. Antonius): za.: 19.00 uur; zo.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): za.: 07.00 en 19.00 uur; zo.: 08.00, 10.00 (charismatica), 18.00 en 19.00 uur (Ned).
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): za.: 18.00 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA (H. Geest): zo.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30 uur.
WILLIBRORDUS (St. Willibrordus): za.: 19.00 uur; zo.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): za.: 18.30 uur; zo.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): za.: 18.30 uur; zo.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg (Mundo Nobo): za. 19.00 uur zangdienst; zo. 09.30 uur preekdienst.
Emmy Berthold kleuterschool (Suffisant): zo. 18.00 uur dienst (Pap).

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church (Oranjestraat 111): 09.30 uur Pinksteren. **Gezamenlijke dienst in Hòfi Brakkeput.**
Fortkerk (Fort Amsterdam): 09.30 uur Pinksteren. **Gezamenlijke dienst in Hòfi Brakkeput.**
Emmakerk (Barentslaan 11): 09.30 uur Pinksteren. **Gezamenlijke dienst in Hòfi Brakkeput.**

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA

zo. om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n (tel.: 681922).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK

zo. om 10.30 uur - Kaya G Mahuma 439.

* * * * * * * * * * * * * * * *

AMIGOE
Colofon

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
telefoon (10 lijnen): 672000
Scherpenheuvel z/n of postbus 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
ABN-Amrobank rek. nr.: 11-07-313
Maduro & Curiel's Bank rek. nr.: 874.825.10

Directie:
fax: 674084
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding
Sheila Rhodes (secretaresse)

Redactie:
fax: 674744
hoofdredacteur N. Hendrikse
chef lokale redactie Hennie Harinck

overige leden redactie:
Theo Dol
Toon van Dongen,
Jeroen Heuvel
Marjo Nederlof,
Marius Noort,
Ronnie Rens jr.,
Sonia Tjin-Kon-Fat
Lulu Jimenez (secretariaat),
Solange Isselt (opmaak)
Ronny Smiet (fotograaf)

Advertentie-afdeling
fax: 674524
acquisitie: Viola Bernardus en Jolène Hollander
aanname advertenties: maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Eileen Clemencia (Aruba)

Correspondenten:
Bonaire: Hubert Linkels - tel. 07-8627
Nederland: Jeannette van Ditzhuijzen

Persagentschappen: ANP en AFP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers. Foto's: AFP

Drukkerij: Rotaprint nv.

TV TeleCuraçao TDS

SATURDAY EVENING — JUNE 3, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
8 TELE CURACAO	Rescue 911		Telenotisia		Wega di Number Kòrsou 9.05 Cocktail Turistiko		Eurovisie Songfestival			
71 TBN	James Kennedy		In Touch		Hour of Power (CC)		Carman	Ricky Skaggs	Pat Boone	John Jacobs
73 A&E	Home Again	Home Again	Movie ★★★ 'Colors' (1988, Drama) Sean Penn, Robert Duvall, Maria Conchita Alonso. A veteran cop clashes with his rookie partner amid gang violence in Dennis Hopper's portrait of urban warfare.					Best of Comic Relief Tom Hanks, Sally Field, Damon Wayans. (R)		Caroline's Comedy Half Hour Lew Schneider, Thea Vidale. (R)
75 CBS	Paid Program	Paid Program	Dr. Quinn, Medicine Woman 'Cattle Drive' Matthew inherits a herd of cattle after Olive dies and the townspeople help him drive them to Colorado Springs. (R) ∩ (Part 1 of 2) (CC)		Children's Miracle Network Telethon Marie Osmond, John Schneider, Marilyn McCoo, Merlin Olsen, Mary Hart and Mary Lou Retton host the annual fund-raiser from Disneyland in Anaheim, Calif. May include local coverage.				News	Children's Miracle Network Telethon
77 ABC	News	Views Scheduled: profile of sculptor Mark Di Suvero.	Me and the Boys ∩ (CC)	Bringing Up Jack ∩ (CC)	Movie 'From the Secret Mixed-Up Files of Mrs. Basil E. Frankweiler' (1995, Mystery) Jean Marie Barnwell, Lauren Bacall, Devon Gummersall. Premiere. A young runaway discovers a mysterious secret while she and her brother hide out in an old museum. ∩ (CC)				News	Movie ★★ 'The Wiz' (1978, Musical) Diana Ross, Michael Jackson, Nipsey Russell.
79 CNN	Pinnacle (R)	Travel Guide (R)	Global View	World Business This Week	Style	Science and Technology Week (CC)	Larry King Weekend		Both Sides	Evans & Novak
81 ESPN	Cycling Giro D'Italia. (Same-day Tape)	Soccer Copa do Brazil – Teams to Be Announced. (Taped)				Stanley Cup Playoffs Conference Final Game 1 – Teams to Be Announced. (Tape Delay)				
83 CINE	(6:00) Pelicula ★★½ 'Socios Enamorados' (1992) Eugene Levy, Linda Kash. Diseñadores de trajes de baño divorciados se enteran de que siguen legalmente casados.		Pelicula ★★ 'Life Stinks' (1991, Comedia) Mel Brooks, Lesley Ann Warren, Jeffrey Tambor. Un hombre adinerado pasa un mes en el barrio pobre en el cual intenta comprar.			(:45) Pelicula ★★★ 'Una Pasion Otoñal' (1990, Drama) Susan Sarandon, James Spader, Eileen Brennan. Un joven viudo se enamora de una mesera mayor y tiene que enfrentar las diferencias entre las dos realidades.				Pelicula ★★ 'Imaginacion Fatal' (1991) Morgan Fairchild, Joe Regalbuto.
85 NBC	Paid Program	Paid Program	Children's Miracle Network Telethon (Joined in Progress) Marie Osmond, John Schneider, Marilyn McCoo, Merlin Olsen, Mary Hart and Mary Lou Retton host the annual fund-raiser from Disneyland in Anaheim, Calif. May include local coverage.						News (CC)	Saturday Night Live (R) ∩ (CC)
87 TOON	June Wedding: The Reception June wedding festivities continue.						Bugs & Daffy		2 Stupid Dogs	2 Stupid Dogs
89 TBS	(:05) Major League Baseball Houston Astros at Atlanta Braves. From Atlanta-Fulton County Stadium. (Live) (CC)						(:05) Movie ★★ '10 to Midnight' (1983, Suspense) Charles Bronson, Lisa Eilbacher, Gene Davis. Time Approximate. A veteran cop is forced to go outside the law when a deranged killer escapes punishment through a legal loophole.			
91 LIFE	(6:00) Movie ★½ 'Disorderlies' (1987) The Fat Boys, Ralph Bellamy. An elderly millionaire's greedy nephew hires three bumbling nursing-home orderlies to drive the old man to his grave.		Movie ★★½ 'Cry in the Wild: The Taking of Peggy Ann' (1991, Drama) David Morse, Megan Follows, David Soul. A lovesick recluse leads more than 2,000 policemen and volunteers on one of the largest manhunts in Pennsylvania history.				Designing Women 'Heart Attacks' ∩ (CC)	Designing Women Mary Jo and Suzanne become romantic rivals while on a cruise ship.	Pair of Jokers: Margaret Cho & Bobby Collins	Girls' Night Out 'Louise DuArt: The Mouth That Roared' Stand-up comedy. (R)
93 TNT	(6:00) Pelicula ★★½ 'Poor Little Rich Girl: The Barbara Hutton Story' (1987, Biografia) (Parte 2 de 2) Farrah Fawcett, James Read, Bruce Davison.		Pelicula ★★ 'Cimarron' (1961, Oeste) Glenn Ford, Maria Schell, Anne Baxter. Un inmigrante y una vagabunda se casan e intentan dominar la frontera americana en la Oklahoma de 1889.					(:35) Pelicula ★★½ 'Como Robar el Mundo' (1968, Aventura) Robert Vaughn, David McCallum, Barry Sullivan. Solo y Kuryakin investigan la desaparicion de varios lideres mundiales prominentes. De 'The Man From U.N.C.L.E.'		
95 SUR	Que Vacilon		El Show de Luisito y Anthony		Risas y Salsa		Taller San Miguel	Show Business	Veinticuatro Horas	
97 PPV	(5:00) Movie ★★★½ 'Quiz Show' (1994) John Turturro. ∩ 'PG-13' (CC)	Movie ★★½ 'The Little Rascals' (1994, Comedy) Travis Tedford, Bug Hall, Brittany Ashton Holmes. Girl-hater Spanky is angry when Alfalfa falls for Darla in this feature-length adaptation of the 'Our Gang' comedies. ∩ 'PG' (CC)			Movie ★★½ 'Terminal Velocity' (1994, Adventure) Charlie Sheen, Nastassja Kinski, Christopher McDonald. A skydiver is pulled into a deadly game of espionage when he attempts to clear his name in the death of a student. ∩ 'PG-13' (CC)				Movie ★★★½ 'Quiz Show' (1994) John Turturro. A scandal rocks 1950s America when a former game-show champion admits he was given the answers. Based on a true story. (CC)	

SUNDAY EVENING — JUNE 4, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
8 TELE CURACAO	Telesuerte		Telenotisias	Shete Dia	Rikesa Universal		Sunday Night Movie: Opposites Attracts			
71 TBN	E.V. Hill	Jack Hayford		Eddie Long	Kenneth Copeland		Praise the Lord			
73 A&E	Ancient Mysteries 'Valley of the Kilns' Australian archaeologists unearth ancient kilns. (R)		Knights and Armor The story of knights is reconstructed, including tournaments with the pageantry characteristic of the Middle Ages. (R)				Civil War Journal 'War Crimes: The Death Camps' The Civil War was riddled with cases of inhumane treatment toward prisoners of war. (R)		Caroline's Comedy Hour Comics: Geoff Brown, Dave Fitzgerald, Ron Gallop, Sarah Silverman, Jim McDonald. Host: Richard Jeni. (R)	
75 CBS	60 Minutes ∩ (CC)		Wright Verdicts 'The Eyes of God' Wright is asked to provide some divine intervention when a feminist nun is charged with murdering a priest. ∩ (CC)		Tony Awards From the Minskoff Theatre in New York City, the 49th annual presentation of the American Theatre Wing's Antoinette Perry Awards, honoring excellence on the stage. (Live) ∩ (CC)				News	Andy Griffith 'Tape Recorder' Opie disobeys Andy and tape-records a bank robber's confession.
77 ABC	America's Funniest Home Videos (R) ∩ (CC)	America's Funniest Home Videos (R) ∩ (CC)	Lois & Clark: The New Adventures of Superman 'The Prankster' When Lois receives mysterious gifts, she and Clark link them to the creation of a nuclear weapon. (R) ∩ (CC)		Movie ★★★ 'Dick Tracy' (1990, Adventure) Warren Beatty, Charlie Korsmo, Glenne Headly. Detective Tracy tries to juggle relationships with an orphan and Tess Trueheart while battling an army of gangsters. ∩ (CC)					(:17) News
79 CNN	(6:30) Late Edition	Showbiz This Weekend (R)	World Business This Week	Global View	World Business This Week (R)	Travel Guide (R)	CNN Presents		World News	Showbiz This Weekend (R)
81 ESPN	NBA Basketball Playoffs Eastern Conference Final Game 7 – Indiana Pacers at Orlando Magic. If necessary, from Orlando Arena. (Live)					Cycling Giro D'Italia. (Same-day Tape)		Major League Baseball Oakland Athletics at Baltimore Orioles. From Oriole Park at Camden Yards. (Tape Delay)		
83 CINE	(6:00) Pelicula ★½ 'Muchacho de Azul' (1986, Biografia) Nicolas Cage. La historia del remero canadiense del siglo XIX, Ned Hanlan, el cual se convirtio de contrabandista en campeon.		Pelicula ★★½ 'Susurros en la Obscuridad' (1992, Suspenso) Annabella Sciorra, Jamey Sheridan, Anthony LaPaglia. El amorio de una psiquiatra conducen a asesinato.			(:45) Pelicula ★★ 'The Vanishing' (1993, Suspenso) Jeff Bridges, Kiefer Sutherland, Nancy Travis. Un joven obsesionado se embarca en una búsqueda intensa de tres años por su novia secuestrada.				(:45) Pelicula ★★★★ 'Persecucion y Asesinato de Jean-Paul Marat' (1967)
85 NBC	NBA Basketball Playoffs Eastern Conference Final Game 7 – Indiana Pacers at Orlando Magic. If necessary, from Orlando Arena. (Live) (CC)					John Larroquette 'Acting Alone' (R) ∩ (CC)	World Wrestling Federation Wrestlemania XI: The Special From Hartford, Conn., Bam Bam Bigelow battles Lawrence Taylor and Diesel tangles with Shawn Michaels. Taped April 2. ∩ (CC)		News (CC)	(:35) Paid Program
87 TOON	(:10) Movie ★★★ 'Gulliver's Travels' (1939, Fantasy) Animators Max and Dave Fleischer's adaptation of Jonathan Swift's classic about a shipwrecked Englishman in Lilliput.				Butter Battle Book	Moxy	Flintstones (CC)	Jetsons	Wait Till Your Father Gets Home	Wait Till Your Father Gets Home
89 TBS	Movie ★★½ 'Delta Force 2' (1990, Adventure) Chuck Norris, Billy Drago, Bobby Chavez. An American colonel and his elite Marine unit head south to bring a sadistic Latino drug czar to justice.				National Geographic Explorer Fire and thunder in the tallgrass prairie; explorer Dr. Robert Ballard investigates the last voyage of the Lusitania. (CC)				Network Earth	Paid Program
91 LIFE	(6:00) Movie ★★★ 'JFK: Reckless Youth' (1993) Patrick Dempsey. Based on Nigel Hamilton's best seller about the life of John F. Kennedy from age 3 to his nomination for Congress.		Movie ★★★ 'JFK: Reckless Youth' (1993, Biography) (Part 2 of 2) Patrick Dempsey, Terry Kinney, Loren Dean. Kennedy is declared a hero after the PT 109 incident and later tries for the Democratic nomination to Congress.				Commish 'Stoned' Tony and Cyd clash over the best way to catch the carjackers who took Tony's car at gunpoint; Tony suspects his surgeon is really the 'Human Chameleon.' ∩ (CC)		Barbara Walters: Interviews of a Lifetime Interviews with Joan Rivers and Michael J. Fox. (R) (CC)	
93 TNT	(6:00) Poor Little Rich Girl: The Barbara Hutton Story La vida de la heredera de Woolworth, Barbara Hutton. (Parte 3 de 3)		Pelicula 'The Good Old Boys' (1995, Oeste) Tommy Lee Jones, Terry Kinney, Frances McDormand. Un vaquero está dividido entre la mujer que le ama y el amor por un estilo de vida que está desapareciendo.				(:15) Pelicula ★★★½ 'Dos Mujeres' (1961, Drama) Sophia Loren, Jean-Paul Belmondo, Raf Vallone. Durante la Segunda Guerra Mundial, una mujer y su hija de 13 años son atacadas y violadas por un grupo de alemanes.			
95 SUR	Risas y Salsa		Uno Más Uno		Panorama				Peor es Nada	
97 PPV	(6:30) Movie ★★ 'The Road to Wellville' (1994, Satire) Anthony Hopkins, Bridget Fonda, Matthew Broderick. In 1907 Michigan, a husband and wife subject themselves to a doctor's strange regimen of enemas, celibacy and yogurt. ∩ 'R' (CC)				Movie ★★★½ 'Quiz Show' (1994, Drama) John Turturro, Rob Morrow, Ralph Fiennes. A scandal rocks 1950s America when a former game-show champion admits he was given the answers. Based on a true story. ∩ 'PG-13' (CC)					Movie ★★½ 'Terminal Velocity' (1994) Charlie Sheen. ∩ 'PG-13' (CC)

TDS

SUNDAY JUNE 4, 1995

8:00 A.M. 85 **NBC Today Scheduled:** former governor of Texas, Ann Richards. ∩ (CC)
9:00 A.M. 77 **ABC Good Morning America/Sunday** (CC)
79 **CNN Larry King Weekend** (R)
11:30 A.M. 95 **SUR Cara a Cara**
5:30 P.M. 79 **CNN Pinnacle**
6:00 P.M. 79 **CNN Evans & Novak**
4:30 A.M. 77 **ABC Oprah Winfrey** From 1993: people's stories about once-in-a-lifetime loves that were lost. On location in Madison County, Iowa. (R) (CC)

MONDAY JUNE 5, 1995

7:00 A.M. 75 **CBS This Morning Scheduled:** actress Kim Zimmer ('Guiding Light'); winners from last night's Tony Awards; TV Guide summer preview issue. (CC)
77 **ABC Good Morning America Scheduled:** a look at Disney's 'Pocahontas'; actor Red Buttons; best television commercials of 1994. (CC)
85 **NBC Today Scheduled:** author Calvin Trillin; curing headache pain; marriage (Part 1 of 2). ∩ (CC)
7:30 A.M. 79 **CNN Crossfire** (R)
8:00 A.M. 91 **LIFE What Every Baby Knows: The First Three Years** Single mothers make decisions to gain their independence and autonomy. (R)
9:00 A.M. 75 **CBS Maury Povich Scheduled:** people who feel responsible for the deaths of loved ones. (CC)
77 **ABC Live – Regis & Kathie Lee**
79 **CNN Larry King Live**
85 **NBC Montel Williams** From February: Teen-age girls discuss picking up men in bars. (R)
10:00 A.M. 75 **CBS Marilu** From 1994: author Jackie Collins, actors Jackee Harry ('Sister, Sister') and Finola Hughes ('Blossom'). (R)
77 **ABC Rolonda** From February: business owners who require their employees to have large breasts. (R)
85 **NBC Leeza** ∩
11:00 A.M. 77 **ABC Mike & Maty Scheduled:** actor David Hasselhoff; music group Bloodline; exercise tips. (CC)
85 **NBC Donahue** ∩ (CC)
3:00 P.M. 79 **CNN Larry King Live** (R)
85 **NBC Rolonda** From February: business owners who require their employees to have large breasts. (R)
4:00 P.M. 77 **ABC Oprah Winfrey** (CC)
10:00 P.M. 95 **SUR Jaime Bayly en Vivo**
11:35 P.M. 75 **CBS Late Show Scheduled:** actress Nicole Kidman, singer Jose Carreras, 7-year-old hockey enthusiast Jenna Belcher. ∩ (CC)
85 **NBC Tonight Show Scheduled:** actress Courteney Cox, comic Louie Anderson, music group 4 Runner. ∩ (CC)
12:37 A.M. 85 **NBC Late Night Scheduled:** actor William Shatner, author Fran Lebowitz, music group General Public. ∩ (CC)
1:36 A.M. 85 **NBC Later Scheduled:** singer Donna Summer. ∩
1:37 A.M. 75 **CBS Late Late Show** ∩ (CC)
4:30 A.M. 77 **ABC Oprah Winfrey** (CC)

Message Service N

: 654040 / 41

OW!

050

24 hrs ... nformation

... in Audiotext information, the ...

... Pages.

... most businesses advertise in the Yellow ...

... do the ta...

... in the CBI Hotline Directory.

... and designed according to your giv...

... our firm's products and services - 24 ...

... languages: English, Spanish, Dutch ...

... talking ...

... from callers, accept reservation etc. ...

... chure, price list, offer, document or p...

... All this - 24 hours a day, without an...

... time.....

... what you are currently paying for adver...

... media. With the ... our ad is not only visible, but it ...

We are current... in the '96 Directory

... day inform... fax on demand dial 173 - 105...

... and our friendly ... sales staff, are ready to hel...

... not the ... for the regular yellow ...

THE TALKI... PAGES!!!!

NAPA

Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEW

Verweerde keramiek van Abath

REPORTAGE

Het muzikaal concept van Dandaré

door Theo Dol

DE GENERAAL

Commandant Zeemacht Van Kappen:

'Er gaan heel veel drugs over zee'

In de kamer met veel messing en mahonie, schilden van marineschepen, vechtpetten, een antieke scheepsklok en uitzicht op het Schottegat vindt het gesprek plaats. Brigadegeneraal Van Kappen, in wit tropen-uniform, heeft het druk. Zijn afscheid als commandant van de Zeemacht Caribisch Gebied komt eerder dan verwacht: op 20 juni wordt hij op het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York verwacht.

Met zijn benoeming tot militair adviseur van VN-secretaris-generaal Boutros Ghali is Van Kappen 'erg verguld'. "Dat had ik in mijn stoutste dromen niet durven dromen." Over de invulling van de functie kan hij nog niet veel zeggen. "Dat zal ik in New York wel precies uitvissen."

Het zal in elk geval een leven met veel reizen worden. "Wat ik van Joegoslavië weet, weet ik ook alleen maar uit de kranten. Dus ik zal daar moeten praten met de mannen die de leiding hebben. Datzelfde geldt voor Ruanda en Burundi en andere plaatsen. De rol van de Verenigde Naties op dat gebied is sterk veranderd en het aantal peace keeping operaties is explosief gestegen. Er zijn zo'n zeventigduizend Blauwhelmen actief in de wereld. De organisatie van de VN zelf maakt een hele ontwikkeling door. Ook intern, in New York, moet het een en ander worden aangepast."

De val van de Berlijnse muur heeft de wereld veranderd, vindt Van Kappen. "Het is allemaal wat onvoorspelbaar geworden. Daarvóór was meer te voorzien waar het conflict zou zijn en met wie. De laatste jaren hebben we gezien dat er overal in de wereld kleine brandhaarden ontstaan door het wegvallen van het evenwicht. In feite is er een heel nieuwe veiligheidssituatie ontstaan."

Geldt dat ook voor het Caribisch gebied?

"Het Caribische gebied is ook niet ontkomen aan die nieuwe situatie. De defensie is gericht op verdediging tegen een externe agressor en volgens artikel 3 is dat een Koninkrijksaangelegenheid. Dus de reden dat we hier zitten, is artikel 3. Vroeger had je de Sovjet-Unie die belangstelling had voor het Caribisch gebied, ik noem Cuba. Maar die dreiging is natuurlijk een stuk minder geworden. Dus de externe dreiging - militair gezien - is eigenlijk weggevallen."

"Dus waarom nog Nederlandse troepen hier handhaven, kan je je afvragen. De reden daarvoor is simpel: we zitten in een behoorlijk instabiel gebied - snel groeiende bevolking, economieën die zich ongunstig ontwikkelen, een enorme druk op jonge democratieën. Er zijn veel revolutietjes geweest, **het is een potentieel instabiel** gebied. Kijk maar eens naar de grote overbuurman. Daar heb ik al drie kleine coups zien gebeuren."

"Maar er is nog iets anders aan de hand. De gunstige ligging van de Antillen op de zeevaartverbindingen tussen de Zuid-Amerikaanse landen en Europa en de goede infrastructuur op het gebied van transport, verbindingen en financiën is allemaal heel positief, maar tevens ook het probleem. Het is een ideale uitvalsbasis voor de georganiseerde criminaliteit om de Antillen en Aruba als doorvoer te gebruiken; niet alleen voor drugs, maar ook voor wapens en chemische middelen. Dat is niet de schuld van de Antillen of Aruba, maar het is wel een feit; je moet je ogen er niet voor sluiten."

> *Dit is een potentieel instabiel gebied. Kijk maar eens naar de grote overbuurman. Ik heb daar al drie kleine coups zien plaatsvinden.*

Het handhaven van Nederlandse troepen ziet Van Kappen als 'een afweer tegen allerlei gewapende avonturen'. "Het hoeft geen grootscheepse aanval te zijn. Maar als deze eilanden onbeschermd zouden zijn, zou het heel aantrekkelijk zijn voor bepaalde groeperingen om een gewapend avontuur te beginnen."

VEILIGHEIDSBELEID

"Er is een druk op het defensie-apparaat om een breder veiligheidsbeleid te voeren dan tot nu toe het geval is. In de politiek is daar een bredere visie op gekomen", aldus Van Kappen. "Veiligheid is meer dan alleen maar militaire veiligheid. Het milieu, het onbelemmerd functioneren **van bestuurlijke en politie**ke organen heeft ook te maken met veiligheid. En ook het bestrijden van criminaliteit."

"De defensie moet zich dus gaan bezighouden met andere aspecten van veiligheid dan alleen het militaire. Het beste voorbeeld is een kustwacht. Die waakt voor een groot deel over de economische veiligheid: tegen olielozingen, overbevissing. Het feit dat de kustwacht er gaat komen en de rol die defensie daarin gaat spelen is een teken dat het defensie-apparaat gebruikt wordt in die bredere visie."

"Het defensie-apparaat heeft de structuur en de middelen. Het zou zonde zijn om die niet te gebruiken. In een tijd van krimpende budgetten is het geen aantrekkelijke optie om daarnaast nog een heel andere structuur op te zetten. Vandaar dat de militairen ook andere taken op zich nemen. En dat is wat we hier in de Antilllen ook merken.

"In het verleden heeft de Marine hier militaire bijstand verleent. Dat is meer handelen per incident. De kustwacht waar de Marine een belangrijke rol in hoopt te spelen, is een permanente vorm van bijstand."

In de politieke en juridische inbedding van de kustwacht wil Van Kappen 'zich nadrukkelijk niet mengen'. "Ik hoop dat men eruit komt en dat we aan de slag kunnen met het formeren van een kustwacht."

De voorbereidingen voor de kustwacht gaan intussen door. 'Als de politiek eruit is, moet het niet zo zijn dat wij nog moeten beginnen'. De Marine is bezig met de opzet, exploitatie en regeling van de rechtspositie - 'die is vrij complex' - van het personeel dat erbij betrokken wordt. "Dat is een proces dat veel tijd kost. Daar zijn we volop mee bezig in de hoop dat als de politiek het licht op veilig zet, wij weten hoe het eruit moet zien."

Later in het gesprek zegt Van Kappen nadrukkelijk dat de Marine uit gaat van een *groeimodel*. "We beginnen met wat we nu hebben en groeien binnen drie jaar toe naar een volwaardige organisatie."

Het wordt een 'separate organisatie die onder de Marine hangt'. De organisatie zal bestaan uit 160 tot 165 man; veel functies zullen aanvankelijk vervuld moeten worden door marinepersoneel. "Maar het streven is om op termijn zoveel mogelijk van die functies te laten vervullen door Antillianen en Arubanen." Uiteindelijk zullen er maar 24 functies in handen van de Marine blijven.

De commandant Zeemacht is dus de hoogste baas bij de kustwacht. En dat is maar goed ook volgens Van Kappen, want hij is tevens *Commander Task Group four point four*. "Dat betekent dat hij in het grote spel in het Caribisch gebied, samen met de Amerikanen betrokken is bij het opsporen van drugstransporten."

> *De gunstige ligging van de Antillen is een ideale uitvalsbasis voor de georganiseerde criminaliteit. Dat is niet hun schuld. Maar je moet je ogen niet sluiten voor de werkelijkheid.*

In de Amerikaanse organisatie neemt de Koninklijke Marine het oostelijk deel van het Caribisch gebied voor zijn rekening. Het betreft hier operaties op volle zee, waar het internationale zeerecht geldt. Maar niet in de territoriale wateren. ~"Daar mogen wij niet komen. Maar het drugstransport begint en eindigt altijd in territoriale wateren. Dus de kustwacht vult dat gat. En dat is het goed dat die operaties door dezelfde man worden gecoördineerd."

Er zijn volgens Van Kappen afspraken met de kustwachten van Venezuela, Trinidad, Tobago en Barbados. 'Wij hebben ook de communicatiemiddelen. Wij kunnen nu al met ze praten'.

Hij geeft toe dat de Marine nu niet veel kan doen met die informatie. "Op grond van de huidige regeling kunnen we alleen maar detecteren en monitoren en de informatie doorgeven aan de lokale autoriteiten. Maar die hebben beperkte middelen."

DRUGS OVER ZEE

Er gaan heel veel drugs over zee, volgens Van Kappen. "Er zijn twee trends. Een trend is dat een heel stuk over land gaat - door Venezuela heen via de rivieren. Ergens bij Trinidad komt het naar de kust toe. Via *island hopping* gaat het van territoriaal water naar territoriaal water. Voor ons is dat heel moeilijk te onderscheppen. Voor de Venezolanen is het een geweldig probleem, dat transport door de bush, de jungle en over de rivieren. Regelmatig zijn er incidenten waarbij Venezolaanse militairen omkomen."

"De andere route is dat er gedropt wordt met vliegtuigen. Daar kiest men gebieden voor uit die complex zijn. Neem bij voorbeeld Sint Maarten, daar zijn de territoriale wateren voor de helft Frans. Dan heb je Saba, dat is Antilliaans. Binnen gezichtsafstand ligt Anguilla, dat is Brits. Iets verder liggen wat kleine eilandstaatjes. Dus als je een lading kwijt wil, moet je het daar doen. Iedereen staat naar elkaar te kijken: wie is bevoegd om wat te doen?"

Om het probleem aan te pakken is het zaak zoveel mogelijk bilaterale contracten te sluiten, met name om te kunnen opereren in elkaars territoriale wateren, 'om het verstoppertje spelen in elkaars wateren een halt toe te roepen'.

Volgens Van Kappen wordt er '-intensief' gesproken met de Fransen, Britten en Amerikanen en Venezolanen. Maar hij geeft te kennen dat het niet een-twee-drie geregeld kan worden. "Deze zaken liggen gevoelig. Het raakt aan de autonomie, aan de jurisdictie van een kuststaat."

Behalve over drugs, gaat het overleg ook over het milieu, olielozingen op zee -'het plotten waar het spul naar toe drijft'- overbevissing van de Sababank, het afstemmen van het beleid voor de visserijsectoren, over het smokkelen van wapens en illegalen. "Als je het niet met elkaar coördineert, word je tegen elkaar uitgespeeld."

Van Kappen zal de Antillen 'met een schuin oog' blijven volgen in zijn nieuwe functie. Meer om emotionele dan professionele redenen. "Ik ben geboren in de tropen (Indië voor het Indonesië werd) en ik voel me heel goed thuis in de tropen."

"Ik zal de Antillen wel missen. Mijn oudste zoon is hier geboren. Ik heb hier bij elkaar tien jaar gewerkt en daar ligt een deel van je ziel in. Ik neem toch wel met weemoed afscheid."

Mijmerend: "Commandant van de Zeemacht is eigenlijk een merkwaardige functie. Je bent met de gouverneur de enige Koninkrijksfunctionaris. Je hebt te maken met drie regeringen, met twee gouverneurs, met twee procureurs-generaal. Je zit ver weg van het moederland, dus je probeert in Den Haag zo goed mogelijk het Antilliaanse en Arubaanse gevoel neer te leggen en anderzijds moet je hier weer de vertaalslag maken van wat er in Nederland wordt gedacht. Ik heb veel gehad aan de gouverneur, een fantastisch man. Ook die in Aruba, trouwens. Daarnaast moet je een toko runnen van 1200 man met schepen, vliegtuigen en mariniers en ben je ook nog eens huisbaas van zo'n 200 woningen."

Eindredactie: Norbert Hendrikse, opmaak Solange Isselt

Koloniaal verleden achtervolgt Spanje

Ik weet dat ik ga sterven, elke nacht is als een jaar. De Spaanse regering moet me komen halen voordat ze me gaan vermoorden."

Deze noodkreet slaakte Severo Moto, de gevangen genomen oppositieleider van het Afrikaanse landje Equatoriaal-Guinea, de voormalige Spaanse kolonie tussen Kameroen en Gabon waar zo'n 350.000 mensen wonen. Moto bevindt zich in de beruchte Black Beach-gevangenis in de hoofdstad Malabo. Hij zou ernstig ziek zijn en lijden aan malaria.

Moto zit opgesloten in een cel van een meter breed en drie meter lang. In dezelfde cel zat ooit Francisco Macias Nguema, de eerste president van Equatoriaal-Guinea na de onafhankelijkheid van Spanje in 1968. Macias ontpopte zich al snel als dictator en de helft van de bevolking vluchtte het land uit. Macias' neef, Teodoro Obiang Nguema, hoofd van de Nationale Garde, zette zijn oom af en liet hem fusilleren.

De Spaanse krant El Mundo smokkelde het interview met Moto de gevangenis uit. Moto smeekte premier Gonzalez om hulp, maar een dag later verbaasde Moto iedereen met een verklaring voor de nationale radio, dat alle publikaties over hem in Spanje vals waren. Hij had zijn excuses aan de regering van Teodoro Obiang aangeboden en zei dat de omstandigheden in de gevangenis de afgelopen decennia aanmerkelijk verbeterd waren. Moto, die ook onder Macias gevangen heeft gezeten, zei dat hij zelfs domino mocht spelen.

"Ik snap er niets meer van", reageerde Moto's vrouw die in Spanje leeft. Pas geleden had ze nog een gesprek met premier Gonzalez gehad. De premier, koning Juan Carlos en oppositieleider Aznar drongen er tevergeefs bij sterke man Obiang op aan Moto vrij te laten. Algemeen overheerst de indruk dat de oppositieleider onder sterke druk is gezet om zijn woorden in te slikken. Vice-president Armengol Engonga Ondo van Moto's Progressieve Partij zei woensdag dat de verklaring alleen kan zijn afgelegd 'met het pistool in de nek'. De meeste leden van de PP wonen in Spanje.

STAATSGREEP

Moto werd opgepakt, omdat hij volgens het heersende regime een staatsgreep wilde plegen en Obiang wilde afzetten. Deze reden is al eerder gebruikt om oppositieleiders op te pakken of te verbannen. Zo werd Moto's voorganger José Luis Jones tot dertig jaar cel veroordeeld, nadat hij Obiang opriep een meerpartijenstelsel in te voeren.

Volgens Obiang's regime zou de oppositieleider bij de geplande staatsgreep hebben gerekend op de steun van Spanje en de Verenigde Staten. Maar waarnemers geloven dat de huidige militaire machthebber van Moto afwilde. De oppositieleider zou namelijk de grootste concurrent zijn van Obiang bij de presidentsverkiezingen van volgend jaar. Naast Moto zitten ook 13 hoge militairen gevangen wegens hun aandeel in de vermeende samenzwering. Volgens de oppositie hebben ze allerlei martelingen moeten ondergaan.

SCHRIKBEWIND

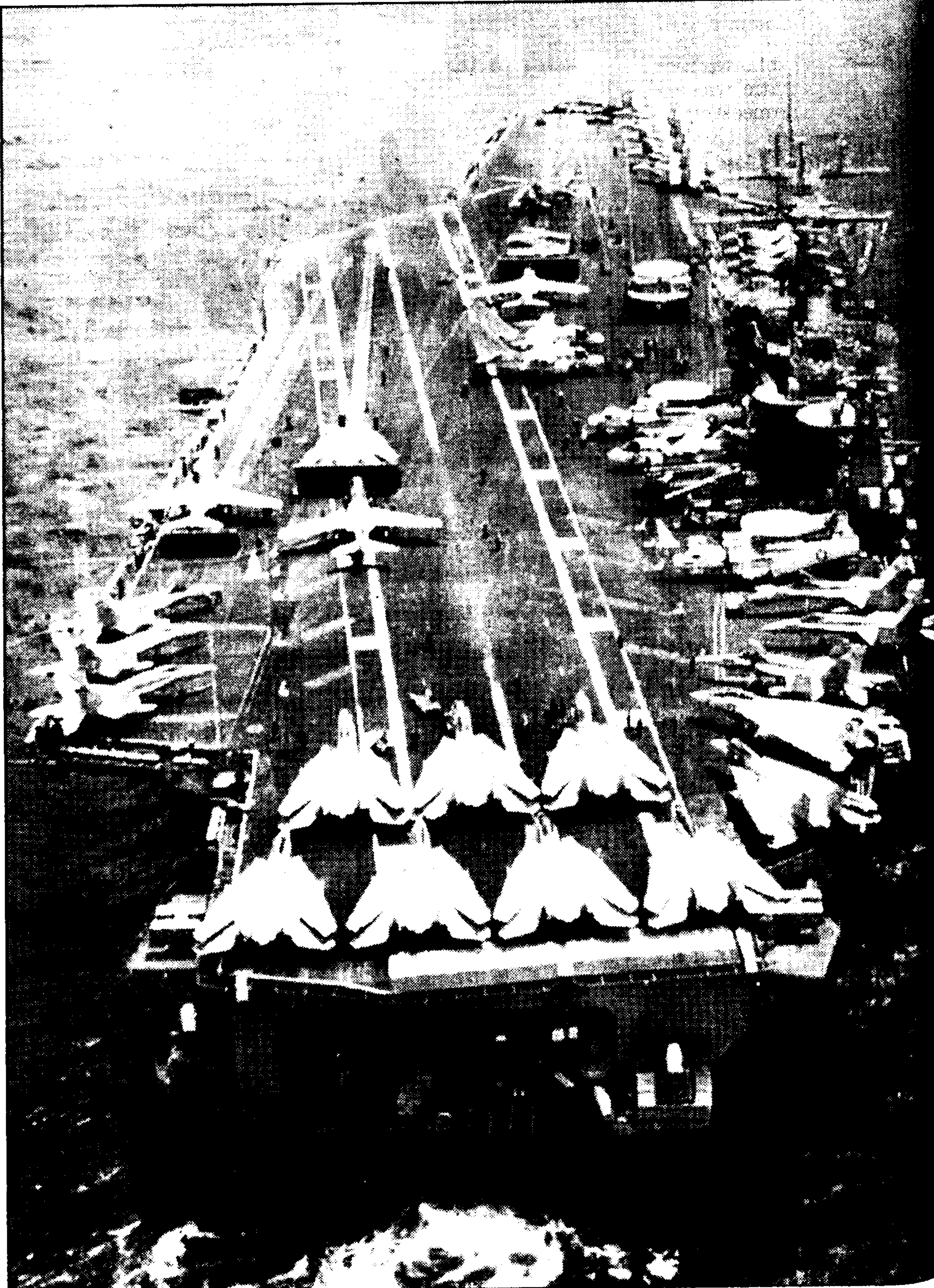
Sinds de onafhankelijkheid van Spanje in 1968 is het treurig gesteld met Equatoriaal-Guinea. Macias gaf leiding aan een echt schrikbewind. Hij bezorgde zijn land de bijnaam 'Auschwitz van Afrika'. Hij verbood de rooms-katholieke kerk, wees een groot aantal priesters uit en vermoordde veel politieke tegenstanders. Onder Obiang ging het niet veel beter. Slechts onder grote internationale druk organiseerde de opvolger van Macias in 1993 de eerste '-democratische' verkiezingen. VS, Spanje en andere landen zagen er echter van af om waarnemers te sturen, omdat ze geen enkel vertrouwen hadden in het '-democratiseringsbeleid' van de kolonel. De Europese Unie sprak haar 'diepe bezorgdheid' uit over de schendingen van de mensenrechten in de voormalige Spaanse kolonie. In hetzelfde jaar verloren zeven oppositieleiders het leven.

De affaire rond Moto heeft in Spanje opnieuw tot een soort schisma geleid. Opnieuw staan de linkse en rechtse oppositie en de liberale Madrileense krant El Mundo pal tegenover de regering-Gonzalez. Partido Popular, Verenigd Links en El Mundo willen dat Spanje alle hulp staakt zolang Moto nog gevangen zit. Momenteel geeft Spanje alleen nog ondersteuning aan onderwijsprogramma's en humanitaire projecten. Enkele jaren geleden kregen de militairen van Obiang nog studiebeurzen en was er geld voor de nationale televisie en enkele ministeries. De regerende socialisten voelen niets voor het schrappen van de in hoofdzaak humanitaire hulp. "Dan lijdt het volk nog meer. Moeten we er dan verantwoordelijk voor zijn dat ziekenhuizen gaan sluiten?", vraagt een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken zich af.

SANCTIES

El Mundo zegt dat Spanje binnen de EU Frankrijk moet overreden gezamenlijk sancties te nemen tegen kolonel Obiang, daar de Fransen de grootste economische belangen hebben in de Spaanse ex-kolonie. Want volgens de krant zal de kolonel zijn macht nooit vrijwillig opgeven. "Ik kan niet leven in een land waar ik niet de baas ben. Nooit zal ik accepteren dat er een andere leider komt. Ik heb de macht veroverd. Niemand heeft me die cadeau gegeven. Als iemand de macht wil, weten ze de weg", zei hij in een recent interview, doelend op het alternatief van de staatsgreep.

Toen hij in 1979 zijn oom Macias afzette, sprak Obiang andere woorden: "Ik ben een militair en niet geschikt om te regeren. Ik wil alleen het volk bevrijden van de dictatuur en zal de macht zo snel mogelijk overgeven aan degenen die wel geschikt zijn om het land te regeren."

ADIRATISCHE ZEE - De Amerikaanse kernonderzeeër USS Theodore Roosevelt wacht in de Adriatische Zee op bevel van president Clinton om in actie te komen. Naast de onderzeeër heeft Clinton twee kruisers en drie schepen met aan boord 2000 mariniers en landingsvaartuigen naar de Adriatische Zee gestuurd. De Amerikaanse soldaten zullen in actie komen indien het conflict tussen de VN en Bosnische Serviërs escaleert.

Tekenfilm over het leven van Anne Frank:

Een waarschuwing voor een nieuwe generatie

Het benadrukken van het belang van het leven en het belang van vrede. Zo omschrijft de Japanner Seiya Araki de boodschap van zijn tekenfilmversie van het dagboek van Anne Frank. Afgelopen woensdag beleefde de animatiefilm zijn wereldpremière in theater Tuschinski in Amsterdam.

Araki heeft een speciale binding met Anne Frank. Hij is even oud als Anne nu zou zijn. Verder heeft Araki, die net als zijn vader fel tegenstander is van oorlog, tijdens de Tweede Wereldoorlog een soortgelijke ervaring gehad. Zo onderbouwt hij dan ook zijn keuze voor verfilming van het dagboek.

Dit jaar is het vijftig jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog ten einde kwam, wat ook de reden van het uitbrengen van de film op dit tijdstip is. Volgens Araki is de film vooral bedoeld om de huidige generatie ervoor te waarschuwen, dat alles in het werk moet worden gesteld om herhaling van de gruwelen van de laatste wereldoorlog te voorkomen. De film bestaat dan ook uit een tegenstelling tussen de mooie en slechte kanten van het leven. De eerste twintig minuten behandelen het leven van Anne voor de onderduiking, toen de toekomst er voor haar nog zonnig uitzag. De tweede helft brengt de sombere periode in het Achterhuis in beeld.

BEWUST

De keuze voor een getekende versie van het dagboek is bewust geweest. "Het boek is leesbaar voor kinderen vanaf ongeveer vijftien jaar", aldus Araki. "De tekenfilm kan echter ook door jongere kinderen worden bekeken." De producent vindt dat belangrijk, omdat in zijn ogen het grootste deel van de wereldbevolking geen persoonlijke herinnering meer heeft aan de Tweede Wereldorlog. "Een film als 'The Lion King', daar ga je met een groep kinderen naartoe. Mijn film kan worden bezocht door ouders en kinderen. De film moet zo'n invloed hebben, dat er bij wijze van spreken onder het eten nog over wordt gesproken", verduidelijkt Araki.

De Japanse producent heeft veel moeite moeten doen om de distributeurs van het belang van de film te overtuigen. "Het is moeilijk om een serieuze tekenfilm, zoals deze, van het Walt Disney-imago af te helpen", legt Araki uit. "Dat was het grote probleem bij het maken van deze animatiefilm." Niet alleen de distributeurs, maar bij voorbeeld ook Flora Roberts van het Anne Frank Fonds moest worden overtuigd. Zij bezit namelijk de auteursrechten van 'Het dagboek van Anne Frank'. In eerste instantie wilde Roberts alleen toestemming geven als de tekenfilm alleen in Japan werd vertoond. Araki heeft een week nodig gehad om haar te overtuigen, dat de animatiefilm genoeg kwaliteit en inhoud heeft om in de hele wereld te worden vertoond.

ONDERZOEK

De producent heeft ruim anderhalf jaar nodig gehad om de film te maken. Om een zo getrouw mogelijke tekenfilm te maken heeft de Japanner vorig jaar een uitgebreid onderzoek gedaan in Nederland. Zo bezocht hij onder andere het woonhuis van de familie Frank aan het Merwedeplein en het Achterhuis aan de Prinsengracht. Daarnaast is Araki in het Joods Historisch Museum en het Historisch Museum in Amsterdam geweest. Ook heeft hij de plaatsen bekeken waar Anne vaak kwam en de routes gefietst, die zij altijd fietste. Dit alles om zich een zo goed mogelijk beeld te vormen van haar leven. Tenslotte moest de Japanner zijn ideeën overbrengen op de ruim 1500 tekenaars, die voor de meer dan 110.000 tekeningen zorgden.

Bij het maken van de film, die ruim anderhalf uur duurt, hebben de draaiboekschrijvers Akinori Nagaoka en de Amerikaan van Joodse afkomst Roger Pulvers zich strikt aan het dagboek gehouden. Ook hebben zij verschillende vertalingen van het dagboek onder de loep genomen. Zo circuleren er alleen al in Japan 4,5 miljoen exemplaren. Het boek staat in Japan namelijk op de literatuurlijst voor scholieren in het middelbaar onderwijs.

Na de wereldpremière in Amsterdam volgt een tweede in New York. De keuze voor Amsterdam is bewust gemaakt, omdat Anne per slot van rekening een Nederlands meisje was. New York is nummer twee omdat daar het hoofdkwartier van de VN-kinderhulporganisatie, Unicef, is gevestigd. In juli is de tekenfilm in Japan voor het eerst te zien. Vooraf is een tentoonstelling over de jodenvervolging te zien. De animatiefilm komt uit in het Engels en in het Japans. Voor Nederlandse bioscoopbezoekers werd de Japanse versie nagesynchroniseerd.

Bosnische Serviërs hebben VN en NAVO in houdgreep

Een keerpunt in de Bosnische crisis noemde NAVO-leidsman Willy Claes vorige week het 'resolute' bondgenootschappelijke optreden tegen Bosnisch-Servische munitiedepôts bij hun 'hoofdstad' Pale. Een psychologische tik was uitgedeeld, die de Bosnisch-Servische leider Karadzic duidelijk zou maken, dat de internationale gemeenschap niet langer met zich zou laten spotten.

Enkele uren later was de opmerking van Claes verworden tot een holle frase. De Bosnische Serviërs pakten de eerste VN-militairen en -waarnemers op om ze te gebruiken als menselijk schild tegen volgende luchtaanvallen. De internationale verontwaardiging was groot, maar de Bosnische Serviërs hebben bereikt wat ze wilden: Geen verdere bombardementen.

GELOOFWAARDIGHEID

Karadzic' tegenzet is zeker strijdig met het oorlogsrecht, de verlammende werking ervan blijft groot. Geen van de landen die op het diplomatieke front of in UNprofor (VN-vredesmacht Bosnië) een hoofdrol speelt, is bereid het leven van eigen militairen op te offeren. Bovendien is de Balkan Koeweit niet. De geloofwaardigheid van de wereldgemeenschap, belichaamd door de Verenigde Naties, mag dan op het spel staan, het ontbreken van een groot economisch belang sterkt de grote mogendheden in de opvatting, dat de Bosnische zaak het niet waard is om voor te sterven.

De Servische gijzelacties zorgen voor een patstelling. De NAVO kijkt naar de VN. Het is immers de volkenorganisatie die 'de politieke richting en de te volgen strategie bepaalt', zo stelde Claes vorige week. Binnen de VN legde de Veiligheidsraad de hete aardappel haastig op het bordje van secretaris-generaal Boutros Ghali. De VN-voorman moet binnen enkele dagen maar met voorstellen komen ter beveiliging van de ruim 22.000 Blauwhelmen in Bosnië.

CONTACTGROEP

De nieuwe Franse minister van Buitenlandse Zaken De Charette hoopt maandag op een ingelaste bijeenkomst van de Contactgroep - waarin Washington, Moskou, Parijs, Londen en Bonn naar een vredesregeling zoeken - de Bosnische crisis te bezweren. Naast diplomatieke druk op de Serviërs zullen de aanwezigen praten over een versterking van de VN-vredesmacht. Het gaat daarbij vooral om een 'robustere' invulling van het mandaat waaronder UNprofor momenteel opereert.

Met nieuwe bombardementen zetten de VN en de NAVO het leven van zo'n 230 Blauwhelmen en VN-waarnemers op het spel. Maar de toestellen aan de grond houden en voortaan afzien van luchtaanvallen is ook geen oplossing. De positie van de vredesmacht raakt zo volledig ondermijnd, de wereldgemeenschap wordt in de hoek gezet en het krachtige imago van de NAVO verschrompelt. "Als we inbinden, wordt het zonneklaar dat we een papieren tijger zijn", zo schetste Warren Zimmermann, de voormalige Amerikaanse ambassadeur in Belgrado, afgelopen weekeinde het dilemma.

GEZICHTSVERLIES

Een vertrek van UNprofor houdt totaal gezichtsverlies in. Tevens wordt dan de moslim-bevolking in de 'veilige gebieden', waaronder Srebrenica dat bescherming krijgt van het Dutchbat, aan de Serviërs uitgeleverd.

De vraag is overigens, of de VN en de NAVO al over uitgewerkte evacuatieplannen beschikken. Militaire experts van de alliantie leggen momenteel de laatste hand aan een blauwdruk voor een gedwongen vertrek, dat medio juni klaar is.

Volgens dit scenario zijn zo'n 55.000 militairen nodig om alle Blauwhelmen uit het oorlogsgebied te halen. Washington heeft toegezegd de helft van deze evacuatiemacht te leveren. Waarnemers in de Amerikaanse hoofdstad merken echter op, dat de regering-Clinton deze belofte liever niet nakomt en om die reden zal pleiten voor een voortzetting van de VN-missie in Bosnië.

Naar het zich laat aanzien, blijven dus alle partijen actief op het speelveld. De Bosnische Serviërs wachten op de volgende zet van de VN, de Contactgroep en de NAVO.

COLORADO SPRINGS - Afgestudeerden van de US Air Force Academy gooien hun petten de lucht in, terwijl enkele Thunderbirds van de Amerikaanse luchtmacht een fly-over uitvoeren. Clinton sprak de geslaagden toe en verklaarde daarbij dat hij grondtroepen beschikbaar zal stellen om de VN-sildaten in Bosnië te hulp te komen.

"Het leven tot de essentie overblijft"

Ciro Abath: Keramiek in verweerde vormen

= door Nel Casimiri =

De grijsblauwe 'rotsvegetatie' was een van de meest opvallende kunstwerken op de Gala di Artetentoonstelling in 1991. Het manshoge keramisch werk, in een uitgebalanceerde compositie, bracht oude koraalvormen weer tot leven. Het leven dat versteend was, fossiel geworden, en langzaam tot aarde vergaan, werd door de kunstenaar weer uit die aarde, die klei, opgebouwd en gebakken tot nieuw leven. En hoewel andere kunstenaars prominent aanwezig waren, was de schepper van dit kunstwerk meestal niet te zien. Ciro Abath houdt zich nogal op de achtergrond, valt niet graag op. Maar zijn werk kun je niet over het hoofd zien. Het blijft je, ook jaren later, bij.

Ciro Abath werd geboren en getogen op Aruba. Daar volgde hij zijn schoolopleiding tot hij in 1972 naar Nederland vertrok, naar de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg. Die opleiding is niet alleen gericht op de persoonlijke ontwikkeling van de kunstenaar maar ook op het lesgeven, op de overbrengen van het vak. Sinds 1978 geeft Ciro Abath dan ook les op het Colegio Arubano. Ik wilde hem interviewen over zijn werk als kunstenaar, maar de kunstenaar is zo verweven met de leraar, dat beide aspecten van zijn persoonlijkheid naar voren kwamen.

■ *Ciro Abath bezig aan een van zijn sculpturen.*

In Nederland had Ciro Abath zich op de academie gespecialiseerd in keramiek en plastische ruimtelijke vormgeving. Dat over te brengen op de schooljeugd valt niet mee. "Terug op het eiland heb ik andere ideeën ontwikkeld, een andere denkwijze gekregen met betrekking tot wat kunst is. Ik was vrij academisch toen ik terugkwam. Dat wat ik wilde overbrengen was te academisch, het onderwijs vereist aanpassing. Aruba is een heel ander cultuurgebied en ik wilde uitgaan van die andere culturele achtergrond. Maar bij ons is geen continuïteit op cultureel en artistiek gebied. er zijn geen tradities van eeuwen zoals in Europa waar men leerprocessen op kan bouwen, waarvan je uit kan gaan in beschouwingen."

Wat gebruikt u dan als achtergrond?

"Stijlen en stromingen leven daar al, hier moet je beginnen met kijken wat we hebben en zoeken hoe je daar op in kunt haken. Je moet kijken hoe je de relaties kunt leggen naar stromingen en stijlen. Dat is wat ik probeer te doen op dit moment."

"Daarvoor moet ik concessies doen. Ik probeer met mijn leerlingen te onderzoeken wat we hebben aan cultuurgoed. Gelukkig hebben we een goedlopend archeologisch museum in oprichting. Dat is een goed aanknopingspunt. Daar vind ik toch traditie, de wortels van de cultuur van de indianen. En dat is vooral keramiek waarbij de ornamenten een grote rol spelen. Ik wijs op de manier waarop vorm en motieven tot stand komen, hoe ze stammen uit de lokale natuur. Ook laat ik zien hoe de abstraheringsprocessen in het werk zijn gegaan. Dat is speculatief maar wel heel interessant om op in te haken. Daar komt ook het technisch inzicht bij: hoe wordt zo'n pot opgebouwd."

Ciro Abath laat het zijn leerlingen ook niet alleen zien, hij werkt ook praktisch met ze.

"Ik heb het project eerst opgezet met stagiaires. Met hen heb ik het hele proces doorlopen. Eerst het zoeken van de verschillende vindplaatsen van klei. We hebben daar ter plekke een oven gebouwd. Ter plekke hebben we ook dingen gemaakt, geïnspireerd op wat we in het archeologisch museum hadden gezien. En die voorwerpen hebben we ter plekke gebakken. Op die manier zie je hoe handvaardigheidslessen hun nut hebben. We gaan terug naar de lokale bron, de lokale cultuur."

STIJLEN

Dat kost wel heel wat organisatie.

"Je kunt een ander uitgangspunt nemen van wat is cultuurgoed. Bij voorbeeld de architectuur. Die is ook niet zo geweldig, maar er zijn herkenbare stijlen, ook al dateren ze van de laatste vijftig jaar. Je kunt een excursie houden in de stad. Dat is heel visueel. Aan de hand van wat ze zien kun je verschillende opdrachten bedenken. Ook hier speelt het ornament weer een rol. Je laat ze zoeken naar herkenbare stijlen. Op dit moment is dat in grote mate het econoklasme. We ontlenen stijlen aan anderen en doen of het altijd traditioneel is geweest. We hebben een soort image geschapen van de Dutch Caribbean. Dat wat Curaçao best kan gebruiken, maar het niet doet, doet Aruba wel."

Op Aruba zijn ook verschillende kunstenaars actief bezig.

"De Caribische kunst heeft zich de laatste zes jaar sterk ontwikkeld. Er zijn veel mensen, lokale en Antilliaanse kunstenaars, actief op het gebied van de beeldende kunst. Daardoor is er ook veel geschreven materiaal zoals catalogi en dat is ideaal lesmateriaal. Alles bij elkaar vormen de brochures van Bida i Kolo, Gala di Arte, Carib Art en de soloexposities van lokale kunstenaars een aardig stapeltje. Dat had je zes jaar geleden nog niet. Je ontmoet op die exposities ook kunstenaars uit de regio, je legt contacten en kunt ideeën uitwisselen. Dat is voor de visie van een leraar heel belangrijk. Kunst- en cultuurgeschiedenissen gaan altijd over Europa en over Noord-Amerika. Je weet weinig van Zuid-Amerika als je in Europa gevormd bent. Ik weet meer van Europa dan van Zuid-Amerika. Er moet een informatiestroom op gang komen. Door meer contacten krijg je uitwisseling van informatie."

De leraar Ciro Abath is onlosmakelijk verbonden met de kunstenaar.

"Een leraar moet zich blijven vormen. Als je pas van de academie komt ben je nog niet klaar. Niet alleen de pedagogische en didaktische vorming is belangrijk, maar ook de persoonlijke vorming. En die ontwikkel je alleen als je in actie blijft, bezig blijft. Je leert dit vak niet uit boeken, maar door zelf actief te zijn, door eigen onderzoek te doen. Je moet ook zelf bezig zijn met de problematiek van de vormgeving, met het materiaal, met de technieken en met de filosofie erachter. Mijn beeldende activiteit richt zich op het intensieve beleven vanuit mijzelf, waarbij bepaalde ervaringen een rol spelen."

COMBINATIE

In de brochure die gemaakt is voor de tentoonstelling in Kassel (Duitsland) in juli 1994, schrijft Ruby Eckmeyer: 'Aan de ene kant probeert Ciro in zijn werk de fascinerende aspecten van de droge Arubaanse natuur te verwerken en het verleden zoals dat ontdekt wordt in archeologische vindplaatsen intrigeren hem. Aan de andere kant tracht hij deze vormen op een symbolische wijze te combineren met zijn persoonlijke visie op het leven. Hij zoekt naar zijn wortels, naar zijn eigen identiteit en naar de algemene en tegelijkertijd zeer persoonlijke realiteit van leven en dood'.

"Daar ben ik altijd mee bezig. Het leven houdt niet op. Leven en dood is één doorlopende cyclus. Ik vraag me af: Wat doe ik? Waar sta ik bij stil? Welke krachten drijven mij? Waarom vind ik dit mooi? Ik werk niet vanuit een bepaalde esthetica. Ik maak niets om te verkopen. Het is de eerlijkheid van het materiaal, de vormen die voor mij een bepaalde vernietigende kracht van de natuur doorstaan. Net als een rots duurt het miljoenen jaren voordat dit tot niets is vergaan. Het is ook de weerbarstigheid van het materiaal. In die gedachtengang probeer ik ook mijn vormgeving te plaatsen. Ik heb bewust gekozen voor klei als mijn materiaal. De laatste tijd gebruik ik ook metaal. Bronsgieten zorgt voor duurzaamheid. Deze materialen zullen altijd blijven bestaan. Ik gebruik het metaal, voornamelijk brons, ook in combinatie met keramiek. Ik ga steeds meer die richting uit op het ogenblik. Ik experimenteer met brons, ik ben op zoek naar een sluitende combinatie van keramiek en brons. Zo dat het brons een onderdeel wordt, geïntegreerd wordt met de klei. Er is ook metaalerts, er zit gesmolten metaal in steen. Je kunt het een soort huwelijk noemen. Erts wordt geëxtraheerd uit gesteente. En met die gedachte ga ik naar een bepaalde vormgeving toe."

Tot die vormgeving komt Ciri Abath vanuit zijn filosofie.

"Op het moment ben ik sterk gericht op verwering. Op tijdloze verweerde vormen, tijdloze structuren. Die kunnen je aan zoveel dingen laten herinneren. Het zijn herkenbare vormen, herkenbare structuren. De vormgeving draagt de filosofie van leven en dood, van de tijd trotseren. Zo ben ik ook met schelpen bezig. En ik gebruik veel hagedissen. Die verwerk ik in mijn vormen. Daarin zijn de skeletten zichtbaar. Het leven is een zuchtje. Pas als degene die jou dierbaar zijn, doodgaan, merk je wat de essentiële dingen van het leven zijn. Wat er overblijft. Je zeeft het leven. Veel mensen gaan voorbij aan wat de mooiste dingen van het leven zijn. Die moet je leren waarderen en dat is een heel leerproces. Na het zeven ga je door met wat je over hebt. Bepaalde dingen zijn dan niet belangrijk meer."

■ *'Flight interupted', werk van Abath uit 1994 voorstellende een pre-Colombiaans vleugelschild.*

En hij verklaart zijn woorden: "Er zijn mensen die ruzie maken, die zich druk maken, maar wat belangrijk is blijft. Dat is de kern van wat ik in mijn werk wil leggen."

Hoewel het grote beeld op Gala di Arte heel licht grijsblauw gekleurd was, vind je weinig kleuren in het werk van Ciro Abath.

"Ik gebruik zoveel mogelijk aardkleuren. Kleur geeft niet weer wat is. Ik heb een hele tijd alleen met grijs, bruin en wit gewerkt. Het is niet kleurig wat ik maak. Het is ook niet uitbundig. Ik ben heel serieus. Het is geen feest. Ik werk veel met dode dingen, schelpen, dode hagedissen, leguanen en kikkers. Ik ben bang dat je door kleur de essentie van het werk aantast. Ik werk vanuit de benadering van de natuur en de natuur is niet kleurig. Als mensen hier bomen schilderen kiezen ze altijd het groenste groen dat ze kunnen vinden. Dat is het niet. Je moet realistisch blijven. Ik heb een tijdje wel wat kleur gebruikt, maar dat was alleen mangaan en ijzeroxide en koperoxide. Dat licht een beetje op, het gaat in de richting van brons, het zijn natuurlijke kleuren. Geel vind je toch niet.... ja, je vindt het wel in de aarde, maar .... oker misschien?"

Ciro twijfelt maar besluit: "Als je kleur gebruikt op keramiek ben je niet meer direct bezig. Die kleur komt pas in de oven tot stand. Je ziet hem pas als het werk uit de oven komt. Met die kleuren moet je eerst in gedachten werken, je moet als het ware de oven inkruipen. Ik wil mijn werk zo natuurlijk mogelijk toevertrouwen aan het vuur. Het heeft ook met je stemming te maken. Ik vind een blou-blou heel mooi met dat felle turquoise. Oker met turquoise geeft een heel mooi contrast. Zo ver zou ik nog durven gaan. Diezelfde kleuren zie je weer als je de zee ziet. En dan weer terug naar het bruin van de aarde. Ik denk dat dat mijn favoriete combinatie zou zijn."

Op dit moment staan in het werk van Ciro de hagedis en de leguaan centraal.

" Ze gaan echt de klei in, ik brand ze mee in de oven. Dan ontstaat er een tegenvorm, een negatieve vorm die vereeuwigd wordt. De botjes blijven erin zitten. Ik glazuur het werk heel licht transparant of ik gebruik ijzeroxide, dat is ook transparant. De botjes worden net porselein. Het kalk van de botten gaat een verbinding aan met het glazuur. Ook dat heeft te maken met de dood. Het zijn net fossielen. Het is een soort versnelde fossielvorming. Verstening duurt miljoenen jaren van druk en hitte. Dat versnel je in de oven."

In oktober heeft Ciro een workshop gegeven op Curaçao voor de leerlingen van Ellen Spijkstra. Dit interview houden we ook in Studio Girouette, het atelier van Ellen Spijkstra, waar Ciro deze keer zelf een workshop volgt van de Amerikaan Scott Meyer, die leert zeefdrukken op keramiek. Om ons heen lopen mensen druk heen en weer omdat de emulsies die nodig zijn voor het zeefdrukken niet goed werken daar ze kennelijk niet tegen de hoge tropentemperatuur kunnen. In een hoek van het atelier staat nog de grote sculptuur die Ciro Abath in oktober gemaakt heeft. Voor de afwerking is hij in december nog even terug geweest.

"Dat was een workshop (in oktober) die ging om monumentaal keramiek, om het grote structuren werk. Daarbij maak je gebruik van houten mallen en platen klei. Dat heb ik zelf weer geleerd in de workshops van Bernard de Jonge, een Franse keramist. Die workshop werd gegeven in Heusden (Nederland). Op een gegeven moment doe je veel ervaring op. Het is een genoegen dat over te dragen op weer een ander niveau. Het was heel interessant, heel leuk. Ik had zo'n twintig cursisten."

Houdt u zulke workshops ook wel op Aruba?

"In het verleden heb ik wel eens een keramiekcursus gegeven, maar in verband met gebrek aan tijd en ruimte niet meer. Het zou wel moeten, want een grote groep wil wel graag. Ik hou ze nog aan het lijntje tot als ik weer tot rust ben gekomen."

Nu bent u hier voor de workshop van Scott Meyer. Als ik aan zeefdrukken denk, denk ik aan kleur. Is dat niet in tegenspraak met uw filosofie?

"Kleur? Kleur hoeft voor mij niet, maar ik wil kennis nemen van de techniek."

Publiciteit en de pers vormen een teer punt.

"Op Aruba komt er weinig over kunst in de pers. De pers zelf toont geen initiatief. Als kunstenaar moet je zelf wat schrijven en dat naar de krant faxen. Dan plaatsen ze het wel, maar ze gaan er niet zelf op uit. Op dit gebied hebben ze gewoon geen interesse. Ik ga niet leuren met mijn werk. Er zijn mensen die zijn publicfreak. Die komen elke week in de krant. Dat is niet mijn manier."

Andere keramisten op Aruba werken vooral op commercieel gebied, vertelde Ciro.

"Er is een groep die bij Artesenia gewerkt heeft en die nu een eigen 'pottery' is begonnen. Dat is heel positief."

Ciro Abath, Alida Martinez en Elvis Lopez zijn de drie Arubaanse kunstenaars, die in 1994 hebben meegedaan met een grote tentoonstelling van Caribische kunst in het Duitse Kassel. Om die tentoonstelling is veel publiciteit geweest in Duitsland, er is veel over geschreven en de kunstenaars zijn op de televisie geïnterviewd. De expositie heeft drie weken geduurd en daarna is het werk ook nog tentoongesteld samen met een Afrikaanse kunst in een ander museum. Oorspronkelijk lag het in de bedoeling dat de expositie zou gaan rondreizen maar wegens de financiën is dat niet doorgegaan

EXPOSITIE

In 1993 is werk van Ciro Abath, samen met dat van vier andere Arubaanse kunstenaars te zien geweest in Gallery Eighty-Six. Ciro

vervolg op pag. 7

Impressies

Irene Brookman

Sarah

Sarah, een Bovenwindse vrouw van midden zeventig, kijkt treurig als ze de kamer binnen stapt. Heel erg treurig. Nou is ze nooit erg vrolijk, maar vandaag is het erger dan anders. "Wat scheelt er aan?" is de haast overbodige vraag die ik stel. Ze laat zich op een stoel zakken, slaakt een diepe zucht en zet een haast nog dramatischer gezicht. Ze zit kaarsrecht en stram vóór op de stoel. Niet alleen haar gezicht nee, haar hele houding drukt een mengeling van verdriet, boosheid, frustratie, onmacht en een zich gekrenkt voelen uit. En ze heeft er zelf geen woorden voor. "Wat zit je dwars?" herhaal ik m'n vraag. "Ach, ik ben moe, ik heb overal pijn. Ik ben mankaron. M'n knieën doen zeer, m'n nek doet pijn, m'n rug is stijf, m'n hoofd draait. En ik slaap slecht. Wat me dwars zit? Niets."

Ze zegt het net iets te scherp. Ik kijk haar zwijgend en afwachtend aan. "Volgende week zou ik vijftig jaar getrouwd zijn, weet je dat? Ik schud m'n hoofd. Dat wist ik niet. Eigenlijk wist ik ook niet dat ze getrouwd was. "Je zegt: zou ik getrouwd zijn. Is je man overleden of ben je gescheiden misschien?" Soms scheiden mensen nog op die leeftijd. Sarah schudt vaag het hoofd. Dan zegt ze kortaf: "M'n man is een paar jaar geleden overleden. Maar een huwelijk kon je het eigenlijk nauwelijks noemen. Hij was niet wat je noemt een goeie echtgenoot. Hij is z'n hele leven eigenlijk niet goed geweest. Ik heb al die jaren voor hem gezorgd, maar hij praatte amper tegen me. Het had eigenlijk geen verschil gemaakt als hij er niet was geweest."

"Heb je kinderen?" Ze schudt van nee. "Daar is het met eigenlijk mee begonnen. In het begin was ons huwelijk goed, m'n man werkte bij de raffinaderij en verdiende goed. Tot hij ontslag kreeg. Toen ging het mis. Hij bleef werkeloos en dat heeft hij niet kunnen verkroppen denk ik. Hij werd achterdochtig en vertrouwde niemand meer. In die tijd werd ik zwanger. M'n man dacht dat ik zwanger was van de buurman en deed erg onaardig tegen me. Hoe heeft hij dat nou kunnen denken, he? Ik heb hem nooit bedrogen. Ik heb maar één man gehad. Maar hij geloofde me niet. Hij was erg achterdochtig, dat zei ik al.

Tot overmaat van ramp kreeg ik een miskraam. M'n man zei dat het m'n eigen schuld was omdat ik het met de buurman hield. Ik ben nooit meer zwanger geraakt daarna." Sarah zwijgt en kijkt stil voor zich uit. "Dat zit je dwars, hè, dat je nooit kinderen hebt gekregen?" "Ik heb me er bij neer gelegd en gedacht dat het m'n lot wel zou zijn.

Maar ik zou het wel leuk gevonden hebben om kinderen te krijgen." Sarah kijkt stug en triest voor zich uit. Als ik vraag of ze er wel eens met anderen over gepraat heeft, schudt ze het hoofd. "Nee, wat maakt het trouwens uit. Het verandert niets aan de situatie. Bovendien kun je toch niemand vertrouwen tegenwoordig. Ik heb een vriendin weleens iets verteld. In minder dan geen tijd wist iedereen het. Ik schaamde me dood en wilde wel door de grond zakken. Dat heb ik dus nooit meer gedaan. Ik hou mijn problemen en mijn zaken liever voor me. Als Juan nog geleefd had zouden we volgende week vijftig jaar getrouwd zijn. Maar een echt huwelijk is het niet geweest."

Er volgt een hele lange stilte waarin Sarah met haar eigen gedachten bezig is. "Wat doe je zoal de hele dag", vraag ik. "Ach niet veel. Ik hou m'n huis schoon, doe boodschappen, kook m'n eten. Maar veel trek heb ik eigenlijk niet. Het eten smaakt me niet zo. Ik kijk televisie. Ik kijk naar novela's. Daar hou ik wel van. Soms ga ik naar Punda, een beetje winkelen. Meestal ben ik alleen. Kennissen heb ik niet zoveel. Familie ook nauwelijks meer. Geld om naar de Bovenwinden te gaan heb ik trouwens toch niet. Het enige wat ik doe is m'n planten verzorgen. Ik heb vrij veel planten in de tuin. Ook vruchtbomen.

Maar water is duur en ik heb alleen maar onderstand. Een put heb ik niet en het is zo droog de laatste tijd. Ik hoop dat ze het volhouden." "Waarom ga je niet eens naar de bejaardensoos in het buurtcentrum? Er zijn meer mensen zoals jij, die alleen zijn. Op woensdagmorgen is die altijd. Ze doen van alles en maken ook wel eens een uitstapje. Denk er maar eens over na." "Dat zal ik doen."

Sarah, is een eenzame trieste vrouw. Veel kunnen we eigenlijk niet voor haar doen. Het leven heeft haar teleurgesteld. En daar zijn geen medicijnen voor.

Dieet-tips

Olivia Wong Loi Sing

Voeding voor diabeten

Op Curaçao zijn er vrij veel diabeten. Volgens het laatste gezondheidsonderzoek van de GGD heeft één op de tien mensen op Curaçao diabetes. Dit is vrij hoog. Zoals u weet zijn er twee typen diabeten: diabeet type I en type II. Type I diabeten gebruiken insuline om hun bloedsuikers op peil te houden. Type II diabeten behoeven geen insuline te spuiten, maar hebben een dieet en/of gebruiken tabletten. Diabeten hebben een dubbel zo groot risico op het krijgen van allerlei andere stofwisselingsstoornissen en hart- en vaatziekten. Het is daarom belangrijk bij diabeten niet te zwaar te zijn, en goed geregelde bloedsuikers te hebben. Voeding speelt hier zo'n belangrijke rol in. Probeer daarom genoeg aandacht aan uw voeding te besteden.

Diabeten met overgewicht die tabletten en/of een dieet hebben, moeten afvallen zodat de bloedsuikers naar beneden gaan. Diabeten met ongeregelde bloedsuikers hebben verschillende symptomen. Klachten bij hoge bloedsuikers (hyper) zijn: slaperigheid, moeheid, droge tong, vaak plassen en veel dorst. Lage bloedsuikers (hypo) geven klachten zoals: moeiheid, bleek zien, hongerig, hoofdpijn, koud zweet, beven, slecht zien, duizeligheid en vaak ook een wisselend humeur.

De juiste produkten eten is één van de belangrijkste factoren om vele stofwisselingsstoornissen te voorkomen en te behandelen. Een diabeet heeft evenals iemand met overgewicht vaak ook nog te kampen met andere stofwisselingsstoornissen in het lichaam zoals: hoge bloeddruk, hoog cholesterolgehalte in het lichaam, een hoog tryglyceridengehalte en een veel groter risico op hart- en vaatziekten. Diabeten en niet-diabeten die te dik zijn, hebben dezelfde dieettherapie, want ze willen allebei hetzelfde doel bereiken en dat is namelijk: afvallen!

Een eenvoudig dieet-programma is vaak niet voldoende.

Porties wegen, calorieën tellen, bij de lunch verplicht kip eten terwijl u op kantoor zit. Een beetje normaal eten is er eigenlijk nooit bij wanneer u voor de zoveelste keer weer gaat proberen om af te vallen. Het grote probleem met de meeste diëten is dat ze nooit in uw dagelijkse leefstijl passen met als gevolg dat het dieet vaak blijft liggen.

Een eenvoudig dieet-programma is meestal niet voldoende. Als mensen met veel inzet en discipline zijn afgeslankt, zit het er vaak binnen de kortste keren er weer aan. En dat is jammer. Met dit in het achterhoofd heb ik een speciaal, en doeltreffend programma voor u ontwikkeld: het Dieet Plus eet- en leefprogramma. Het Dieet Plus eet- en leefprogramma is geen gewoon afslankprogramma waarvan er al zoveel op Curaçao zijn.

Het Dieet Plus eet- en leefprogramma is een afslankprogramma speciaal ontworpen voor mensen met diabetes (Type II) en voor niet-diabeten met overgewicht. Het Dieet Plus-programma is speciaal voor mensen die willen afslanken of eigenlijk ook wel moeten afslanken voor hun gezondheid. Speciaal voor mensen die het al zo vaak hebben geprobeerd en ergens midden in het dieet zijn gestopt, omdat zij het niet vol hebben kunnen houden om de een of andere reden en ook voor mensen die met veel discipline mooi zijn afgevallen en weer in een korte periode meer zijn bijgekomen dan voordat zij op dieet gingen.

Bij onverantwoord afvallen raakt u niet alleen het vervelende vet kwijt, maar ook het belangrijke spierweefsel dat u juist zo hard nodig hebt om calorieën te verbranden. Je lichaam gaat zuinig aan doen met het klein beetje calorie dat het binnen krijgt en daarom kom je na een heel streng dieet sneller aan dan daarvoor het geval was. Een dieetprogramma heeft het meeste succes wanneer het een combinatie is van een gezond persoonlijk dieet, beweging en gedragsverandering.

Hoge bloeddruk of hoog cholesterol of hoge bloedsuikers worden minder of kunnen zelfs helemaal verdwijnen wanneer u een paar kilo afvalt. Uit onderzoek is gebleken dat diabeten maar een gewichtsverlies hoeven te hebben van 5-10 procent van het aanvangsgewicht. Zelfs na het afvallen van dit afgesproken gewicht zult u misschien nog veel te zwaar zijn, maar het grootste deel van deze stofwisselingsstoornissen zullen gedaald zijn. Het ligt daarna aan u zelf of u nog meer wilt afvallen. Bij het behandelen van de diabetes wordt er gestreefd naar stabiele bloedsuikerspiegels om micro en macro vasculaire complicaties te voorkomen.

De beste therapie hiervoor is: een volwaardig energiebeperkt dieet in combinatie met beweging. In uw dieet heeft u de volgende zaken wel nodig of u wel of niet wilt afvallen: energie is de nodige brandstof. Eiwitten, herstellen het lichaam, maken de haren, spieren en huid sterk. Vet is nodig om bepaalde vitamine op te nemen en is nodig om de lichaamscellen op te bouwen. Koolhydraten, geven het lichaam energie. Vitamine A is voor uw ogen, B om energie te kunnen gebruiken, C voor uw huid, D voor uw botten. De mineralen calcium voor uw botten en tanden en ijzer tegen bloedarmoede. Vezels om uw darmen actief te houden. En vloeistoffen, drink minimaal zes glazen ongezoete vloeistof per dag.

Het Dieet Plus eet- en leefprogramma is speciaal voor diabeten en voor mensen met overgewicht! Afslanken, bewegen en slank blijven zijn de drie kenmerken van het Dieet Plus eet- en leefprogramma. Tijdens de cursus wordt heel duidelijk met u afgesproken hoeveel kilo u moet afvallen en wat uw streefgewicht is. In de eerste fase van het Dieet Plus-programma wordt heel veel aandacht besteed aan het afvallen.

Dit is belangrijk en u krijgt dan ook een speciaal dieet mee. Beweging is een van de belangrijke factoren in het programma. Iedereen krijgt een persoonlijk beweegprogramma omdat iedereen ook anders is. Uw persoonlijk beweegprogramma wordt wekelijks met u doorgenomen. U kunt zelf een keuze maken uit de verschillende sportscholen die bereid zijn om mee te werken. De sportscholen Sundance, Beach Body, Geoffrey's Gym en Candido Daal begeleiden u met hun professionele begeleiders gedurende de cursus. Zij zullen u mede helpen uw afslankproces tijdens de cursus te vergemakkelijken. Afvallen is vaak moeilijk en om het bereikte lichaamsgewicht in stand te houden moet men blijven bewegen.

De moeilijke momenten om het dieet vol te houden worden tijdens de cursus goed opgevangen door een diëtiste. De belangrijkste obstakels voor succes zijn: u moet zorgen dat u afvalt en het blijven behouden van het bereikte gewichtsverlies en dat kan met een speciaal aangepast programma.

Een geweldig dieet dat geschikt is voor alle diabeten bestaat niet. De patiënt heeft een goed, gemakkelijk vol te houden dieet nodig, speciaal aangepast aan zijn eigen voedingsgewoonten. Het blijven behouden van het bereikte gewichtsverlies is het moeilijkste onderdeel tijdens het afslanken. Bij gewone afslankprogramma's wordt hier zeer weinig of geen aandacht aan besteed. Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten van de cursus krijgt u hiervoor praktische aanwijzingen om het bereikte gewichtsverlies er nooit meer dubbel en dwars weer bij te krijgen.

De obstakels die er altijd voor zorgen dat u een dieet meestal niet lang kunt volhouden, zullen tijdens de cursus veel aandacht krijgen. Het Dieet Plus eet- en leefprogramma is geen gewoon afslankprogramma, maar een speciaal programma dat bestaat uit persoonlijk diëten, persoonlijke beweegprogramma's en met een professioneel begeleidingsteam van een diëtiste, een arts en de sportbegeleiders van bovengenoemde sportscholen en de verpleegkundigen van Sokudi, de diabetesvereniging van Curaçao.

De cursussen worden gehouden aan de Schottegatweg Oost 56. U kunt meer informatie krijgen op telefoonnummer 603545 of haal een folder op bij uw huisarts.

Onderwijs anders bekeken

= door Elisabeth Hollander =

Politiek

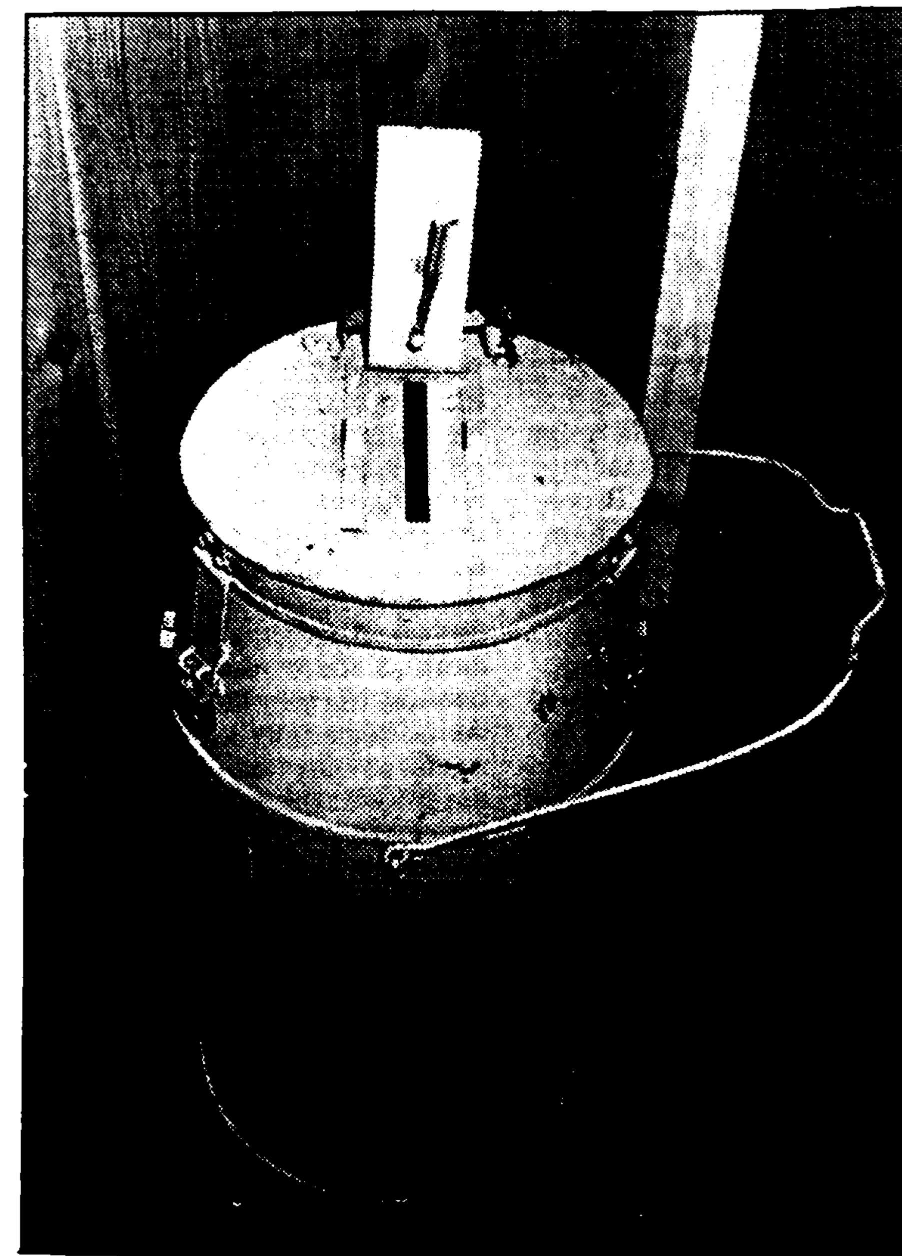
Bij de eilandsraadsverkiezingen van 12 mei jl. heeft op Curaçao iets minder dan 60% van de kiesgerechtigden gestemd. Bij onze leerlingen lag dat percentage veel hoger. Iets meer dan 90% heeft gebruik gemaakt van hun stemrecht. Een teken van hoop, lijkt me dat. Op de eerste plaats omdat het mijn vaste overtuiging onderschrift dat er met de hedendaagse jeugd niets mis is. Op de tweede plaats omdat hiermee het bewijs geleverd wordt dat de in 1991 op gang gebrachte onderwijsvernieuwing ook voor het vak Maatschappelijke Vorming klinkende resultaten oplevert. Logisch eigenlijk, omdat, zoals al eerder gezegd, de leerlingen bij de principes van de basisvorming aangesproken worden op hun totale persoonlijkheid: denken, voelen, willen en handelen. Hetgeen in de praktijk betekent, ervaringen tot leven brengen, die onderbouwen met nieuwe kennis en dan doorkoppelen naar het handelen van de leerlingen. Nu zijn we de laatste jaren uitermate verwend met verkiezingen. In 1993 het referendum; in 1994 de Statenverkiezingen en dan nu in 1995 de Eilandsraadsverkiezingen. Voor het vak Maatschappelijke Vorming een gouden gelegenheid om het politieke bewustzijn concentrisch te ontwikkelen. Maar dan van buiten naar binnen: eerst op Koninkrijksniveau, dan het landelijk niveau en tenslotte het eilandelijk gebeuren.

ERVARING

Politiek, zoals die door de leerlingen ervaren wordt, of althans zoals die op het netvlies van hun bewustzijn gegrifd staat is niet veel moois. Politici worden beschreven als *chupadó di pueblo, mentiroso, gañadó, probechadó* en meer van dat fraais. Dit blijkt nauw samen te hangen met het mytische beeld dat de leerlingen van de overheid hebben. Zij zien de overheid als een almachtig lichaam, dat als een soort Sinterklaas uit de goedheid des harten cadeautjes moet uitdelen aan brave burgers, die daar netjes om vragen, keurig op hun beurt wachten en geen lastige vragen stellen. En één keer in de vier jaar wordt de goedheid van de overheid dan terugbetaald, doordat de burgers hun stem op hun weldoeners uitbrengen of bij teleurstelling juist niet natuurlijk. De rol van de overheid is weliswaar primair, een beter leven voor de burgers mogelijk te maken, maar politieke leiders beschikken hierbij niet over transcendente gaven, noch hebben zij recht op de daarbij behorende rituele onderdanigheid en al evenmin op de hartstochtelijke vervloekingen. Willen de leerlingen greep kunnen krijgen op hun eigen toekomst dan zullen ze op moeten houden om verwachtingsvol van kleur naar kleur te hollen: van rood naar oranje, van oranje naar blauw, van blauw naar groen en van groen naar geel.

De regering, c.q. de politici moeten daartoe teruggebracht worden tot menselijke proporties en het politieke bedrijf tot zijn essentie: de georganiseerde solidariteit van de burgers. Om dit duidelijk te maken schreef ik heel pragmatisch mijn salarisslip over op het bord. Grote verontwaardiging bij de leerlingen. Blijft er zo weinig over? Zoveel belasting? Elke maand? Dat zou ik niet betalen! Het antwoord is keihard. Als ik niet betaal kan jouw moeder geen onderstand krijgen. En dus is het een heilige plicht om die belasting te betalen. En dan gebeurt het. Er staat een leerling op die zegt: "Maar dan heeft elke onderstandtrekker ook een 'deber sagrado', een heilige plicht. Hij mag er geen misbruik van maken." En zo sluit zich opnieuw de cirkel. Ik probeer de georganiseerde solidariteit uit te leggen en de leerling tilt dit begrip naar een hoger plan, naar de organische solidariteit. Hetgeen getuigt van burgerzin en een prima uitgangspunt is voor een nieuw politiek bewustzijn. Politieke macht wordt dan niet langer opgevat als het vermogen om over het volk te heersen met 'brood en spelen', maar wordt gezien als het vermogen tot het scheppen van de juiste voorwaarden voor de ontwikkeling van ons allen, met behulp van ons allen.

Maar ik had te vroeg gejuicht. Eén zwaluw maakt immers nog geen zomer. Een dag of tien voor de verkiezingen komt er een parlementariër voorgereden in zijn bestelbusje, uitbundig versierd met vlaggen en ballonnetjes. Geflankeerd door filmer en fotograaf komt hij de leerlingen, o ironie van het leven, een cadeautje aanbieden: een wasmachine. En als U denkt dat de zaak hiermee afgedaan is, dan hebt U het mis. De foto's die tien dagen vóór de verkiezingen met zo veel tam-tam werden gemaakt, verschijnen zo'n tien dagen ná de verkiezingen in de krant. Volgens de cosmetisch opgewaardeerde normen van de nieuwe koers, mag je dit echter niet langer manipulatie noemen. Dit heet voortaan, monstrum horrendum, politieke strategie. Op de dag van de verkiezingen verloor deze partij tenminste één stem. De mijne.

Kook mee met May

Hongaarse zuurkool

Deze week een Hongaars recept met gerookte karbonades en zuurkool. Hiervoor heeft men nodig:

4 gerookte karbonades
1 zak (± 900 gram) zuurkool
2 eetlepels karnemelk
1/3 cup zure room
1 cup klein gesneden uien
3 eetlepels (goede) olie
1/3 cup water
1 theelepel zout
1 theelepel Hongaarse paprika
1/2 theelepel gekneusde karwij-zaadjes (kummel)

De zuurkool wassen en goed uitknijpen. De karnemelk door de zure room mengen. In een braadpan de uien bakken in de olie tot ze glazig zijn. De uien opzij schuiven en de karbonades zachtjes aanbraden (niet bruin laten worden!). Karbonades uit de pan halen en apart zetten. Water in de pan doen, het zout, de paprika en de karwij-zaadjes toevoegen.

Het vlees terug doen in de pan en de zuurkool er op leggen. Zoveel water toevoegen tot de zuurkool bijna onder staat. Deksel op de pan. Eén tot anderhalf uur laten sudderen tot het vlees gaar is. Zo nodig tijdens het koken meer water toevoegen. Het gerecht laten afkoelen.

Twee eetlepels van de saus door de zure room mengen. Het mengsel langzaam in de pan gieten. Eventueel meer kruiden naar smaak toevoegen. Nog even zachtjes laten door koken. Opdienen met gekookte aardappelen.

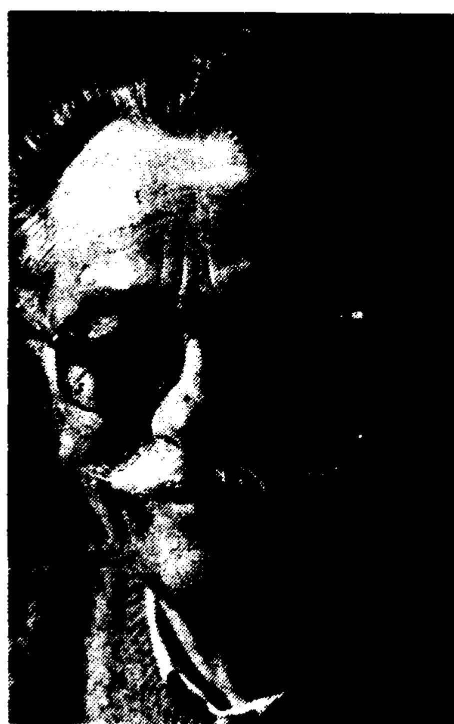
Eet smakelijk

MAY

Dick Bruna: 'Mijn boeken zijn er voor het plezier'

Kinderen zijn verschrikkelijk eerlijk in hun oordeel

Interview met Dick Bruna

In 1953 vervaardigde hij zijn eerste boekje, *De Appel*. Het was niet zijn bedoeling om kinderboeken te gaan maken, maar zijn werk bleek juist de kleintjes aan te spreken. Nu prijst de geestelijk vader van 'Nijntje' en 'Betje Big', 'Snuffie' en 'Boris en Barbara' zich daar gelukkig om. Een gesprek met Dick Bruna (67), de grote vriend van kinderen, die op zijn beurt kinderen 'wel leuk' vindt.

De plaats waar Dick Bruna zijn figuurtjes uit zijn penseel tovert, ligt verscholen achter de daken van de Utrechtse binnenstad. Een steegje, een paar trappen en een smal tegelpad over een dak leiden naar het ruime atelier. Voor de liefhebbers van Bruna's boeken is dit een paradijs. Buiten mag het regenen en de parkeermeter luttele guldens per half uur opeisen, binnen zijn het de prenten van Betje Big en Nijntje in hun vertrouwde rood, groen en geel die een vrolijk stempel zetten.

De tekenaar is aan het telefoneren en wandelt heen en weer achter de schetstafel. Op een werkblad ligt zijn jongste werk uitgestald. Kleurige prenten op het bekende vierkante papier. Bij de ingang staat een boekenkast, gevuld met ontelbare Bruna-boeken; Nijntje in het Japans, Arabisch en Chinees.

Dick Bruna is een kleine, tengere man, met een puntige snor en kleine ogen achter brilleglas die van het ene op het andere moment kunnen stralen. Zoals op het moment dat Nijntje ter sprake komt. "Ja, Nijn wordt dit jaar veertig. Ze is in 1955 geboren", klinkt het grinnikend. "We zijn ook al toe aan de tweede generatie. Als ik nu ergens ga signeren, zie je eerst de kinderen komen. En dan komen de moeders, met van die versleten boekjes met krijtstrepen erin."

De tekenaar serveert thee en neemt plaats tegenover zijn bezoek aan de houten tafel in het atelier. Terwijl hij praat schuiven zijn handen voortdurend over tafel. Hij praat aarzelend als het over hemzelf gaat, gedreven als het zijn werk betreft.

Het gesprek komt meteen op Nijn, het meest bekende schepseltje dat Bruna nog steeds met penseel en plakkaatverf tot leven brengt. De tekenaar verzon Nijntje in de jaren vijftig. Hij bracht in die jaren met zijn gezin de vakanties door in Egmond aan Zee en zijn zoontjes vaste kameraad was een pluche konijn, hetgeen leidde tot het eerste boekje: Nijntje aan zee.

Er zijn inmiddels 15 boekjes met Nijn verschenen en nog steeds heeft Bruna er plezier in haar de spil te maken in een nieuw verhaal, vertelt hij. "Nijn gaat zeker niet vervelen. Ik denk omdat het steeds net zo moeilijk blijft om haar te tekenen. Als ik een nieuw boek maak, heb ik echt het gevoel dat ik voor het eerst Nijn zit te tekenen. Je hebt als je Nijn tekent alleen die twee oogjes en dat kruisje. Het is een heel gedoe om dat een klein beetje verdrietig, een klein beetje vrolijk of een heleboel vrolijk te maken. De ene tekening na de andere gaat de prullemand in voordat ik echt het gevoel heb dat het goed is. Ik heb altijd zo'n bewondering voor zo'n juf die op school even een grote Nijn op het bord tekent. Ze kunnen mij niets moeilijkers vragen."

Dick Bruna had nooit een tekenaar moeten worden, tenminste als het aan zijn vader en diens vader had gelegen. De Bruna's waren al generaties lang actief in het familiebedrijf, de uitgeverij in Utrecht, en Dick zou in de voetstappen van zijn vader treden. Maar de jonge Bruna had andere interesses. Als kind tekende hij al graag en hij wilde daar zijn vak van maken. Toch liet hij zich even paaien voor het uitgeversvak, om na stages bij uitgeverijen in Parijs en Londen tot de conclusie te komen dat hij niets van zakendoen begreep.

"Mijn vader en grootvader hadden niets liever gewild dan dat ik in de uitgeverij was gekomen. Maar ik had nou eenmaal heel veel moeite met financiële zaken. Nu kan mijn vader — hij is 92 — heel trots zijn op wat ik doe, maar dat is in mijn familie wel eens anders geweest. Ik weet nog dat ik voor de uitgeverij aan die serie boekomslagen voor de Zwarte Beertjes-pockets werkte, daar leefden we toen van, en dat mijn opa zei: 'Wanneer ga je nou eens echt aan het werk'."

Aan de tijd waarin hij als jonge tekenaar meer dan honderden boekomslagen maakte, denkt Bruna graag terug. Al is het maar omdat hij veel in contact kwam met schrijvers zoals Georges Simenon en Havank. Ook zijn ontmoetingen met Rietveld, die bij de uitgeverij over de vloer kwam, zijn hem dierbaar. "Rietveld was een ontzettend aardige man", zegt Bruna. "De dingen die hij maakte, waar hij mee bezig was, dat vond ik geweldig. Ik keek reuze naar hem op en heb veel van hem geleerd."

Ook kunstenaars als Bart van der Leck en de Franse schilder Georges Braque hebben de tekenaar beïnvloed, vertelt hij. Maar het meest werd hij getrokken door het werk van Matisse. "Ik heb mijn leven lang erg mooi gevonden wat hij maakte. Vooral toen ik zelf begon. Hij maakte toen van die collages en gebruikte hele felle kleuren. Ik dacht: als je op zo'n manier een prentenboek zou maken, dat zou geweldig zijn. Dat heb ik gedaan, het was mijn eerste boekje: *De Appel*.

EENVOUD

De jonge Bruna wilde zich nog wel eens wagen aan een romantisch schilderij, inmiddels houdt hij het al jaren bij die voor iedereen herkenbare prenten. Een psycholoog wijdde eens een onderzoek aan de 'Bruna-stijl' en concludeerde dat het wel altijd 'een raadsel zal blijven hoe het mogelijk is om met zo weinig lijntjes zo veel beweging, inspanning en ontspanning over te brengen'.

"Ik heb altijd gezocht naar de grootst eenvoud en directheid", zegt de tekenaar zelf. "Als je het eenvoudig maakt en er weinig op zet, laat je reuze veel ruimte over voor de eigen fantasie. Daarom werk ik ook altijd in het platte vlak, gebruik ik maar één rood, één geel, één blauw en één groen. En vanwege die eenvoud is de tekst in rijm. Ik gebruik ook geen moeilijke woorden en niet meer leestekens dan noodzakelijk is."

Het is die zoektocht naar de grootst mogelijke eenvoud waar de tekenaar deze middag graag en uitvoerig over praat. Daarbij benadrukt hij dat zijn prenten misschien wel eenvoudig ogen, maar dat het zeker niet eenvoudig is ze te maken. Al is het maar omdat iedere fout, hoe klein ook, meteen in het oog springt, zeker bij zijn 'strenge' lezertjes.

"Een hele hoop mensen hebben zo iets van: je bent met leuk werk bezig, het is allemaal even leuk en simpel. Of ze zeggen van die vreselijke dingen als: Je hebt een leuke formule gevonden. En dan denk ik: Goh, ze moesten eens weten hoe ik hier zit te zwoegen, echt te zwoegen."

"Ik ben nog steeds zenuwachtig als ik aan een nieuw boek begin. Vroeger dacht ik: als ik ouder word zal ik wel wat zekerder worden. Maar dat is dus niet zo. Ik heb er nooit een zekere ervaring in gekregen. Als ik begin aan de eerste schets is het alsof ik voor het eerst van mijn leven zit te tekenen. Het ziet er dan niet uit. Ik ben maanden met een boekje bezig."

"Nee, ik vertel nooit iemand waar ik mee bezig ben. Ook niet aan mijn vrouw. Ze merkt wel aan mijn humeur of het goed gaat of niet. Pas als iets klaar is, vraag ik mijn vrouw hier te komen. Ik ben dan doodzenuwachtig, nog steeds. Zij gaat aan deze tafel zitten, ik zet koffie of thee en let er voortdurend op hoe ze reageert. We zijn nu al zo lang bij elkaar, ik merk wel aan haar of het wat is of niet. Als ik merk dat het haar weinig doet, weten we vaak helemaal niet wat er mis mee is. Dan leg ik het weg in een la, en dan soms, als ik het na een hele lange tijd weer tevoorschijn haal, weet ik ineens wat het was."

VERWONDERING

Bruna is nu met zijn ruim 80 kinderboeken, in 32 talen vertaald, overal ter wereld bekend. Maar de tekenaar zwelgt niet in zijn succes, praat nog steeds met lichte verwondering in zijn stem over het feit dat zijn werk zo is aangeslagen.

"Ik heb nooit met opzet kinderboeken gemaakt. Het zijn op de een of andere manier kinderboeken geworden, omdat ik het niet anders kan. In de tijd dat ik begon had je ontzettend weinig boeken die echt voor kinderen waren. Je had wel hele mooie kinderboeken, maar die waren toch eigenlijk veel meer voor de ouders en voor de juf, met allerlei grappen over de hoofden van de kinderen heen. Ik weet nog dat ik in het begin mijn boekjes aan de ouders en kinderen liet zien. De kinderen vonden het leuk, werden aangetrokken door die directe kleuren en die directe manier van werken. De ouders zeiden vaak: 'Ga mee naar huis, daar hebben we veel mooiere boeken'. Het is voor mij een ontzettend geluk geweest dat ik dat contact met kinderen heb gekregen. Ik ben dat contact ook steeds leuker gaan vinden. Vooral de reacties die je krijgt. Kinderen zijn zo verschrikkelijk eerlijk: dat vind ik een leuke tekening en dat vind ik niets."

Toch is de tekenaar niet de grote kindervriend, waar velen hem voor houden. Bruna glimlacht: "Ik heb zelf drie kinderen en heb ze met plezier opgevoed, maar over het algemeen beweeg ik me helemaal niet gemakkelijk bij kinderen. Ik word wel eens uitgenodigd op scholen, dan ben ik echt een beetje gestresst. Als ik dan zo'n zaal zie met al die kinderen en vooraan zo'n Sinterklaasstoel; dan ga ik maar snel wat voorlezen."

"Ik ga ook maar zelden naar de kinderen toe. Ik wil ook niet zo'n bezienswaardigheid worden. Ik vind het heerlijk dat de mensen op straat mij niet herkennen. Dat ik normaal kan leven, in mijn neus kan peuteren zonder dat iedereen dat weet."

"Ik denk vaak bij mezelf: Je bent een bevoorrecht mens. Je hebt je huis, een auto voor de deur, een atelier en een huisje in Frankrijk. Wat wil je nou nog meer? Je hebt mensen die gek kunnen worden van een grote auto of een boot, dat zegt mij helemaal niets. Mij spreken hele gewone dingen aan. Gezellig uit eten gaan, heerlijk op mijn fietsje rondrijden, een lekker glas wijn drinken, een beetje televisie kijken."

Het gesprek komt op zijn dochter waar hij de volgende dag mee uit eten zal gaan. Bruna vertelt lachend dat zij hem wel eens heeft voorgehouden dat hij wat assertiever zou moeten zijn, wat meer van zich af zou moeten bijten. "Ik kan soms heel boos zijn om dingen, maar ik ben niet zo'n held die overal doorheen banjert. Thuis kan ik ontzettend uitschieten, maar verder dan thuis komt dat niet. Ik sluit me verder wat dat betreft erg af. Soms na een feestje, als ik lekker gedronken heb en het is gezellig geweest, dan denk ik: ik heb toch niets vervelends gezegd? Je doet dat allemaal wel eens, maar ik heb daar achteraf een enorme kater van."

Onbekende bevrijding
Peter Hoefnagels: 'ik ruik het als iemand niet oprecht is'

In een hoek van de werkkamer hangt een potloodtekening. Een magere jongen met kort zwart golvend haar kijkt met grote ogen fier de verte in. *Dat was in oktober 1944. Vlak voordat ik de zwerver ontmoette en vluchtend voor de hongerwinter over de IJssel ging*, vertelt de schrijver. Zijn jongensportret zou mooi gestaan hebben op de omslag van zijn onlangs verschenen autobiografische roman *De onbekende bevrijding*.

Peter Hoefnagels (1927), schrijver, Eerste Kamerlid namens D'66 en emeritus hoogleraar Criminologie en Familierecht, schreef al menig verhaal over zijn oorlogs- en naoorlogse ervaring. *De onbekende bevrijding* over zijn jeugd tussen 1935 en 1945 is het meest recente. Daarin vertelt hij over zijn leven vanaf zijn achtste tot zijn zeventiende jaar, de zanglessen die hij kreeg, het sanatorium voor tb-patiënten waar hij veel tijd doorbracht, zijn al snel anti-nazistische en anticlericale vader en zijn oudere broer in het verzet.

Toch zijn deze verhalen niet helemaal nieuw. Een aantal hoofdstukken doet sterk denken aan zijn debuutroman uit 1982 *Aan God die mijn jeugd verblijdt* uit 1982. "Dat klopt", aldus Hoefnagels. "Dit is namelijk een bewerking van dat eerste boek - maar wel een zeer intensieve. Er is veel bijgekomen en veel uitgehaald. Vier jaar ben ik bezig geweest om me alles zo nauwkeurig en goed mogelijk te herinneren. Ik merkte dat ik over veertig, vijftig jaar geleden veel gemakkelijker, exacter ook, kon denken en schrijven dan over pakweg vorige week. Vanaf dat moment schreef ik maar door, toen ging het pas echt stromen. Wat dat betreft zijn mijn boeken autobiografische romans: wat er in staat heb ik meegemaakt, ook al laat ik het door de ik-figuur Thomas vertellen."

PETER HOEFNAGELS

GEHEIM

Feitelijkheid is voor Hoefnagels in ieder geval van doorslaggevend belang. Dat leidde tot indrukwekkende speurtochten naar de waarheid voor zover die nog te achterhalen is.

"Een voorbeeld: enkele jaren geleden hoorde ik op een feestje dat zuster Roswita, een jeugdliefde van wie ik jarenlang zangles kreeg, in de oorlog was opgepakt en afgevoerd naar een concentratiekamp. Daar schrok ik enorm van want dat kon ik me helemaal niet herinneren. Maar ja, zij was een negerin en daar keken de moffen net zo op neer als op de joden. Dus het kon best zo zijn. Om alsnog achter de waarheid te komen ben ik toen teruggegaan naar het sanatorium in Berg en Bosch. Daar hoorde ik dat niet zij, maar de joodse zuster Judith tegen alle beloften in door de Duitsers was meegenomen. En Roswita was direct na de oorlog teruggegaan naar de Antillen, waar ze oorspronkelijk vandaan kwam."

In *De onbekende bevrijding* is niet alleen sprake van bijschaven en aanvullen van wat al eerder geschreven was, sommige verhalen komen nu voor het eerst naar buiten. Zoals dat van Neeltje, het meisje dat Thomas' enige contact met de buitenwereld vormt in de maanden van de hongerwinter die hij doorbrengt bij een Overijsselse boer. Over deze ingrijpende liefde en de afloop ervan schrijft Hoefnagels voor het eerst: "Nooit eerder heb ik over haar willen vertellen. Dat hele verhaal is altijd geheim gebleven. Maar nu, aanvankelijk met veel moeite en heel langzaam, is het er eindelijk uitgekomen. Het heeft vijftig jaar geduurd voor ik het kon vertellen. Maar het betekende wel een bevrijding voor mij, de bevrijding van een jongen die de oorlog heeft meegemaakt."

SCHURKEN

Voor Hoefnagels is het schrijven inmiddels tot een vorm van herdenken geworden. Letterlijk her-denken. "Dat is heel nuttig, daarmee zet ik dingen voor mezelf nog eens recht en dat maakt me preciezer. Wanneer je preciezer bent kun je beter denken en dat maakt je verhouding tot bij voorbeeld Duitsers ook anders", aldus de schrijver. "Als je dit geschreven hebt, kun je in ieder geval niet meer zeggen dat alle Duitsers schurken zijn. Die waren er toen wel, maar we weten waardoor dat kwam."

Hoe bepalend het meemaken van een oorlogsperiode tussen je twaalfde en je zeventiende is voor je persoonlijkheid weet Hoefnagels overtuigend en met gevoel voor drama duidelijk te maken. In zijn boeken maar ook pratend. "Wij moesten wel leren zien wat echt was en wat niet. Ik leerde al jong onderscheid maken tussen goed en kwaad, heldhaftigheid en heldhaftige emoties, omdat dat een zaak van leven of dood betekende. Zo was je in mijn ogen - ik was zo'n veertien jaar oud - pas echt heldhaftig wanneer je mensen wist te sparen ondanks je verzet. Het opblazen van een munitietrein, zoals mijn broer met zijn groep deed, zie ik meer als een heldhaftige emotie. Daarvoor werden uiteindelijk ernstige represailles genomen door de moffen. En daar had ik moeite mee, ik vond dat uitermate knullig en onnozel zelfs, want het kostte tien levens. Ik had de moffen liever wat meer besodemieterd dan het directe gevecht met ze aan te gaan, zoals dat in het barmhartigheidsverzet, het verbergen van joden en onderduikers, wel gebeurde."

In ieder geval is Hoefnagels dat onderscheidingsvermogen, die vraag naar de echtheid van mensen en dingen nooit meer kwijtgeraakt. "Ik kan het ruiken als iemand niet oprecht is. Ik weet zo met wie ik bij wijze van spreken de oorlog kan winnen en met wie niet. Datzelfde zie je ook bij andere schrijvers van mijn generatie '27-ers' als Blokker, Hofland en Van der Plas, dat voortdurende speuren naar authenticiteit: doet iemand de jaren zestig na of is-ie het echt, ben je echt anti-racist of lul je maar een end." Hoe indrukwekkend zijn oorlogservaringen ook waren, na de bevrijding hoort Hoefnagels hoeveel erger het nog voor anderen geweest was.

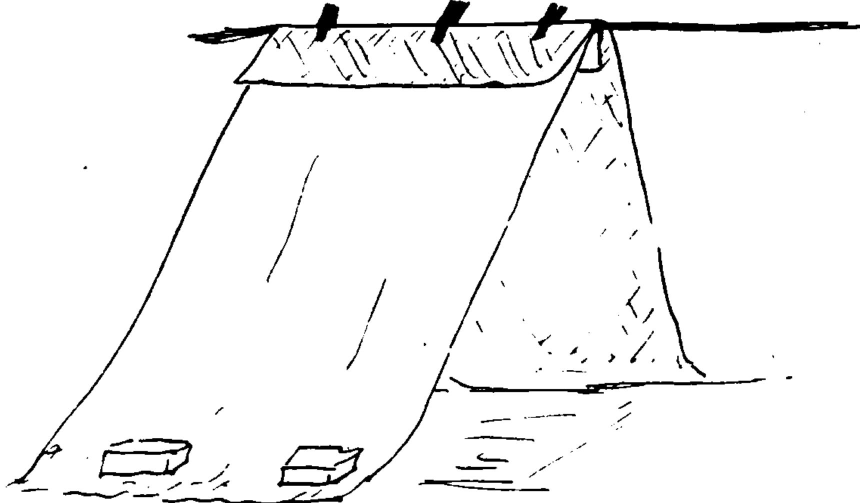
En dan zegt Thomas, maar ook Peter Hoefnagels, denkend aan 'de doden en de niet-doden' op de laatste pagina van zijn boek: *Ik heb niets meegemaakt.*

Verhalen-wedstrijd

JULLIE HEBBEN nog één week om je verhaaltje te sturen. Alle verhalen die vóór 13 juni bij de Amigoe in de brievenbus liggen, doen nog mee. Heb je thuis of op school een leuk verhaaltje geschreven? Stuur het dan op naar Tante Nel van de *Kinderkrant*. Het komt dan niet alleen in de krant te staan, maar het doet ook mee aan de verhaaltjeswedstrijd. Over 14 dagen wordt de winnaar of winnares bekend gemaakt. De prijs is 50 gulden. Kom op, jongens en meisjes!

TANTE NEL

We maken een tent

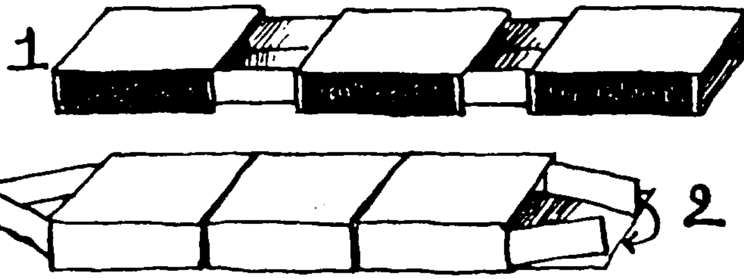

HET IS bijna grote vakantie. Zes weken lang zeeën van tijd om te spelen. Wat zou je zeggen van je eigen 'weekend-huisje' oftewel een tent in de tuin? Tenten kun je van alles maken. Een paar oude lappen, een touw, een paar blokken of stenen en was-knijpers zijn al genoeg.

Span het touw tussen bij voorbeeld twee bomen of tussen de veranda en een boom of tussen het hek en een boom enz. enz. Sla de lappen om het touw heen en zet ze vast met een paar knijpers. Trek de lappen schuin naar beneden en leg er wat zwaars op, bij voorbeeld een paar blokken.

In de tent kun je een paar waslakens leggen. Als je plastic in plaats van lappen gebruikt, heb je zelfs een waterdichte tent en kun je er ook als het regent in zitten. Maar dan moet je er wel op letten, dat de 'vloer' niet onderloopt. Dus dat je de tent op een hoog stuk van de tuin maakt.

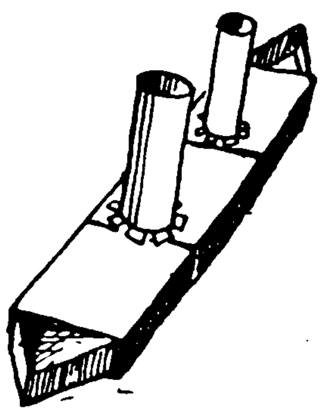
Bootje

VAN LUCIFERSDOOSJES kun je allerlei leuke dingen maken. Vandaag laat ik je zien, hoe je er een boot van kunt maken. Klaar in een wip! Trek van twee doosjes het doosje half uit het schuifje en schuif er een derde schuifje aan. Zie voorbeeld 1.

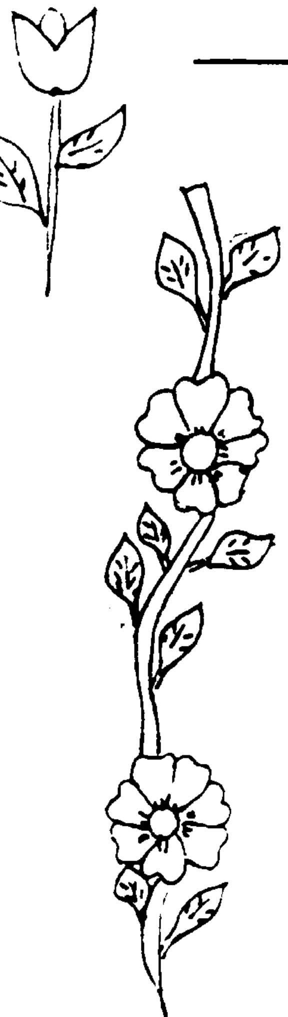
Maak de rechtopstaande randjes van een doosje los en maak daar de voorpunt en achterpunt van. Als plaksel alleen niet houdt, kun je tubelijm of plakband gebruiken. Zie voorbeeld 2.

Van opgerold stevig papier met onderin kleine inkepingen voor het voetje (zie voorbeeld 3) maak je twee schoorstenen. Als de lijm goed droog is, kun je de boot nog een mooi kleurtje met plakkaatverf geven. Té gauw klaar? Dan maak je toch even een hele vloot!

Uit de schoolkrant

HET IS altijd feest, als ik de dikke gele envelop krijg met de schoolkrant van Kolegio Chaya Willems. Vol verhaaltjes, spelletjes, opstellen en tekeningen. Ik blader hem dan door van voren naar achteren en van achteren naar voren. Het mei-nummer ging natuurlijk vooral over moederdag (14 mei) en hieronder laat ik jullie lezen, wat Rachine Rosaria uit klas 4 over haar moeder schreef. Goed zo, Rachine!

Mijn Moeder is lief.
Ze: - wast mijn kleren.
- is een juffrouw.
- werkt op een speelschool.
- kan lekker koken.
- doet handenarbeid met mij.
- gaat uit met mij.
- vertelt me hoe het vroeger was.
- praat met mij.
- zingt met mij.
- koopt kleren voor me.
- gaat met mij naar de baai.
- gaat met mij naar de kerk.
- bidt met mij.
- helpt me met mijn huiswerk.
- maakt me wakker om naar school te gaan.
- zegt me wat ik moet doen als ik iets niet snap.
- leest met mij.
- is bijna altijd bij mij.
- is een hele lieve moeder.

Xingoe de hond

WEET JE het nog? Xingoe is een hond, die zo'n honderd jaar geleden in de bossen van Brazilië leefde. Zijn baas Andreas was een van de kolonisten, die uit Europa gekomen was om een stuk grond te bebouwen en woonbaar te maken. Dat vonden de Indianen, van wie de grond eigenlijk was, niet leuk. De Europeanen en de Indianen waren daarom grote vijanden van elkaar.

Gordo, die voor Andreas werkt, rijdt achter de paarden aan. De veulens zijn in het wild geboren en moeten nu getemd worden. Twee jaar hebben ze gehad om in vrijheid rond te dartelen. Nu moeten ze leren de mensen te gehoorzamen en hen op hun rug te dragen. "Denk erom, dat je voorzichtig met ze omgaat", zegt Andreas tegen Gordo.

In het begin heeft Gordo veel geduld met de paarden. Maar als Andreas weg gaat, jaagt hij ze met wild geschreeuw over de weide. Vooral Baia heeft het zwaar te verduren. Baia is een merrie en de lieveling van Andreas. Gordo jaagt haar zonder ophouden op. Als ze het even waagt stil te staan van vermoeidheid, krijgt ze met de zweep.

Xingoe kan het niet verdragen. Elke keer, als de zweep knalt, rent hij blaffend achter de ruiter aan. "Ik weet wat moois", zegt Gordo met een gemeen lachje, "Jullie zijn zo goed aan elkaar gewend. Waarom zouden jullie niet eens samen lopen?" Hij stuurt het paard naar het hek en neemt de lasso van de paal. "Vooruit!" sist hij. De merrie vliegt over de weiden. Op die manier probeert ze aan haar wrede rijder te ontkomen. Maar dat lukt natuurlijk niet.

In een dal trekt Gordo de teugels aan. Sidderend staat Baia stil. Daar komt Xingoe hen hijgend achterop. Blaffend springt hij om het paard heen. De lasso fluit door de lucht en kronkelt om de nek van de hond. "Zó vang je wilde beesten", lacht Gordo. "Nu ontkom je niet meer. Het land hier wil ik hebben. Allemaal moeten jullie weg. Jij en je baas en al die lui van de boerderij."

(wordt vervolgd)

Zelf lezen

IK heb een hond.
De hond heet Bas.
Bas eet uit zijn bak.
Hij rent heen en weer.
Hij speelt met mij.
Hij bijt in mijn hand.
Maar het doet geen pijn.
Hij blaft veel.
Maar hij eet ook mijn slof op.
Want hij is nog klein.
Over tien jaar is hij oud.
Dan rent hij niet meer op en neer.
Dan slaapt hij veel.
En hij eet geen slof meer.
Maar hij blaft wel.
En hij eet ook uit zijn bak.
Ik vind Bas heel lief.

Om zelf te maken

Muziek voor papa

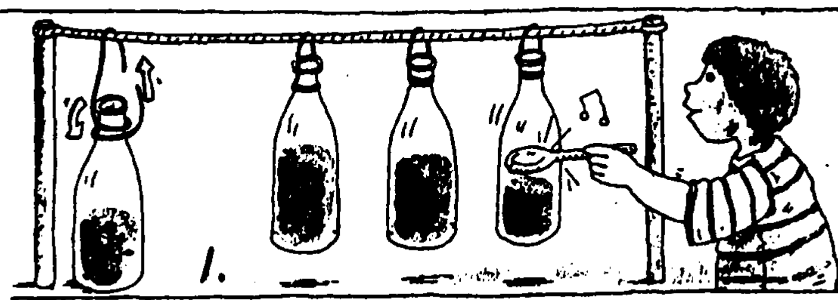
IN PLAATS van ons jaarlijkse zelf gemaakte cadeau gaan we dit jaar een muziekuitvoering voor papa houden. Met zelf gemaakte instrumenten spelen we voor hem al zijn lievelingsplaatjes. Ik geef je hier een paar ideeën voor het maken van de muziekinstrumenten. Je kunt er een voor jou zelf uitkiezen. Je kunt er ook meer maken, zodat je broertjes en zusjes mee kunnen spelen in je 'band'. Wel van te voren even oefenen, hé! Anders wordt het een heksenketel.

1. Het flessencarillon.
Vul een aantal flessen met water. In de ene wat meer dan in de andere, want dan maakt elke fles een ander geluid. Hang ze met touwtjes op, bij voorbeeld aan de waslijn. Sla er met een pollepel op en je hoort prachtige carillon-muziek.

2. De toeter.
Vouw een stukje dun papier om een closetrol of een keukenrol om de opening af te sluiten. Doe er een elastiekje om, zodat het papier blijft zitten. Maak met de punt van een schaar een paar gaatjes op de zijkant van de rol om je vingers op te zetten. Net zoals op een blokfluit. Zet het open eind aan je mond en roep er boe boe door, terwijl je elke keer een ander gaatje aan de zijkant dicht houdt. Geeft een heel grappig geluid.

3. Het drumstel.
Zet een paar flinke dozen en/of blikken bij elkaar en klaar is je drumstel. Een paar stokken, lineaals of pollepels zijn de drumstokken.

4. De gitaar.
Maak in het midden van een doos een rond gat. Span er een paar koorden strak overheen en je hebt een gitaar.

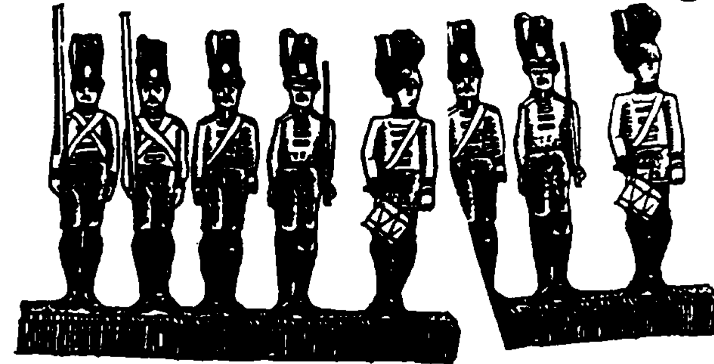

De plastic soldaatjes

= door Nel de Jong =

BERTIE was een kleine jongen, die behalve auto's, spelletjes, boeken en een fiets ook twintig plastic soldaatjes had. Tien rode en tien groene, die hij in een schoenendoos bewaarde. Hij woonde in Bandabou. En elke keer als kabouter Brr in de buurt kwam, ging hij even bij de soldaatjes in de schoenendoos op bezoek. Dan vertelden ze hem, hoe dapper ze die dag gevochten hadden.

De ene keer hadden de groenen gewonnen en de andere keer de rode. Op een keer had een rood soldaatje een hand verloren, omdat het hondje van Bertie er met hem vandoor was gegaan. En de andere soldaatjes waren erg jaloers op hem. Stel je voor, een hond, die je mee nam en een hand af beet. Dát was nog eens een avontuur!

Kabouter Brr moest lachen, toen hij het hoorde. "Het is maar goed, dat je van plastic bent", zei hij, "Anders had je het vast niet zo leuk gevonden." En hij vertelde, hoe die dag een muisje een grote steen op zijn pootje had gekregen en heel hard had gepiept van de pijn. "Aiaiai!" schrokken de soldaatjes, "Wat erg! En piept hij nu nog steeds?" "Nee hoor", stelde het kaboutertje hen gerust, "Ik heb een zalfje er op gesmeerd en een verbandje erom gedaan en Poetsje heeft hem een honingsnoepje gegeven. En nu voelt hij niets meer."

"Gelukkig maar", zuchtten de soldaatjes opgelucht. En het soldaatje zonder hand zei: "Wat fijn om een kaboutertje te zijn en iedereen te helpen. Dat lijkt me nog leuker dan vechten of je hand verliezen." "Weet je wat!" riep een van de groene soldaatjes, "We gaan met ons allen de mondi in om de dieren te helpen. Dat zal me een avontuur zijn!"

"Nee nee, dat kan niet", schrok kabouter Brr, "Wat zal Bertie wel zeggen, als de schoenendoos morgen leeg is!" Maar de soldaatjes hoorden hem niet eens. Eén voor één klommen ze over de rand van de doos, kropen door het hekwerk van de veranda naar buiten en marcheerden netjes in de maat de mondi in. "Nou, dan moeten jullie het zelf maar weten", mopperde kabouter Brr, "Ik moet nog verder, hoor." Hij keek nog eens achterom, maar de soldaatjes waren al achter de struiken verdwenen.

De eersten, die ze tegen kwamen, waren twee muisjes, die een maïskolf voortsleepten. "Ha!" riep het voorste soldaatje, "Laten we even helpen, mannen!" En een twee, een twee in de maat, liepen alle twintig soldaatjes op de maïskolf af. "Voorwaarts... mars!" riep het eerste soldaatje. En met de maïskolf op hun schouders marcheerden de soldaatjes verder.

Maar toen ze een eindje gelopen hadden, bleven ze staan en keken om zich heen. "Waar moeten we eigenlijk met die maïskolf naar toe?" vroeg het soldaatje zonder hand. "Dat moeten we aan de muisjes vragen", zei een groen soldaatje.

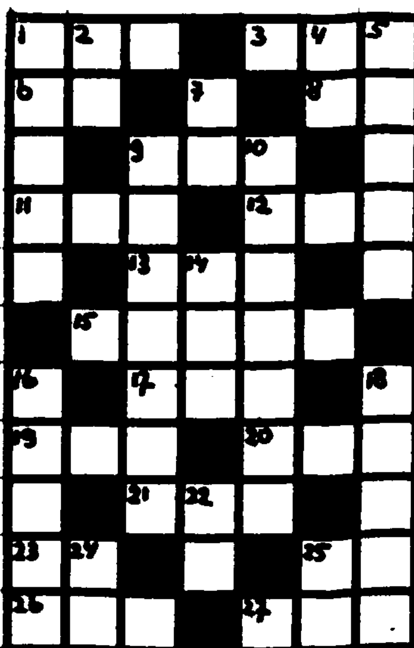
Maar de muisjes waren nergens meer te zien. Ze waren zo geschrokken van al die dappere soldaatjes, dat ze luid piepend weg gelopen waren. En nu zaten ze met trillende snorharen van angst in hun holletje en dachten, dat ze aan een groot gevaar ontsnapt waren. "Ze wilden zeker niet geholpen worden", zeiden de soldaatjes teleurgesteld, "Laten we maar iemand anders zoeken."

De volgende die ze tegen kwamen, was Zeurpiet de schildpad. "Kijk die beesten weer eens een haast hebben", zeurde de schildpad, die nog nooit soldaatjes had gezien. "En voor mij hebben ze natuurlijk geen tijd. Ik loop weer veel te langzaam naar hun zin." Toen de soldaatjes dat hoorden, begonnen hun oogjes te schitteren. "Voorwaarts... mars!" riep de voorste weer. En voordat Zeurpiet wist, wat er gebeurde, zweefde hij al door de lucht. De soldaatjes hadden hem opgetild en droegen hem op zijn rug door de mondi.

"Zeg maar wat je wilt", riep het eerste soldaatje. Maar Zeurpiet spartelde angstig met alle vier zijn pootjes in de lucht en schreeuwde: "Help, help help!" "Dat doen we toch al", zeiden de soldaatjes verbaasd.

Gelukkig kwam kabouter Brr toen net kijken hoe het met de soldaatjes gegaan was. "De dieren willen niet geholpen worden", zei een van de soldaatjes droevig, nadat ze Zeurpiet weer op zijn pootjes terug hadden gezet. "We doen alles verkeerd." "Jullie kunnen nu eenmaal beter oorlog voeren. En kaboutertjes kunnen beter mensen en dieren helpen", zei kabouter Brr. "Vechten is veel leuker", zuchtte het soldaatje zonder hand. "Ja ja ja", knikten de anderen. En toen marcheerden ze maar vlug weer terug naar hun schoenendoos bij Bertie.

Puzzel van de week

VERTIKAAL: 1. deel van een auto; 2. reeds; 4. boven; 5. aan de zijde van; 7. bergruimte; 9. deel van een auto; 10. soort krokodil; 14. groep dieren van een boer; 16. dierengezicht; 18. rund, dat vroeger veel in het wild in Amerika voorkwam; 22. voegwoord; 24. knock out (afkorting); 25. lidwoord.

HORIZONTAAL: 1. vruchtenat; 3. kloosterzuster; 6. neonlicht; 8. vader; 9. beroep; 11. vliegende schotel; 12. heeft een visser nodig; 13. vrouw van Adam; 15. een berg, die moeilijk te beklimmen is, is...; 17. deel van een auto; 19. ontkenning; 20. liefkozing van een dier; 21. onpersoonlijk voornaamwoord; 23. persoonlijk voornaamwoord; 25. muzieknoot; 26. insekt; 27. naaldboom.

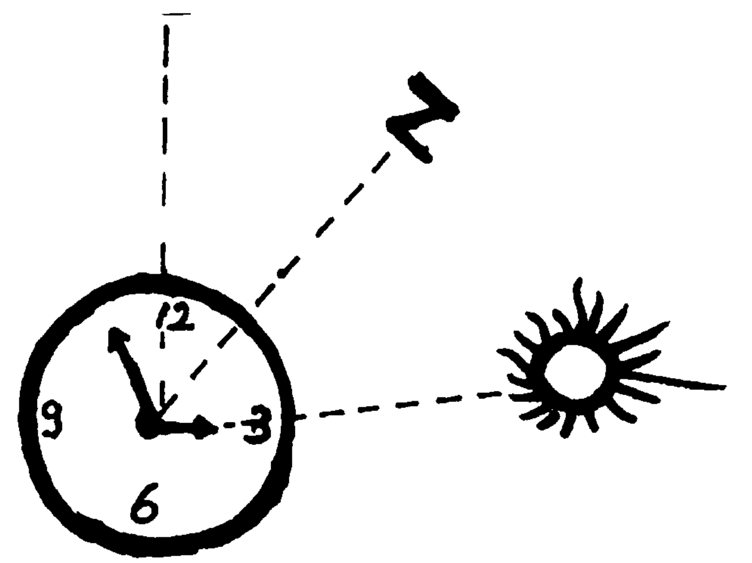
De winnaar van deze week is **Warren Koch, Alablancaweg 12, Curaçao.**

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. bed; 3. ler; 5. elk; 7. la; 9. st.; 10. lepel; 13. als; 14. rum; 15. etter; 17. en; 18. fa; 20. ark; 22. nul; 23. oma.

VERTIKAAL: 1. bal; 2. de; 3. ik; 4. rat; 6. lip; 8. allen; 9. slurf; 11. est; 12. ere; 16. tor; 17. een; 19. ata; 20. al; 21. k.o.

Wist je dat ???

JE BENT verdwaald en je weet niets van sterren. Wat betekent dat? Dat je écht verdwaald bent. Als je wél iets van sterren weet, kun je de weg terug vinden. De belangrijkste ster om je de weg te wijzen is de Poolster. Die vertelt je namelijk waar het Noorden is. Als je met je gezicht naar de Poolster staat, weet je, dat het Zuiden in je rug is, het Oosten aan je rechterhand en het Westen aan je linkerhand. Overdag heb je de zon en je horloge nodig. Ga zo staan, dat de kleine wijzer naar de zon wijst. Het Zuiden ligt dan precies midden tussen de kleine wijzer en het cijfer 12.

* * * * *

Waarom is de dinosaurus uitgestorven? Dr Alan Charig, een Amerikaanse geleerde zegt, dat hij wel 90 verschillende redenen op weet te noemen. Een daarvan is, dat de ontploffing van een planeet in de ruimte een enorme hoeveelheid radio-actieve straling op onze aarde heeft laten neerkomen. Evenveel als van een paar duizend miljoen atoombommen. De geleerden hebben sporen gevonden, die erop wijzen, dat 65 miljoen jaar geleden zo'n explosie heeft plaatsgevonden. Het zou dus de reden kunnen zijn, maar zeker weten we het nog steeds niet.

* * * * *

Pas in 1817 werd de eerste echt te gebruiken fiets uitgevonden. De uitvinder was een Duitser en heette Carl Ludwig Friedrich Christian Freiherr Von Drais von Sauerbrun. Oef! Ze zullen hem wel gewoon Carl hebben genoemd. Hij noemde zijn voertuig een draisine. In feite was het een loopfiets. Dus je kwam erop vooruit door je beurtelings met je linker en rechter voet op de grond af te zetten. Je liep dus met de fiets, maar het ging door de wielen heel wat sneller dan gewoon wandelen.

* * * * *

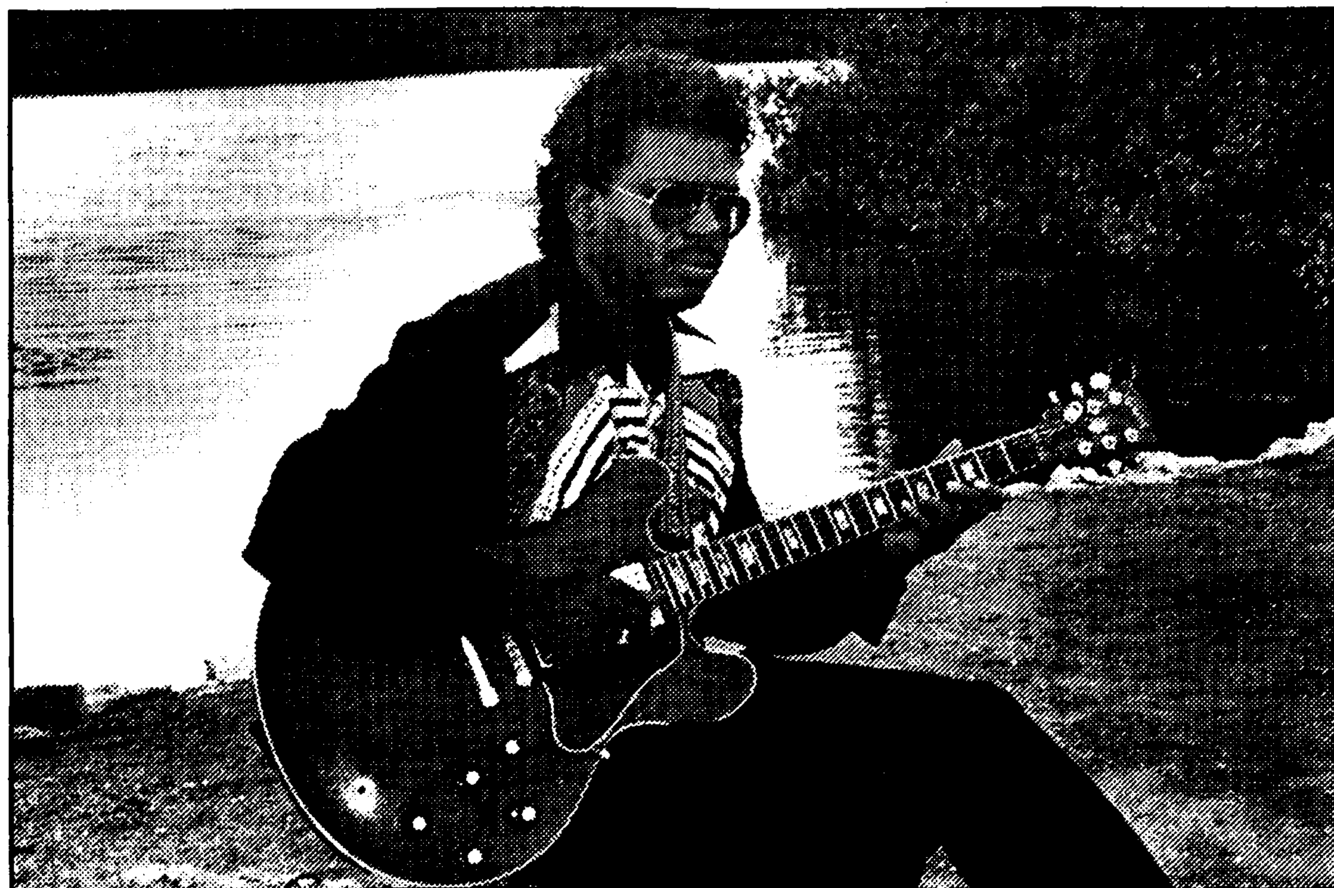

Musicus gebruikt Curaçaose cultuur als grondstof

Cedric Dandaré: 'Alles wat ik consumeer komt samen in een totaal concept

= door Ieteke Witteveen =

Je moet van Curaçao komen, waar alle soorten muziek samenvloeien en Papiaments wordt gesproken. Het is een extra prikkel als je uit Mundo Nobo komt en opgroeide met muzikale vrienden als Eric Calmes, Harrie Moen en de gebroeders Erwin en Axel Prudencia. Als je dan, behalve talent en ervaring, het lef hebt om een zeker bestaan als ambtenaar op te zeggen om aan je muzikale roeping gehoor te geven, dan heb je alle ingrediënten om iets bijzonders te scheppen. Het zijn deze elementen die de gitarist en componist Cedric Dandaré, na jaren van studie en hard werken ver van huis, brachten tot de unieke muziek-productie *'My rhytmical nature'*. De acht nummers verschijnen binnenkort op cd. Op de concerten die hij in Nederland gaf volgden lovende recenties. Bij het KLM Jazz-Festival kon hij thuis, in Curaçao, voor een enthousiast publiek laten horen hoe de tumba, dansa, wals, seú, tambú, in een verrassend ander jasje klinkt.

CEDRIC DANDARE

ANTILLIAANS

Cedric Dandaré verblijft de laatste week voor zijn terugkeer naar Nederland in zijn ouderlijk huis. Hij heeft het, als meer landgenoten in Nederland, uitdrukkelijk over Antilliaanse (en niet Curaçaose) muziek. Nederlands spreekt hij met een sappige Rotterdamse tongval. Het lag meer voor de hand het interview te houden in de taal die in zijn muziek een speciale plaats krijgt, het Papiaments. Hierbij het verhaal van een gedreven Curaçaos musicus, die veel successen boekt buitengaats.

Met welke muziek ben je opgegroeid?

"Mijn broer speelde in een band en mijn vader had een gitaar. In zijn familie, afkomstig uit Colombia, waren musici en ook dichters, zoals de Arubaan Ramon Tod Dandaré. De Stefania's, bekend van de tambú, zijn familie van moeders kant. Toen ik voor het eerst gitaar speelde, ik zat in de derde klas van de lagere school, waren de Beatles in." Een geliefde plek voor jongeren als Cedric was de tamarijnboom, daar waar nu de adventistenkerk is. Hij trok vanaf die tijd al veel op met collega-musicus, de bassist Eric Calmes en Harrie Moen van de groep Serenade. Het eerste optreden van deze jonge musicus was met een *aguinaldo*-groep en daarna in het koor *Orfeon Allegre* van Rignald Yankey. Daarin leerde hij ook kwarta en bandoline spelen. Verder maakte Cedric Dandaré deel uit van Golden Sharks van Sigmund Ridderplaat en hij deed mee aan de rock-opera Tommie. In de jaren zeventig begon hij met Harrie Moen en Eric Calmes, met Twilight Zone, dat latere Twilight Zone Company. Hij speelde salsa in Grupo Kadushi met Farley Lourens, en trad op in hotels in de shows van Ced-Ride.

JAZZ

In 1979 besloot Cedric Dandaré, tot dan toe een autodidact ('dat heeft voordelen voor je gehoor') naar het conservatorium te gaan. "Ik was na de school te hebben afgemaakt, beland bij Personeelszaken. Dat ging niet, hè? Voor iemand als ik die nota bene sliep met mijn gitaar. Het ging tegen me zelf. Maar ja, een leven als musicus is riskant, een onzeker inkomen enzo. Op een gegeven moment zei ik: nu is het genoeg. Dat was in 1979. Frappant is dat in hetzelfde jaar Harrie Moen en Eric Calmes, elk onafhankelijk van elkaar, hetzelfde besloten. Harrie ging naar Puerto Rico en Eric ging naar het Conservatorium in Amsterdam. Ik vroeg een beurs aan bij Sticusa." Dat lukte. Cedric Dandaré ging naar het Rotterdams Conservatorium en werd de eerste Antilliaan die in Nederland in de jazz afstudeerde.

Waarom jazz? "Als je verder gaat in de muziek kan je kiezen uit twee takken: de klassieke muziek of de jazz. Jazz geeft de mogelijkheid om 'al instante' te creëren. Het eist veel kennis van je instrument en je moet een creatief musicus zijn. Klassiek is iets anders. Je bestudeert het verleden en je probeert het zo goed mogelijk te vertolken. Natuurlijk, jazz heeft ook zijn regels, je moet de theorie en de wetmatigheden kennen, maar er blijft een basis om te improviseren en daarop dóór te gaan. Dat trekt me zo aan in de jazz."

Tijdens zijn studie speelde deze talentvolle en ambitieuze musicus in groepen van diverse genres zoals in rock- en popgroepen, hij speelde soul en in jazzkwartetten. Hij nam een plaat op met Macay Prudencia en met het orkest Bess van Richenel 'Babalú' Kirindongo, hij had de groep *Nos Kos*, waarin ook Felix Walroud speelde, en *Carifusion*. Al in 1982, Cedric Dandaré was toen nog maar drie jaar in Nederland, werd hij met *Carifusion* uitgenodigd voor het prestigieuze North Sea Jazz Festival. "Dat was een grote eer voor ons. Er waren toen weinig niet-Nederlandse musici in Nederland die daar aan meededen." Tegelijkertijd kreeg hij steeds meer verzoeken om te componeren, zoals voor het Poetry Park in Rotterdam (inmiddels gefuseerd met het Festival aan de Maas), waar elk jaar zo'n 100.000 mensen op af komen.

EDISON

Je kreeg dus al vroeg opdrachten?

"Ja. Nu schrijf ik zelfs meer dan de bedoeling was. Bij voorbeeld voor de uit Suriname afkomstige Denise Jannah, The First Lady of Jazz, voor haar cd *A Heart Full of Music*. Dat won een Edison. Ik heb het geluk dat het meest geliefde nummer van die cd (*If the music is right*) van mij is. Daardoor kreeg ik weer meer verzoeken." De Wereldomroep benaderde hem voor een verzamel-cd van niet-westerse muziek. Zijn tumba-compositie viel zo in de smaak dat deze maatschappij nu ook zijn cd mee sponsort. De beroemde alt-saxofonist Paquito d'Rivera, die in september vorig jaar, bij het Afro Caribe Festival, gastspeler in Cedric Dandaré's orkest was, raakte ook verkikkerd op zijn muziek. Hij vroeg Dandaré zelfs een compositie te maken voor zijn nieuwe cd. "Hij begrijpt waar ik mee bezig ben." Net als de bekende timbalist Nicky Marrero, die al speelde in Cedric Dandaré's band tijdens het 'Jazz in Duke Town'. 'Ook de Volkskrant en het Algemeen Dagblad waren vol lof over mijn concept."

Wat is dan dat concept?

"Waar ik mee bezig ben is gebaseerd op alles wat ik muzikaal heb meegemaakt. Eerst speelde ik in het koor. Dat vind je terug in mijn gebruik van stemmen, van vier tot vijf stemmen. De Antilliaanse muziek, de dansa, tumba, seú, heb ik gemengd met Afrikaanse muziek. Alles wat ik geconsumeerd heb in mijn leven komt bij mij samen in één totaal-concept. Dus ik meng niet alleen Antilliaanse en Afrikaanse muziek met jazz, maar ik breid het uit met stemmen, in de zang en in de blazers. Harmonie van stemmen met jazz. Dat maakt ook dat je een groot orkest nodig hebt. Alleen al voor een vijfstemmig koor en vijf stemmen in de blazers zit je op tien mensen. Daarnaast heb je dan de variaties aan ritmische delen, de congas, de djembe (uit Mali, te vergelijken met een conga), die Boy Janga bespeelde. Noem maar op. Wat nieuw is is de combinatie met de harmonie van stemmen."

■ *De altsaxofonist Paquito D' Rivera met de band van gitarist Cedric Dandaré tijdens het Afro Caribe Festival vorig jaar in Nederland.*

Ik vond het zo speciaal dat er gezongen werd in het Papiaments.

"Dat is een belangrijk punt. De kracht van het Papiaments is dat het ritmisch klinkt. Het past ook helemaal bij iemand als ik, die ritmisch denkt. Papiaments in jazz. Dat is naast het harmonische ook iets nieuws. Waar ik naar streef is dat al die invloeden samenkomen in een totaliteit."

Het gevaar is dat het een ratjetoe wordt. Hoe voorkom je dat?

"Zeggen de kranten dat het me gelukt is er geen ratjetoe van te maken. Het vereist veel denken vooraf. Als je bij voorbeeld vier stemmen in zang hebt, en vier stemmen bij de blazers wilt gebruiken dan moet je van te voren heel goed weten waar je hen laat spelen. De muziek moet open blijven, er moet ruimte zijn, iedereen moet begrijpen wat ieder individueel moet doen. Het is behoorlijk gecompliceerd. Op de cd hoor je, bij de seú bij voorbeeld, vier stemmen, daarna vier andere stemmen, dan weer twee stemmen van contrapunto, zowel vocaal als bij de blazers. Daar komt dan nog de improvisatie bij. Het is gecompliceerd, maar je vóelt het ritme. Het klinkt natuurlijk."

De vraag is natuurlijk hoe het bij het grote publiek overkomt. De proef op de som was het Maas-festival van vorig jaar juni. Cedric Dandaré: "De mensen bleven staan, ze voelden aan dat er iets anders, iets nieuws aan de hand was. Het begon eigenlijk al in de studio", verwoordt Dandaré het werken aan zijn creatie. "We voelden dat er iets historisch aan de gang was. Om te beginnen het samenkomen van bijna alle Antilliaanse musici die op een bepaald niveau in de studio werd die beleving extra sterk. Er gebeurde wat, het was *great*."

Bij de keuze van de musici ging Dandaré ook niet over één nacht ijs: "Ik moest bij voorbeeld iemand zoeken die de *barí* goed speelt, niet alleen als folklore, maar die ook in een groter concept past. Op Curaçao vind je die makkelijk, maar in Nederland is dat minder eenvoudig." Het werd de Bonaireaan Nelson Sillé. "Of je hebt iemand nodig die niet alleen goed zingt, maar ook onze muziek aanvoelt. Of een drummer die een tumba goed kan spelen."

Het optreden bij het KLM Jazz-festival voor een Curaçaos publiek, waaronder zijn eigen ouders, was een testcase of zijn muziek nog herkenbaar was als Curaçaose muziek. Bij voorbeeld de tumba. "Wat ik met de tumba deed heb ik nog niet eerder gehoord. De tumba met de 'two, five, one', de harmonie-

Nederland bezig zijn om onze muziek met internationale musici te spelen. Zo waren daar Eric Calmes, Felix Walroud, de violist Pedro Libert, Leslie 'Duke' Richardson, Carlos Francinet, Dennis Aalse, Lavaunne Henry van St. Maarten, de Arubaan Reno Steba -een van de beste bassisten op dit moment in Nederland- Guillermo Marchena, drummer en een van onze beste zangers aller tijden. Hij overleed in december. Daarom alleen al is de cd historisch. En dan de internationale sterren: Denise Jannah, de Braziliaanse Lilian Fileira, Tom Rose, de Duitser Cristof Erbstösser, een van de beste pianisten van Europa, Cofi van Osibisa, Lucas van Meerwijk, enz. De atmosfeer was bij de trainingen al van hé, zoveel goede mensen bij elkaar. In basis van de jazz. Ik wilde dat het als tumba zou klinken. Op de manier dat het publiek reageerde wist ik dat het goed was: het klonk als tumba."

OPGAVE

Komen er meer concerten?

"Het werken met een groot orkest is een speciale opgave. Het is kostbaar, vooral een orkest met zoveel bekende musici. En het slurpt energie. Energie die je ook nodig hebt voor het bespelen van je eigen instrument. Ik vraag me wel eens af: waar ben ik mee bezig? Alles komt op jezelf neer. Je staat in feite aan het hoofd van een bedrijf van 20 mensen. Je moet al die verschillende karakters ook nog zien te managen. Dat is wat anders dan met een simpel kwartet te spelen. Ook van de musici vereist het meer. Maar als het op het podium goed klinkt en de recenties positief zijn, dan voel je je weer goed en vergeet je al de moeite. Je zou wel gek zijn om er niet mee door te gaan."

Doble RR zei me eens: wij hebben zoveel ritmes, zelfs onze taal is ritmisch, daarmee kunnen we geschiedenis maken. Staat dat te gebeuren?

"Kijk naar mijn eigen geschiedenis. Je groeit op met de invloeden van zoveel verschillende soorten muziek dat je het jezelf niet realiseert. Maar als je ergens anders heen gaat, zoals ik naar Nederland, en je speelt eens wat anders dan bij voorbeeld jazz dan volgen de musici je niet vanzelf, zoals je gewend bent van Antilliaanse musici. Dan pas realiseer je je: dat wat ik heb, dat wat zo'n integraal onderdeel van mij uitmaakt, dat hebben anderen niet. Het feit dat je in de Cariben geboren bent en niet alleen dat, maar op een plaats in de Cariben waar alle muzikale invloeden samenkomen, in Curaçao, dan heb je geluk. Daar moet je je bewust van zijn en iets mee doen; je kan het verder ontwikkelen. Voor mij is het daarom zo belangrijk dat het zo goed aanslaat bij iemand als Paquito D' Rivera."

De cd, waarvan Cedric Dandaré zelf alle arrangementen en composities deed, is op het mixen van één nummer na, af. En dan?

"Ik heb een paar aanbiedingen van platenmaatschappijen, maar ik moet eerst de kleine letters lezen. Radio

Wereldomroep heeft een eigen bereik via hun meer dan 900 stations. Maar de grote markt gaat via de platenmaatschappijen."

En over tien jaar?

"Ik ben al 16 jaar in Nederland. De laatste twee jaren waren voor mij persoonlijk de meest vruchtbare jaren. Ik ben me gaan concentreren op mijn eigen dingen, met goede resultaten. Over tien jaar hoop ik dat ik op dit niveau kan doorgaan met mijn eigen muziek. Maar ik heb daarbij wel meer zon nodig."

Cedric Danderé hoopt vurig dat, zodra de cd uit is, er een kans komt deze via een aantal concerten én eventueel workshops aan het Curaçaose publiek aan te bieden. Het moet toch mogelijk zijn ook de jongeren te laten kennisnemen van een creatie waar Curaçao de grondstof voor leverde én uniek in is.

CIRO ABATH vervolg van pag. 3

Abath exposeert heel weinig.

"Nee, bijna niet. Ik probeer eigenlijk een collectie op te bouwen om op Curaçao een expositie te houden. Of het lukt weet ik niet, ik probeer het wel. Maar je wilt wel 100% achter je werk kunnen staan."

In Nederland en op Curaçao is werk van Ciro Abath aangekocht. Ook in Duitsland toont men belangstelling voor een van zijn beelden.

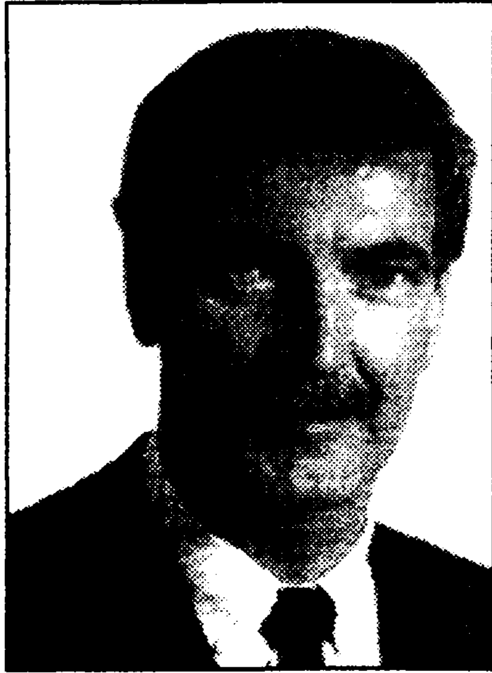
"Op Aruba is nog nooit een werk van mij gekocht. Ik heb een beeld geschonken aan de bibliotheek. Geruild voor materiaal. Ik ben niet zo commercieel."

Ik kijk naar het beeld in de hoek van het atelier. Het bestaat uit twee delen, aan een kant afgerond, aan de andere kant recht afgesneden. Wat gaat er met dat beeld gebeuren? Ik vraag er later Ellen Spijkstra naar. Het blijft bij haar staan tot de expositie op Curaçao later in het jaar. Als het daar niet verkocht wordt, moet het verscheept worden naar Aruba. Ik hoop dat het op Curaçao blijft. Ciro Abath heeft geen grote produktie, maar wat hij maakt zijn heel speciale kunstwerken. Hij maakt monumentaal werk, maar ook kleiner werk. Het zijn natuurvormen, soms zeer realistisch zoals zijn werk met kikkers en hagedissen, maar vaak zijn die natuurvormen geabstraheerd. Alleen de essentie blijft over.

De Curaçaose economie in tien panelen (slot)

Curaçao is geen stad maar een land

Curaçao is geen stad maar een land. Een plaats voor kosmopolieten en globetrotters. Iedereen voelt er zich thuis. De compleetheid van de hoofdstad Willemstad wordt ieder jaar door honderden buitenlanders ervaren. Veelal zijn dit toeristen, maar ook zakenmensen en ondernemers die 'business' met 'pleasure' combineren doen het eiland aan. Tijdens hun korte verblijf zullen zij niet veel merken, laat staan last hebben van de beperkingen, waarmee een eilandelijke mini-economie te maken heeft. Toch zijn deze prominent aanwezig.

door Peter Smits

Eilandelijke mini-economieën hebben 2 belangrijke gemeenschappelijke kenmerken:

(1) alle economische processen spelen zich af op een beperkt ruimtelijk gebied, dat is omgeven door water;
(2) er is sprake van kleinschaligheid, zowel qua oppervlakte als qua inwonertal.

Deze specifieke kenmerken leiden tot nogal wat beperkingen. Deze zijn onder andere geïnventariseerd door de wetenschapper dr A.J. Butter (An introduction to mini-economics, Amsterdam, 1985). De karakteristieken van eilandelijke mini-economieën, die in zijn werk en dat van anderen naar voren zijn gebracht, zijn voor een deel op Curaçao van toepassing. Daarvan kan het volgende beeld worden gegeven:

- geen eigen grondstoffen, heel veel moet geïmporteerd worden. Autarkie is onmogelijk, tenzij op een heel laag peil van ontwikkeling. Voor Curaçao geldt dat autarkie absoluut onmogelijk is;
- dit betekent dat de economie te kampen heeft met schaarste aan allerlei zaken en met 'diseconomies of scale'. Omdat toch alles aanwezig moet zijn en moet functioneren, moeten extra kosten worden gemaakt;
- de kleine markt impliceert een laag bestedingsvolume. Ook dit betekent relatief hoge kosten, en beperkingen in het aanwezig zijnde assortiment;
- het eilandelijke karakter impliceert hoge transport- en distributiekosten;
- de kleine markt leidt ertoe dat onvoldoende concurrentie aanwezig is, waardoor monopolie-winsten ontstaan, en de prijzen van goederen en diensten onnodig hoog zijn (zie drs R.O.B. van den Bergh: 'Het verschil tussen Leiden en Curaçao', Curaçao in de praktijk, 1991);
- in kleine economieën zitten kennelijk relatief veel mensen in de handel. Deze willen allemaal hun deel van de verkoopprijs. Ook dit maakt produkten erg duur;
- relatief grote overheid, met veel 'overhead', omdat het eiland ook nog als land moet functioneren (dubbele bestuurslaag, betrekkingen met andere landen);
- ook bij de overheid treden 'diseconomies of scale' op;
- relatief gering aantal opleidingen, die duur zijn. Afhankelijkheid van het buitenland inzake aanvullende opleidingen;
- mobiele (beroeps)bevolking, brain drain naar het buitenland;
- de kleine beroepsbevolking veroorzaakt afhankelijkheid van het buitenland inzake het (ad hoc) inzetten van vakmensen en specialisten over een heel breed scala van functies. Tijdens een promotiecampagne in Nederland heeft de voorzitter van Curaçao Inc., Jackie Voges, in een op 16-7-1988 gehouden interview met de Haagsche Courant hierover gezegd: "Curaçao heeft ongeveer 150.000 inwoners. Wij menen, of in ieder geval 'men' meent dat wij daar alles fysiek, organisatorisch en financieel mee kunnen bemannen. Het vliegveld, ziekenhuizen, hotels, winkels, de havens, de scheepsreparatie, een dure waterfabriek, enfin, noem maar op. Dat is natuurlijk onmogelijk. Dus loopt iedereen op de toppen van zijn tenen."

KNELPUNT

Deze hartekreet geeft weer hoezeer de geringe omvang van de beroepsbevolking als knelpunt wordt ervaren;

Aanvullende complicaties

Deze 'beperkende' factoren zijn min of meer op alle eilandelijke mini-economieën van toepassing. Voor Curaçao gelden daarnaast enige aanvullende complicaties, zoals:

een relatief lage arbeidsproduktiviteit, gezien het in vergelijking met omringende (ei)landen hoge loonniveau;
- het patronage-systeem bij de overheid, waardoor deze veel te groot is geworden;
- een scheve inkomensverdeling, die ongunstig inwerkt op besparingen en investeringen;
- een bestedingspatroon dat de spaarzin ook niet stimuleert;
- een zekere verantwoordelijkheid voor de (veel) kleinere eilanden van de Nederlandse Antillen;
- een zekere noodzaak om, gezien de samenhang van de eilanden van de Nederlandse Antillen, tussen de 5 eilanden goede verbindingen te onderhouden. Dit gebeurt zowel per boot (goederen) als per vliegtuig (personen). De lage bezettingsgraden in combinatie met niet-kostendekkende tarieven maken dit onderlinge verkeer verliesgevend. Dat drukt als een last op de economie;
- de watervoorziening is complex en duur;
- weinig aandacht voor milieu, daar het eilandelijk karakter het dumpen van afval in zee en rond de kust gemakkelijk maakt.

De hier genoemde factoren zijn in de vorige afleveringen impliciet of expliciet aan bod geweest, omdat ze de economische processen op Curaçao zo duidelijk beïnvloeden.

POSITIEF

Ook positieve kenmerken en factoren zijn in de voorgaande afleveringen aan bod gekomen, zoals:

- de binding met Nederland, die borg staat voor:
* ondersteuning in noodgevallen, zowel met geld, met materieel als met mensen. Zowel met adviezen als met concrete acties en bijstand;
* ontwikkelingssamenwerking. Bij de in het verleden geïnvesteerde gelden is overigens niet altijd naar de consequenties gekeken. Er werd dan wel geld vrijgemaakt voor het investeringsproject als zodanig, maar niet voor de daaruit voortspruitende exploitatielasten in daaropvolgende jaren. Dit heeft duidelijk bijgedragen tot de begrotingsproblemen van de overheden op Curaçao;
* flexibiliteit inzake arbeidsmarkt en scholing;
* een solide rechtssysteem en ordehandhaving;
* een goede en goedkope vertegenwoordiging over de gehele wereld.

Volgens de hiervoor genoemde dr A.J. Butter is kleinschaligheid een zelfstandige oorzaak voor achterblijvende economische ontwikkeling. Daarom zouden mini-economieën eigenlijk permanent door een grotere partner ondersteund moeten worden. In het geval van Curaçao is zo'n partner gelukkig aanwezig;

- preferentiële toegang tot de EG-markt (via Nederland) en de USA (via de CBI-regeling);
- goede ligging ten opzichte van internationale scheepvaartroutes tussen Zuid-Amerika, Noord-Amerika en Europa;
- diepe en goed bereikbare (natuurlijke, dus goedkoop te onderhouden) havens;
- goede infrastructuur: internationaal vliegveld en goed wegenstelsel;
- ontwikkelde communicatie-infrastructuur;
- goed ontwikkelde beroepsbevolking.

TRADITIE

Het eiland heeft een lange traditie op het vlak van de internationale handel, en is sterk op de rest van de wereld georiënteerd. Het weet steeds weer niches te ontdekken, om te voldoen aan de noodzaak deviezen te verdienen. In de tweede aflevering van deze artikelenreeks is reeds op het deviezensyndroom gewezen: voortdurend moeten buitenlandse valuta verdiend worden om de dagelijkse importen te kunnen betalen. Ambities en de wil om vooruit te komen zijn op Curaçao ook aanwezig dankzij het bestaan van een groeiende middenklasse en middenstand op het eiland. De groep mensen, die hiertoe behoort, heeft een goede positie bereikt, en is tevreden. Men wil dit consolideren en zo mogelijk versterken. Daarbij wordt ook aan het veilig stellen van de toekomst van de kinderen gedacht. Dit is een heel andere situatie dan zich bij voorbeeld in de meeste Zuid-Amerikaanse landen voordoet. Daar is nog geen sterke middenklasse ontstaan, maar domineren nog de immense verschillen tussen arm en rijk. De gefortuneerde families zijn erbij gebaat de machtsposities met alle daarbij behorende privileges zoveel mogelijk te handhaven. Een op snelle economische vooruitgang gericht beleid kan deze comfortabele situatie verstoren, en wordt derhalve niet ondersteund. Dit werkt voor de ontwikkeling van het Zuid-Amerikaanse continent als een zelfstandige vertragingsfactor.

■ *Curaçao: geen stad maar een land met een infrastructuur waar menig Nederlandse gemeente met veel meer inwoners jaloers op kan zijn.*

BEPERKINGEN

Er zijn ook beperkende factoren, die voor vele andere eilandelijke mini-economieën opgaan, maar die Curaçao intussen heeft overwonnen. Als zodanig kunnen genoemd worden:

- gebrek aan (goede) bedrijfslokaties. Hoewel deze op Curaçao niet voor het oprapen liggen, is in het Eilandelijk Ontwikkelings Plan (EOP) dat onlangs in concept is uitgebracht, plaats voor nieuwe economische bedrijvigheid ingeruimd. Onder andere wordt bij Hato een nieuwe 'vrije zone' voorzien.
Een probleem is dat de grond op Curaçao niet goed in kaart is gebracht, en dat het kadaster in vele gevallen niet over de noodzakelijke (meet)gegevens etc. beschikt. Bepaalde investeringsinitiatieven ondervinden hierdoor ernstige vertraging;
- frictieproblemen vanwege segmentatie op de arbeidsmarkt komen op Curaçao niet regelmatig voor. Arbeid vormt ook geen bottleneck voor de produktiebedrijven;
- tekort aan exportprodukten. Het deviezengenererende vermogen van het eiland is goed en marktgericht te noemen;
- het te weinig omzetten van lokale besparingen in risicodragende investeringen op het eigen eiland. De goed ontwikkelde financiële sector op Curaçao en het bestaan van een lokale kapitaalmarkt staan er borg voor dat lokale besparingen indien gewenst snel naar lokale investeringsinitiatieven kunnen worden toegesluisd. Dit transformeren is dus geen probleem, het tekort aan lokale besparingen kan wel als zodanig worden aangemerkt;
- de dreiging een monocultuur te worden met maar een of twee dominerende sectoren. Curaçao heeft een vrij gedifferentieerde structuur, die bovendien verder wordt verbreed;
- politieke instabiliteit. Hoewel de politieke kleur van Curaçao nogal snel en drastisch kan veranderen, kan niet beweerd worden dat er politieke instabiliteit heerst. De politiek is juist hecht en democratisch georganiseerd, en heeft een stevige greep op het gehele functioneren van de gemeenschap;
- klimatologische omstandigheden (hitte, droogte, regens) dragen bij aan het achterblijven van de economische ontwikkeling. Op Curaçao hebben alle kantoren en kantoorachtige bedrijfsgebouwen inmiddels airconditioning. Ook produktiebedrijven raken steeds beter gekoeld. Alleen het winkelpersoneel werkt nog vaak in ruimten zonder airco. Dit is een van de argumenten om de winkels tussen 12.00 en 14.30 te sluiten. Een ramp niet alleen voor de toeristen, maar ook voor de vele werkenden in Willemstad, die tussen de middag voor een snelle boodschap nergens terecht kunnen;
calamiteiten als orkanen, etc. komen op Curaçao niet voor;
- onvoldoende organisatie bij havens of vliegvelden, waardoor onnodig goederen verloren gaan. Van dit verschijnsel heeft Curaçao in vergelijking met andere landen in de regio geen last;
- slechte voeding en slechte gezondheid, waardoor de beroepsbevolking niet optimaal functioneert. Hiervan is op Curaçao voor wat de beroepsbevolking betreft geen sprake;
- trek van het platteland naar de stad (ontvolking en urbanisatie). Voor de meeste mini's geldt dat dit probleem niet relevant is;
- een vrouwenoverschot. Hoewel dit verschijnsel zich ook op Curaçao voordoet, is het niet zodanig dominerend, dat het verstorend werkt. Gezien de doorgroei van de toeristenindustrie zal een extra aanbod van vrouwen vermoedelijk zelfs redelijk snel opgenomen kunnen worden;
- bij oplopende werkloosheid zoeken veel arbeidskrachten hun heil op nabij gelegen (ei)landen, waardoor voor het gehele gebied geldt dat de lonen laag blijven en de welvaartsgroei gering. Dit verschijnsel kan onder andere op Sint Maarten worden waargenomen, dat als een magneet heel veel arbeidskrachten uit de omliggende eilanden aantrekt. Voor Curaçao is het veel minder of wellicht helemaal niet relevant, en werkt met name Nederland in deze als een communicerend vat.

STERKE POSITIE

Uit dit overzicht blijkt dat Curaçao in een relatief sterke positie ten opzichte van de omgeving verkeert. Een omgeving, die overigens steeds naarstiger (geslaagde) pogingen doet om de achterstand in te lopen.

Met zijn 125.000 inwoners dringt zich de vergelijking op tussen Willemstad/Curaçao en een Nederlandse stad als bij voorbeeld 's Hertogenbosch. Schrijver dezes kent beide steden vanwege wonen en werken van zeer nabij, en is aan beide verknocht. Ze hebben dan ook veel gemeenschappelijks, zoals een rijke historie, cultuur, een geheel eigen karakter en architectuur, een grote levendigheid en veel plaatsen waar gezellige mensen samenkomen om het leven inhoud te geven. Toch zal een onderlinge vergelijking door Curaçao op vele fronten gewonnen worden. Immers:

- Willemstad functioneert niet alleen als gemeente maar ook als (hoofdstad van een) land. Dat heeft onder andere de volgende consequenties:
* ministerraad en departementen;
* ontvangsten van buitenlandse delegaties;
* regelmatig bezoek van hoge bewindslieden uit Nederland;
- de Nederlandse Antillen hebben als land belangen te behartigen in en met het buitenland:
* vertegenwoordigingen in het buitenland (veelal via Nederland);
* verdragen en overeenkomsten met het buitenland (idem);
* op Curaçao zijn 28 consulaten van andere mogendheden gevestigd;
- verzorging van alle niveaus van de infrastructuur: wegen, havens en vliegveld. Curaçao beschikt over een internationaal opererende haven en een eveneens internationale en goed geoutilleerde luchthaven. Welke middelgrote Nederlandse gemeente kan dat nazeggen?
- op het gebied van de telecommunicatie is het eiland voorzien van de modernste apparatuur, die op alle niveaus in bedrijven en organisaties wordt gebruikt;
- Curaçao beschikt over een internationaal opererende olieraffinaderij, en heeft een droogdok waar de hele regio gebruik van maakt;
- de zich steeds beter ontwikkelende toeristenindustrie brengt elk jaar honderdduizenden bezoekers naar het eiland, waardoor Curaçao een zeer grote bekendheid geniet;
- in de internationale financiële wereld is de veel gebruikte 'Antillenroute' een begrip geworden;
- de meer dan 50 nationaliteiten, die in Willemstad wonen, maken het omgaan met andere culturen en volken tot een welhaast dagelijks gebeuren;
- Curaçaoënaars spreken vlot en goed vele talen, reizen regelmatig, en doen veel zaken met buitenlanders. Dat geeft ze een ruime kijk op mensheid en maatschappij;
- Willemstad is geheel ingericht op het ontvangen van grote aantallen bezoekers: prima hotels, restaurants, bars en nachtclubs. Er zijn legio uitgaansmogelijkheden, er is een schouwburg en bijna alle hotels hebben een casino;
- Curaçao heeft een eigen televisie-zender, 4 radio-stations, en minstens 7 dagbladen voor de internationale en eigen nieuwsvoorziening;
- Curaçao heeft zijn eigen nationaliteit, die wordt weerspiegeld in de eigen taal, het Papiaments. Dit is veel méér dan een mengeling van Portugees, Spaans, Engels, Nederlands en nog wat elementen. Dit is 'di nos', eigen cultuur, eigen trots. Het eiland heeft een eigen identiteit gevonden. En overstijgt daarmee het stedelijk of provinciaal niveau.

WERELDSTAD

Curaçao functioneert als een wereldstad, en niemand doet daar verbaasd over. Middelgrote steden in Nederland hebben deze allure niet, en zijn op zichzelf beschouwd van Willemstad de mindere. In gezamenlijkheid, echter, hebben de Nederlandse steden natuurlijk méér te bieden, omdat ze in een veel groter gebied liggen, elkaar aanvullen, en overkoepelende overheden en voorzieningen hebben. Willemstad moet het allemaal alleen doen, en wordt als land vergeleken met een natie als Nederland. Dan komen de kaarten natuurlijk anders te liggen. Dan is het voor Curaçao somber behelpen. Dan komen ook de extra kosten in beeld, die voor het functioneren als land gemaakt moeten worden. Hoewel deze kosten nooit exact zijn onderzocht, mag worden aangenomen dat ze hoog zijn. Prohibitief hoog als het eiland het allemaal alleen zou moeten doen. Economisch gezien is het daarom uiterst voordelig dat de band met Nederland bestaat, en dat een deel van de kosten door het overzeese deel van het Koninkrijk wordt gedragen. Een voorb

Vervolg op pagina 9

Fundación Diabético luidt de noodklok

= door Eef Hermers =

Wligt het percentage mensen dat aan suikerziekte lijdt tussen de 2 en 3 procent. Op Aruba lijdt 7 tot 10 procent van de bevolking aan diabetes. Van het totaal aantal opnames vorig jaar in het Dr. Horacio Oduber Hospitaal bestond ruim 30 procent uit patiënten met suikerziekte. Een groot deel daarvan moest een amputatie van teen, voet of onderbeen ondergaan. Reden voor de Fundacion Diabetico Arubano om de noodklok te luiden.

Cijfers geven duidelijk aan dat suikerziekte op Aruba meer aandacht nodig heeft. Het bestuur van de Fundacion Diabetico Arubano maakt zich ernstige zorgen maar kan zich vanwege het gebrek aan financiële middelen niet volledig richten en professioneel inzetten voor de diabetes-patiënten. Een frustrerende situatie.

■ *De administratie tijdens de actiedag werd bijgehouden met behulp van computers.*

IK HEB DIABETES

Naam:
Adres:
Postcode/Plaats:
Land: Nederland Telefoon:

If I am found ill, please give me 3 glucose tablets or 2 lumps of sugar, preferably in water. If I fail to recover or am unconscious, please call an ambulance.

I AM A DIABETIC

■ *Dit kaartje verstrekt de Fundacion Diabetico Arubano tijdens gezondheidscontroles. De eerstvolgende controle-actie wordt op 3 juni van 09.00 tot 12.00 uur gehouden in het auditorium van het Horacio Oduber Hospitaal. Op 6 juni besteedt TeleAruba in het programma 'Cuida bo Salud' van 21.00 tot 22.00 uur aandacht aan suikerziekte op Aruba.*

Meer dan zeven procent van Arubanen heeft suikerziekte

Voor een georganiseerde en gestructureerde organisatie is professionele mankracht nodig maar dat kost geld. En dat is er niet voor de fundacion. "Als 5 procent van het geld dat nu wordt besteed aan de curatieve zorg, wordt besteed aan de preventie van ziektes zoals diabetes, dan zal dit over enkele jaren resulteren in een kleiner percentage suikerziektepatiënten op Aruba," zo meent het bestuur, dat bestaat uit voorzitter Ina Croes, vice-voorzitter Charisse Hoen-Daly, penningmeester Luis Fingal en de bestuursleden Clarita Marlin-Bryson, Gilda Lamers en Camille Angela. De vaste groep van vrijwilligers wordt gevormd door Cetty Bijlhout, Ariane Daly, Angelique Daly, Theresa Quant, Aurelia Rasmijn, Myra Marval, Lola Geerman en Esther van Spaandonk.

GLUCOSE

Diabetes heet officieel 'diabetes mellulitis' en betekent 'doorloop van zoet'. Bij diabete-patiënten wordt de glucose in het bloed niet gebruikt en verlaat via de urine het lichaam. En dat is niet de bedoeling, want eigenlijk moeten alle suikers gebruikt worden door het lichaam. Ondanks dat diabetes 'levenslang' betekent, kán het leven van een diabeet er vrij normaal uitzien. Als goede begeleiding aanwezig is, dan hoeft de ziekte in principe niet noodzakelijk overheersend te zijn in het dagelijks leven. In veel ontwikkelde landen is de ziekte onder controle maar op Aruba is men nog lang niet zo ver.

De Fundacion Diabetico Arubano is een vereniging met een goed doel. De doelgroep is groot en helaas is er op het moment té veel werk voor té weinig vrijwilligers. Tijdens de gehouden voorlichtingsavonden is gebleken dat er op Aruba grote behoefte is aan voorlichting en aan betere voorzieningen.

Wat ontbreekt is een diabetes-coördinator en minimaal drie vaste medewerkers. De coördinator zou nieuwe projecten kunnen organiseren, contacten onderhouden, een cliënten-instructie opzetten en nauw samenwerken met diëtisten, huisartsen, specialisten, fysiotherapeuten en andere organisaties op het gebied van de volksgezondheid. En volgens het bestuur zijn er op Aruba voldoende mensen die voor de functie van diabetes-coördinator in aanmerking komen.

GEZONDHEIDSMARKT

De in maart gehouden gezondheidsmarkt van de vereniging was een groot succes. Bij Centro Medico in San Nicolas en op de parkeerplaats bij Sun Plaza lieten honderden mensen zich tijdens de actiedag controleren op bloeddruk, cholesterol en suikerziekte. Medewerkers aan de gezondheidsmarkt verstrekten informatie over produkten die gebruikt worden voor de bloedsuiker, bloeddruk en cholesterol. Verschillende diëtisten gaven die dag uitgebreide informatie en toelichting op allerlei vragen. In veel gevallen bleek er wat aan de gezondheid te mankeren en werd de betreffende persoon doorverwezen naar de huisarts. De eerstvolgende controle-actie wordt op 3 juni van 09.00 tot 12.00 uur gehouden in het auditorium van het Horacio Oduber Hospitaal. Op 6 juni besteedt TeleAruba in het programma *Cuida bo Salud* van 21.00 tot 22.00 uur aandacht aan suikerziekte op Aruba.

Er moet een betere samenwerking komen tussen de artsen, specialisten, verpleegkundigen, verzekeringsmaatschappijen en de diabete-patiënten. Vice-voorzitster Charisse Hoen-Daly: "Een diabeet kan zich bijvoorbeeld wel verzekeren voor een ziekenhuisopname en voor een amputatie. Maar in veel gevallen kan amputatie voorkomen worden als de dietist tijdig een bloedsuiker-apparaatje krijgt, zodat hij dagelijks zelf zijn bloedsuiker kan controleren en zodoende weet hoeveel insuline of tabletten hij in moet nemen, uiteraard wel in overleg met de arts. Zo'n apparaatje - de kosten variëren van 150 tot 285 florin - wordt op Aruba niet vergoed. En dat wil het bestuur van de fundacion diabetico graag veranderd zien."

■ *In maart lieten honderden mensen zich tijdens de gezondheidsmarkt van de diabetenvereniging controleren op bloeddruk, cholesterol en suikerziekte. Verschillende diëtisten gaven die dag uitgebreide informatie en toelichting op allerlei vragen.*

Er is ook dringend geld nodig voor meer en betere voorlichting. De cliënten moeten zelf actiever worden en meer informatie inwinnen over hun ziektebeeld. Als mensen beter geïnformeerd zijn over de ziekte diabetes, kan veel 'voorkomen' worden in plaats van 'genezen'. Velen denken nog dat de dokter of de specialist wonderen kan verrichten, maar als de persoon in kwestie te lang wacht met het vragen om professionele hulp, is het vaak al te laat.

Door financiële steun en betere samenwerking zou de Fundacion Diabetico Arubano veel beter kunnen functioneren. Omdat er op Aruba verhoudingsgewijs veel diabeten zijn, is het voor de specialisten en artsen bijna onmogelijk om voldoende informatie over te brengen en aandacht te geven aan alle diabetici. De oplossing hiervoor is om een speciaal hiervoor aangenomen voorlichter de theoretische informatie te laten geven aan degenen die daar behoefte aan hebben.

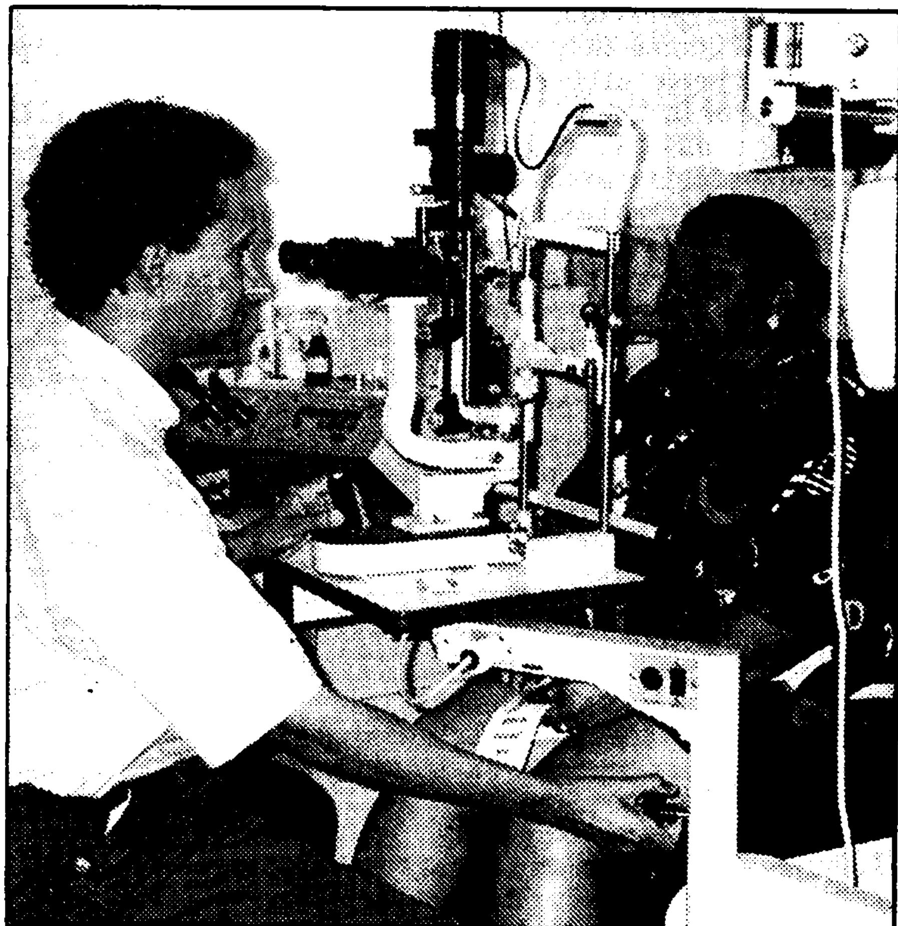
Dat er een enorme behoefte is aan voorlichting en aandacht voor suikerziekte-patiënten, kan het bestuur van de vereniging met enkele voorbeelden onderbouwen: vanaf januari 1994 werd één keer per week, op dinsdag van 16.00 tot 20.00 uur, spreekuur gehouden. Daarvoor werd een bijdrage van 5 florin per persoon gevraagd. Toen in september bekend werd dat de medewerkers van de fundacion ook cholesterol-controles hielden, steeg het aantal cliënten van 10 naar gemiddeld 30 personen per spreekuur. Dit werd eenvoudigweg te veel voor de vrijwilligers. Het vergde ook te veel voorbereidingstijd. Besloten werd om het spreekuur af te schaffen, totdat er geld beschikbaar zou komen voor betaalde krachten.

De fundacion organiseerde de afgelopen 5 jaar op intensieve wijze voorlichtingsavonden. Sprekers (oogartsen, internisten, dietistes, chiropedistes) die werden uitgenodigd, vertelden over hun specialisatie en brachten dit in verband met diabetes. De fundacion probeerde de groepen tijdens de voorlichtingsavonden klein te houden, zodat de participatie vanuit de zaal met de spreker optimaal was. Maar na 2 jaar was de interesse voor dit soort avonden zo groot, dat het bestuur besloot om een cursus te geven, verdeeld over vier avonden. De reden van het succes van deze cursus was dat suikerziekte-patiënten behoefte hebben aan informatie en *feedback* over hun ziekte. "Er zijn nog steeds veel diabetes die niet precies uit kunnen leggen wat ze mankeren."

Tijdens de eerste voorlichtingsavond van de fundacion waren de belangstellenden op twee handen te tellen. De laatst gehouden avonden trokken volle zalen; honderden mensen willen meer informatie over diabetes en daadwerkelijk actie ondernemen. De overheid kan helpen om een efficiënter en gestructureerder beleid op te zetten. In het begin kost het geld, maar uiteindelijk zal het resulteren in een lager percentage suikerpatiënten en daarmee minder onkosten in de gezondheidszorg.

"Met vrijwilligers kun je veel bereiken maar wil je professioneel te werk gaan, dan moet je werken met vakmensen in vaste dienst, die kunnen werken aan de hand van een uitgewerkt plan of bepaalde structuur. Als de regering geld beschikbaar stelt om specialisten in vaste dienst te nemen voor de diabeten vereniging, dan wordt als eerste het spreekuur ingevoerd want daaraan is een enorme behoefte. Maar zolang het geld er niet is, kunnen we geen spreekuur meer houden. In plaats daarvan houden we drie keer per jaar een speciale dag, die in het teken staat van testen en voorlichting voor diabetes", zegt voorzitster Hoen-Daly.

De bestuursleden zijn unaniem van mening dat er op Aruba veel meer aan zelfcontrole en zelfregulatie moet worden gedaan. Iedere diabeet op Aruba moet volledig op de hoogte zijn van het ziektebeeld zodat hij of zij het eigen lichaam in de gaten kan houden en - als dat nodig is - bijstuurt. Want een diabeet die zijn eigen lichaam onder controle heeft, verkleint de kans op meerdere complicaties. ■

■ *Oogcontroles vormde ook een onderdeel van de gezondheidsmarkt. Dr. Jacobs (foto) voerde voor de fundacion vrijwillig oogcontroles uit in zijn kantoor in San Nicolas.*

De Curaçaose economie in tien panelen (slot)

VERVOLG VAN PAGINA 8.

van symbiose, nu niet binnen de eigen grenzen, maar in de contacten met de buitenwereld. Symbiose wordt ook nagestreefd in de samenwerking met de andere eilanden van de Nederlandse Antillen. Want Curaçao functioneert als autonoom gebied, en is eigen baas. Maar met de wil om de andere eilanden van de Antillen bij te staan.

Dát leert de tekst van het nationaal monument aan het begin van de Rijkseenheidsboulevard. Dat is ook de wil van de Antilliaanse bevolking, zo leren de in 1994 gehouden verkiezingen. Symbiose is geven en nemen. Iedereen wordt er beter van.

EPILOOG

Aan het eind van deze 10 afleveringen over de vraag: 'Hoe werkt Curaçao' wil ik nog eens memoreren aan de speciale mechanismen, die ervoor zorgen dat het dagelijks leven op het eiland, ook bij de grootst mogelijke problemen, ogenschijnlijk zonder noemenswaardige inspanningen gewoon doorgaat. Ieder heeft z'n natje en z'n droogje, niemand schijnt zich zorgen te maken.

Allereerst is er het verschijnsel van de dominerende sectoren: telkens als de trekkende sector terugzakt komt een aanvullende activiteit in beeld, die voor nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid zorgt. En passant raakt de economie behoorlijk gediversificeerd. De mensvolgende activiteiten, het informele circuit en de illegalen vormen ook stabiliserende elementen.

De sociale patronen, het karakter van symbiose-economie, het elkaar gunnen, en de 'checks and balances' inzake de machtsverhoudingen tussen sociale groeperingen en organisaties zorgen voor het noodzakelijke evenwicht in de verdeling van de welvaart. De mañana-filosofie en het ingeboren optimisme van de Curaçaoënaars maken dat verdiende inkomens snel en meestal in gezamenlijkheid worden besteed. Doordat velen meeprofiteren bestaat er voor de economische processen een breed draagvlak. Het partnership met Nederland draagt ook in grote mate aan het stabiel functioneren van de economie bij. Nederland vult op allerlei manieren gaten op, ondersteunt financieel en met menskracht, drukt de kosten door zaken voor de Antillen te behartigen, en vangt een deel van de werkloosheidsproblematiek op. De vindingrijkheid en een hoog aspiratieniveau van de leidende bovenlaag binnen de Curaçaose samenleving geven een verdere garantie voor toekomstige welvaart. Een welvaart, die door een steeds groter deel van de samenleving wordt gedeeld en nagestreefd. Ook dát zet druk op de wil verder te ontwikkelen en te groeien.

De 'deus ex machina' van Boeli van Leeuwen blijkt dus bij nader inzien minder uit de lucht te komen vallen dan menigeen wellicht denkt. Boeli's beschermengel zit geworteld in de eigen mechanismen van de Curaçaose maatschappij. Omdat deze zo verschillen van wat de economische en sociale handboeken leren, zijn ze minder herkenbaar en zijn ze nog niet goed doorgrond. Daardoor lijkt de werking van de Curaçaose economie raadselachtig. Bij God en op Curaçao kan alles is een op het eiland bekende dooddoener. Intussen weten we beter.

Natuurlijk beter worden

Roel de Wit

Hypoglycemie (slot)

Het vorige artikel zou het laatste zijn over hypoglycemie. Ik heb echter verschillende reacties gekregen van trouwe lezers die mij erop wezen dat ik had beloofd wat algemene adviezen te geven over de voeding bij hypoglycemie. Voor alle lezers die mij op de vingers hebben getikt... hier is het dan: de beloofde voedingslijst en dan is het echt afgelopen over dit onderwerp.

Gebruik koolhydraat-arm voedsel; dat betekent géén suiker, rietsuiker, honing, gerstemout, druivesuiker, zoet beleg, frisdrank, ijs, limonade, gebak, vruchtesappen, beperkt fruit, wit meel.

Uit voorgaande artikelen weet u dat suiker het slechtste produkt is dat men kan toedienen bij een hypoglycemie-dip. Gebruik géén koffie, thee, chocolade, alcohol; u mag wel alternatieve koffie, zoals caro, pasha, bambu, postuum en cafix. Ook kunt u alle soorten kruidenthee en carob (produkt dat chocolade vervangt) gebruiken.

Goede dorstlessers zijn de koude kruidentheeën. Een grote kan in de koelkast en u heeft de hele dag een lekker gezond drankje.

Géén geraffineerde produkten gebruiken (!) maar volkoren produkten. Dat betekend géén witte bloem (spaghetti, macaroni enz. van witmeel produkten), géén wit brood, maar juist volkoren-, tarwe-, en roggebrood. Regelmatig kleine beetjes eten, liefst gecombineerd met eiwitrijke voedingsmiddelen (eiwitrijke voedingsmiddelen zijn: kaas, kwark, vlees, noten, vis, kip, ei, soja). De reden hiervoor is dat het iets minder snel te verteren is, waardoor hongergevoel niet zo snel optreedt.

U kunt ook niet verwachten dat men overal waar u op bezoek komt de speciale produkten voor u klaar heeft staan. Verder bestaat er nog steeds een geloof dat er suiker toegediend moet worden als u een dip krijgt. Leg de mensen om u heen uit wat er aan de hand is, wat er kan gebeuren en vooral laat ze kennis maken met uw 'lunch box'.

U moet de dierlijke vetten beperken, daardoor in de plaats kunt u wel de plantaardige vetten gebruiken, zoals: eden of vegana margarine of koudgeperste oliën zoals zonnebloemolie, saffloer- en tarwekiemolie (zeer vitamine E rijk)

De extra mineralen die u nodig heeft moet u allereerst uit de voeding halen; één van die mineralen is zink. U zult dus zinkvrije voedingsmiddelen moeten gebruiken: tarwekiemen, groenten, vis, magere vleeswaren, granen, beperkte peulvruchten, ongebrande noten (walnoot, hazelnoot, amandel).

Suggesties voor het broodbeleg: kaas, magere vleeswaren, notenpasta, smeerkaas, Huttekäse, cottage-cheese, magere (kruiden) kwark, reform-broodbeleg zoals: tartex, vitanex, tofuspread, tempehspread, Granovita pâté, een boterham met jam zonder suiker en rauwkost.

Géén druiven, bananen, rozijnen en andere zuidvruchten. Pas op voor toegevoegde suikers. Wees bedacht op ingrediënten die op de verpakking van de voedingsmiddelen worden opgesomd. Vaak staat er op het pakje 'ongezoet' of 'géén suiker aan toegevoegd' en als je het produkt proeft vallen de vullingen uit je tanden. Draai het pakje om en lees daarom hoeveel suiker, glucose, fructose, maltsuiker enz. het produkt bevat.

Let ook op de medicijnen, hoestmiddelen die coffeïne en suiker bevatten!! Het lijkt moeilijk maar als u eenmaal gewend bent dit allemaal in de gaten te houden wordt het een automatisme. Roken wordt sterk afgeraden!

De alvleesklier is gevoelig voor hormoon gebruik (de anticonceptiepil), kalmerende middelen en antibiotica. Soms gaat hypoglycemie gepaard met een allergie voor bepaalde voedingsmiddelen, dit vraagt weer een iets andere aanpak. Chroom is ook een belangrijk mineraal. Chroombronnen zijn biergist en graanolie.

Verder zijn belangrijk, kalium (groenten, groentesap), magnesium (noten, zaden- bijvoorbeeld zonnebloempitten en groenten) vitamine C (tarwekiemolie).

Rustgevende kruiden om thee van te maken (2 theelepels per kopje zo'n 10 minuten laten trekken en zeven). St. Janskruid, melisse, hop, pepermunt, oranje-bloesem, e.v.t. vermengen met wat gesneden zoethout. Veel water drinken: 1afl1/2> liter per dag.

Ter ondersteuning van het dieet is het goed 1 maal per dag bij de warme maaltijd een goed multivitaminen/mineralen tablet te gebruiken waar bovenstaande vitamines en mineralen in voorkomen.

Voordat ik dit artikel en dit onderwerp 'echt' afsluit wil ik nogmaals op het woord 'dieet' wijzen. Dieet betekent niet dat u zich moet laten verhongeren. Velen voelen zich ongelukkig omdat ze niet van alles meer kunnen eten. U moet het eigenlijk anders zien: het woord dieet betekent voor u dat uw lichaam heeft gekozen om zich alleen maar te voeden met produkten die gezond en heilzaam zijn voor uw lichaam. Zodra u een produkt kiest dat niet goed is voor uw lichaam dan zal het lichaam dit ook laten zien/voelen. U moet eigenlijk blij zijn dat u de mogelijkheid heeft dat uw lichaam u de juiste weg kan wijzen.

De periode van het dieet moet gezien worden als een afkickperiode. U zal, als u zich aan het dieet houdt door een dal gaan. Pas daarna zal er een langzame, maar gestage verbetering optreden. De lengte van de periode verschilt per persoon, maar duurt gemiddeld ongeveer drie maanden. Ook zijn er gedurende deze periode bepaalde stadia te onderscheiden.

Elk stadium (in totaal 3) duurt ongeveer drie tot vijf weken. Het eerste stadium is het moeilijkst. Er treedt géén verbetering op, u voelt zich zelfs beduidend slechter als voordat u met het dieet begon. U voelt zich vermoeid en waarschijnlijk depressief. Ook heeft u een grote behoefte aan suiker. Voorts moet u vooral gedurende deze periode een aantal van uw slechte gewoontes afleren.

Zijn de symptomen ondraaglijk dan is het goed om gedurende de dag meer samengestelde koolhydraten te nemen, zodat de bloedsuikerspiegel niet te laag zakt.

Ook kan de hang naar suiker (en alcohol) worden verlicht door per dag 200 mgr extra vitamine B2 te nemen. Het is vaak een geruststelling te weten dat de hang naar suiker na drie weken vermindert.

Het tweede stadium wordt gekarakteriseerd door oplevingen. Evenwel worden deze oplevingen afgewisseld met perioden waarin u zich voelt als in het eerste stadium. Het is zeker goed hiermee rekening te houden.

Aan het einde van het tweede stadium is een duidelijke verbetering opgetreden, maar u voelt zich zeker nog niet genezen. Het derde stadium is het stadium van de geleidelijke vooruitgang. U heeft niet meer van die terugvallen. Het gaat vaak zo geleidelijk dat u nauwelijks beseft dat uw toestand ooit anders is geweest. Ook is het juist in dit stadium zeer goed mogelijk dat u zich niet meer strikt aan uw dieet houdt. Vaak bemerkt u dan direct een terugval, hetgeen een leerzame ervaring voor u kan zijn.

Na deze stadia is de tijd aangebroken om voorzichtig met het dieet te experimenteren en te kijken wat u hebben kan en wat niet. Vaak bent u zich in deze periode bewust geworden wat een goed dieet voor u kan doen. Daarom is het goed zich te laten informeren over diëten en voeding. Deze informatie is vaak een onmisbare steun om u te houden aan uw dieet. Want het dieet is zo succesvol als dat u zich er aan kon houden.

Nogmaals ontzettend veel sterkte en succes! U heeft de mogelijkheid om een optimale gezondheid te bereiken; dit is maar een klein deel van uw leven, waarvan u zoveel kunt leren. Kop op en vooral doorzetten.

Ziek & Gezond

Longontsteking

Longontstekingen (medische naam: *pneunomie*) komen vrij vaak voor. Het is een ernstige aandoening, omdat het vrij snel erger kan worden, en vooral bij kleine kinderen, bejaarden of personen met een 'zwakke' gezondheid, zelfs tot de dood kan leiden. Een goede, spoedige behandeling daarentegen, geeft grote kans op volledig herstel.

OORZAAK

De verwekkers van een longontsteking zijn meestal bacteriën, en wel de '-pneumococcen' (*Streptococcus pneumoniae),* soms andere bacteriën, en wat minder vaak, maar helaas ook gevaarlijker omdat ze niet even goed te behandelen zijn: virussen, onder andere het griep- (influenza-) virus. Deze bacteriën en virussen komen bij vrijwel iedereen voor, maar niet iedereen wordt er ook ziek van. Het zijn mensen met weinig weerstand die ziek worden:

- baby's
- bejaarden
- kinderen die ondervoed zijn
- alcoholisten
- zware rokers
- lijders aan astma
- bedlegerige personen, bij voorbeeld na een beroerte, door een verlamming of door een andere ernstige ziekte die de persoon aan bed kluistert
- mensen met aids.

Gewoonlijk, bij personen met een goede weerstand, veroorzaken deze bacteriën en virussen geen ziekte of hooguit een verkoudheid of griep. Als de weerstand echter nog niet optimaal opgebouwd is zoals bij zuigelingen, of verminderd is, krijgen de micro-organismen de kans om tot in de longen door te dringen. Vooral virussen zijn organismen die op de loer voor een goede kans liggen: een verkoudheid ten gevolge van een bacterie, maakt de longen gevoeliger, en in deze verzwakte omstandigheden slaat het virus toe om een longontsteking te veroorzaken. Omgekeerd gebeurt het ook, dat een virusinfectie de weerstand vermindert waarna er zowel een virale als bacteriële longontsteking ontstaan.

Een speciale vorm van een bacteriële longontsteking, is tuberculose, die veroorzaakt wordt door de tuberculose-bacterie. Ook nadat iemand zich ernstig verslikt heeft, en speeksel of maagzuur in de longen heeft gehad, of na bijna te zijn verdronken, is de kans op een longontsteking veel groter. Er zijn tenslotte als minder frequente oorzaak ook enkele andere verwekkers te noemen, onder andere de *Candida-* en *Aspergillus*-schimmels, bepaalde *Chlamydie* (die 'vogelziekte' veroorzaken) en de parasiet *Pneumocystis carinli* (-berucht bij aids-patiënten).

VERSCHIJNSELEN

De verschijnselen van een longontsteking ontstaan, zeker bij een bacteriële longontsteking, meestal heel plotseling en worden snel erger. De persoon (het kind vaak) voelt zich erg ziek, krijgt hoge koorts, tot wel 40-41sc135>C met koude rillingen en ademt snel. Het ademen doet pijn aan de kant waar de ontsteking zit; men merkt dan dat de patiënt de borst een beetje krom houdt bij het ademen en oppervlakkig ademt. Een longontsteking zit namelijk vaak in slechts één gedeelte van een long, hoewel het ook kan voorkomen in de hele linker- of rechterlong of zelfs in beide longen.

Soms is er een piepend geluid te horen bij het ademen, vooral als die persoon ook nog last heeft van astma. De ademhaling kan zodanig verminderd zijn, dat de persoon er zelfs blauw begint uit te zien; dit is natuurlijk alarmerend en er moet dan direct medische hulp worden gezocht. Een ander verschijnsel is het hoesten; zwaar hoesten waardoor men buiten adem raakt. Daarbij wordt er vies, stinkend geel of zelfs bruin spuug, soms duidelijk etter, opgehoest, eventueel met spoortjes bloed erin. Dit opgehoeste slijm kan onderzocht worden in het laboratorium om te weten welke bacterie erin zit en om dus ook een gerichte behandeling te kunnen instellen. De eetlust is verdwenen, en soms krijgt de persoon ook braakneigingen.

Longontsteking die veroorzaakt wordt door virussen, verloopt soms met hetzelfde beeld, maar vaak wat milder hoewel langduriger. Het kan daardoor voorkomen dat iemand wekenlang denkt een 'verkoudheid' te hebben, terwijl hij/zij eigenlijk een virale longontsteking heeft!

Als een longontsteking niet snel herkend en behandeld wordt, kan het fataal aflopen. Vooral bij kinderen en bejaarden moet men erg oplettend zijn. Men kan denken dat het een gewone verkoudheid met hoesten is, maar als een baby daarbij hoge koorts en ademhalingsproblemen krijgt, de neusvleugels duidelijk wijder worden bij het ademen of de borst intrekkingen vertoont, en niet meer wil eten, prikkelbaar is en veel huilt, is het zaak om gauw een arts op te zoeken. Bij bejaarden kan koorts als verschijnsel ontbreken. Een '-verkoudheid' die niet binnen een week is verdwenen of die juist erger wordt in plaats van beter, mag gerust als '-verdacht' worden beschouwd! Voor de diagnose is naast een lichamelijk onderzoek, vaak ook onderzoek van het sputum (opgehoest slijm) nodig, evenals een röntgenfoto van de longen.

BEHANDELING

Het is erg belangrijk om zo gauw mogelijk met de behandeling van een longontsteking te beginnen, zeker bij kleine kinderen, bejaarden en mensen die een verminderde weerstand hebben door ondervoeding of een andere ziekte. De ontsteking kan namelijk snel erger worden. Daarom, zelfs al lijkt het ziektebeeld niet zo ernstig, wordt soms besloten om de persoon met een longontsteking te laten opnemen in een ziekenhuis en daar te behandelen, vooral als er ook ademhalingsproblemen zijn waarbij zuurstof moet worden toegediend.

De behandeling bestaat, met name bij bacteriële infecties, uit het gebruiken van hoge dosis antibiotica, vaak tot wel vier keer per dag gedurende wel tien tot veertien dagen, en in ernstige gevallen als injectie of via een infuus toegediend. Door een juiste behandeling zullen de verschijnselen al binnen één of enkele dagen verminderen, hetgeen echter niet betekent dat alle bacteriën al dood zijn! Het is daarom, zoals gewoonlijk bij antibiotica, heel belangrijk dat de kuur (van meestal één tot wel twee weken) helemaal wordt afgemaakt, en er niet wordt gestopt als men merkt dat men zich al beter voelt.

Tegen virussen bestaan er nog geen afdoende medicijnen. Een virale longontsteking is daarom moeilijker te behandelen. Soms geeft men toch ook antibiotica, niet tegen het virus, maar als bescherming tegen bacteriën die voor een tweede infectie zouden kunnen zorgen in het lichaam dat verzwakt is door de virussen.

Over het algemeen is de patiënt met een longontsteking die goed behandeld is, binnen twee tot drie weken weer de oude. Mensen die zwaar roken, herstellen minder snel en kunnen tot wel maanden na de ziekte ademhalingsproblemen behouden, snel moe worden en ook eerder weer verkouden worden. Kinderen die ondervoed zijn, zullen vanzelfsprekend een betere voeding moeten krijgen, anders zijn ze binnen de kortste tijd weer in het ziekenhuis. Als iemand binnen korte tijd achter elkaar opnieuw een longontsteking krijgt, is het belangrijk dat er onderzoek gedaan wordt om na te gaan of er bij die persoon een factor in het spel is die zijn/haar weerstand vermindert.

De longontsteking *(pneumonie)* is dus een vrij vaak voorkomend ziektebeeld, meestal veroorzaakt door bacteriën (onder andere de pneumococ) of virussen, en wel vaker bij personen met een lage weerstand. Verschijnselen zijn een algeheel ziektegevoel, hoge koorts, hoesten met opgeven van dik geel sputum en eventueel bloedbijmenging, pijn op de borst en een snelle, piepende ademhaling. De behandeling bestaat, met name bij bacteriële infecties, uit antibiotica.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. sport; 7. absent; 13. nobel; 14. componist; 15. beroep; 16. snel; 17. kunstwerk; 18. laboratorium; 20. Nederland; 21. lengtemaat; 22. spoedig; 24. drinkgerei; 26. bijwoord; 27. beroep; 31. vogel; 33. cowboyfeest; 34. sieraad; 36. knorrepot; 37. bijbelse berg; 38. Griekse letter; 39. dik; 42. verplaatsbare woning; 44. kerstversiering; 47. munt; 49. mager; 50. vaartuig; 51. Verenigde Naties; 52. boerderijgrond; 54. stuk goed; 56. voegwoord; 57. slang; 58. wandelhoofd; 60. wending; 61. wortel; 62. priestermutsje; 63. verslag.

VERTIKAAL: 1. soort hond; 2. bijbels figuur; 3. vals; 4. inhoudsmaat; 5. soort tafel in kerk; 6. onderricht; 7. vis; 8. met betaling van de vracht door de afzender; 9. getijde; 10. hemellichaam; 11. denkbeeld; 12. wijze waarop men zich voordoet; 17. zeer; 19. uitroep; 22. deel van een huis; 23. met grote doorsnede; 25. soort vlinder; 27. troep honden; 28. voegwoord; 29. telwoord; 30. materiaal voor koffers; 32. een (Engels); 35. geestelijke; 38. tweehoofdige opperarmspier; 39. goedertierendheid; 40. telwoord; 41. muze; 43. schildhouder; 45. vrijgevig; 46. visgerei; 48. drietal; 51. eten voor dieren; 53. vinnig; 55. voor; 56. bloeiwijze; 57. papegaai; 59. het Romeinse Rijk; 61. per persoon.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe-puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Jouraine Ricardo
Kaya Milon di Seru 216-B
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen [illegible] Curaçao - Scherpenheuvel [illegible] tot drie uur [illegible] Aruba - Caya Betico Croes 110 tijdens kantooruren. Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 [illegible]
[illegible] Curaçao vóór [illegible] Aruba vóór woensdag[illegible] vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE-PUZZEL

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. lamel; 5. tip; 8. kopen; 13. arak; 14. vader; 16. page; 17. mej.; 18. les; 19. lev; 21. nor; 22. ober; 25. mode; 27. tolk; 28. kom; 30. dief; 32. pari; 33. armoe; 35. plas; 37. uk; 38. kade; 39. keel; 40. ba; 41. lens; 43. enter; 45. oker; 47. lied; 49. tor; 50. smal; 52. emoe; 54. star; 56. ent; 58. kea; 60. dia; 61. ara; 63. soja; 65. kamer; 67. eter; 68. trema; 69. lak; 70. kreet.

VERTIKAAL: 1. lamp; 2. are; 3. majoor; 4. e.k.; 5. tas; 6. id.; 7. pel; 9. op; 10. paneel; 11. ego; 12. nerf; 14. ver; 15. rem; 18. lek; 20. vod; 23. bliksem; 24. dom; 26. diploma; 27. takel; 28. krent; 29. moker; 31. fabel; 32. pul; 33. ad,; 34. eer; 36. sar; 42. nietje; 44. top; 46. karate; 48. dok; 50. sta; 51. rest; 53. eek; 54. sir; 55. hart; 57. nor; 59. aal; 60. dek; 62. ree; 64. a.m.; 66. ma; 67. er.